

คู่มือการฝึกภาคสนามร่วม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2568

ครั้งที่ 43

ระหว่างวันที่ 10 - 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2568

คำนำ

คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการและประเมินผล ได้จัดทำคู่มือสำหรับนักศึกษาและคณาจารย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการฝึกภาคสนามร่วมๆ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2568 เนื้อหาในคู่มือประกอบด้วย 7 ตอนที่สำคัญ ได้แก่ โครงการฝึกภาคสนามร่วมๆ ตารางการปฏิบัติงาน รายละเอียดกิจกรรมหลักในการปฏิบัติงาน การส่งงาน การจัดทำรายงานและการนำเสนอผลงาน การประเมินผล บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา องค์ความรู้ที่จำเป็นในการฝึกภาคสนามร่วมๆ และการเขียนแบบบันทึกประจำวัน

ผู้เข้าร่วมปฏิบัติงานฝึกภาคสนามร่วมๆ ในครั้งนี้ จึงควรอ่านคู่มือโดยละเอียด เพื่อให้การฝึกภาคสนามร่วมๆ บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน รวมถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการและประเมินผล

สิงหาคม 2568

สารบัญ

ตอนที่ 1	โครงการฝึกภาคสนามร่วมฯ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และตารางการปฏิบัติการ.....	5
	ความสำคัญของโครงการ.....	5
	วัตถุประสงค์	5
	สถานที่ฝึกภาคสนามร่วมฯ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2568.....	7
	1.1. การดำเนินกิจกรรม.....	7
	1.2. ผลที่คาดว่าจะนักศึกษาจะได้รับ.....	8
	ปฏิทินกิจกรรมการฝึกภาคสนามร่วมฯ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2568	8
	ปฏิทินการปฏิบัติงานในพื้นที่การฝึกภาคสนามร่วมฯ มหาวิทยาลัยขอนแก่นปีการศึกษา 2568.....	11
	กระบวนการจัดประสบการณ์เรียนรู้.....	13
ตอนที่ 2	รายละเอียดกิจกรรมหลักในการปฏิบัติงาน.....	17
	2.1 กิจกรรมที่ 1 การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (กิจกรรมเขต).....	18
	2.2 กิจกรรมที่ 2 การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนและการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ	29
	(กิจกรรมกลุ่มย่อย).....	29
	2.3 กิจกรรมที่ 3 โครงการบริการด้านสุขภาพแก่ชุมชน (กิจกรรมกลุ่มย่อย).....	36
	2.4 กิจกรรมที่ 4 สรุปลข้อมูลและการดำเนินโครงการให้แก่ชุมชน (กิจกรรมกลุ่มย่อย)	45
	2.5 กิจกรรมที่ 5 การศึกษาครอบครัว (Family Study) (กิจกรรมกลุ่มย่อย).....	57
	2.6 กิจกรรมที่ 6 สะท้อนผลการเรียนรู้และส่งข้อมูลย้อนกลับของนักศึกษา (กิจกรรมรายบุคคล)	69
	2.7 กิจกรรมที่ 7 การสอบประมวลความรู้ในการฝึกภาคสนามร่วมฯ.....	71
ตอนที่ 3	การส่งงาน การจัดทำรายงานและการนำเสนอผลงาน	72
	3.1 รายงานรายบุคคล	72
	3.2 รายงานการศึกษาครอบครัว	72
	3.3 รายงานโครงการบริการในชุมชน	73
	3.4 รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการแก่ชุมชน	73
	3.5 รายงานรายเขต	73
	3.6 การนำเสนอผลงานการฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น.....	76
ตอนที่ 4	การประเมินผล.....	77
	4.1 หมวดการประเมินผล	77
	4.2 ผู้ประเมิน	77
	4.3 วิธีการคิดคะแนนและตัดเกรด	78
	4.4 แบบประเมินการฝึกภาคสนามร่วมฯ	84
ตอนที่ 5	บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์.....	95

5.1 บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์หัวหน้าเขต	95
5.2 บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการบริการในชุมชน.....	96
5.3 บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ประจำ เขต	97
5.4 บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์วิชาการ และประเมินผล เขต.....	98
ตอนที่ 6 บทบาทหน้าที่นักศึกษา	99
6.1 คณะกรรมการกลางนักศึกษา	99
6.2 คณะกรรมการประจำเขต	99
6.3 คณะกรรมการโครงการบริการในชุมชนของนักศึกษา	99
ตอนที่ 7 ภาคผนวก	101
7.1 แผนภาพ mind mapping การศึกษาวิถีชีวิตชุมชน	101
7.2 ความประพฤตินักศึกษาตามหลักเกณฑ์การตัดคะแนนนักศึกษาในการฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น.....	108
7.3 แผนที่พื้นที่การฝึกภาคสนามร่วมฯ ม.ขอนแก่น ครั้งที่ 43 ประจำปี 2568.....	110

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ภาพรวมกิจกรรม วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ และงานที่นักศึกษาต้องทำ.....	14
ตารางที่ 2	กรอบการประเมินผลการฝึกภาคสนามร่วม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.....	79
ตารางที่ 3	แบบฟอร์มการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ปี 2568.....	83

ตอนที่ 1 โครงการฝึกภาคสนามร่วมๆ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และตารางการปฏิบัติการ

ความสำคัญของโครงการ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษา ผลิตภัณฑ์ที่มีความรู้และความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อเป็นกำลังช่วยพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินบทบาทและรับผิดชอบในหน้าที่ดังกล่าวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2507 ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้มีการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของคณาจารย์และบัณฑิตให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ของสังคมเสมอมา ด้วยการเอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้รับการฝึกปฏิบัติงานในชุมชน รวมถึงการเรียนรู้การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

การจัดให้มีการฝึกปฏิบัติงานภาคสนามร่วมๆ สำหรับนักศึกษา เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับนโยบายและเป็นทิศทางในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเพื่อตอบสนองต่อการแก้ปัญหาของประชาชนในภูมิภาค เป็นการฝึกนักศึกษาให้ทำงานร่วมกันอันจะส่งผลทำให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปมีคุณภาพ มีวิสัยทัศน์ในการที่จะช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะในชุมชนชนบทที่ห่างไกลและด้อยโอกาส และสามารถทำงานร่วมกันอย่างเป็นสหสาขาวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม ตามแนวคิดของมหาวิทยาลัยที่ต้องการให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาพร้อมทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว

มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดให้มีการฝึกภาคสนามร่วมๆ ของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ในชุมชนอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ. 2526 โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรสาขาต่างๆ และทำงานร่วมกับประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ ยังเป็นการให้นักศึกษาได้เรียนรู้และให้มีประสบการณ์ในการศึกษาปัญหาของชุมชนตามความเป็นจริง ตลอดจนสามารถวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้นำชุมชนได้ โดยได้ดำเนินการจัดให้มีการฝึกภาคสนามร่วมๆ ทุกๆ ปีจนถึงปีการศึกษาปัจจุบัน ซึ่งโครงการฯ นี้ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการฝึกภาคสนามร่วมๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อเนื่องมาเป็นลำดับ การเตรียมการและการดำเนินการตามกระบวนการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติการโดยเฉพาะในพื้นที่ฝึกภาคสนามร่วมๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาคประชาชนและภาครัฐ ในอันที่จะทำให้การดำเนินการฝึกภาคสนามร่วมๆ บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การฝึกภาคสนามร่วมๆ เป็นไปอย่างมีจุดหมายและทิศทางที่พึงประสงค์จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการฝึกภาคสนามร่วมๆ ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการศึกษาชุมชน เกิดทัศนคติที่ดีต่อชุมชนและฝึกการปฏิบัติงานในชุมชน ได้รับประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการศึกษาชุมชนและการให้บริการชุมชนในด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

วัตถุประสงค์การเรียนรู้และทักษะ

นักศึกษาสามารถ

- ดำเนินการสืบค้นข้อมูล สร้างและจัดเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทางด้านสุขภาพของชุมชน
- วิเคราะห์และเข้าใจปัญหาสุขภาพในชุมชน บุคคลและครอบครัว
- กำหนดและเขียนแผนปฏิบัติงานโครงการบริการในชุมชนและให้บริการแก่คนในชุมชนตามสถานการณ์ได้อย่างสอดคล้องกับปัญหา และระยะเวลาที่นักศึกษาอยู่ในชุมชนนั้น โดยมุ่งเน้นผลที่จะได้โครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) ของสหประชาชาติ
- ปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนักศึกษาในคณะเดียวกันและต่างคณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ปฏิบัติงานและอยู่ร่วมกับคนในชุมชน เข้าใจถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน และสามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้

สถานที่ฝึกภาคสนามร่วมๆ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2568

การฝึกภาคสนามร่วมๆ อยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น แบ่งการฝึกภาคสนามร่วมๆ ออกเป็น 10 เขต ดังนี้

เขต 1	บ้านหนองแสง หมู่ 1	จำนวน	107	หลังคาเรือน
เขต 2	บ้านหนองแสง หมู่ 2	จำนวน	134	หลังคาเรือน
เขต 3	บ้านหนองแสง หมู่ 10	จำนวน	174	หลังคาเรือน
เขต 4	บ้านท่ากระเสริม หมู่ 5	จำนวน	292	หลังคาเรือน
เขต 5	บ้านท่าโพธิ์ หมู่ 4	จำนวน	242	หลังคาเรือน
เขต 6	บ้านบึงเป้ง หมู่ 9	จำนวน	104	หลังคาเรือน
เขต 7	บ้านท่ามะเดื่อ หมู่ 7	จำนวน	159	หลังคาเรือน
เขต 8	บ้านท่ามะเดื่อ หมู่ 8	จำนวน	224	หลังคาเรือน
เขต 9	บ้านกุดพังครือ หมู่ 6	จำนวน	191	หลังคาเรือน

หมายเหตุ ในแต่ละเขตจะเป็นพื้นที่ภายใต้การดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ดังต่อไปนี้

เขต 1 ถึง 5 พื้นที่ รพ.สต.ท่ากระเสริม

ผอ.รพ.สต. คุณนางยุวระดี อุดทน โทร 081 954 4638

ผู้ประสานงาน คุณจันทร์เพ็ญ สองคอน โทร 086 354 4019

เขต 6 ถึง 9 พื้นที่ รพ.สต.ท่ามะเดื่อ

ผอ.รพ.สต. คุณวันพร ปัญญาแก้ว โทร 081 058 2301

ผู้ประสานงาน คุณพรพรรณ ศรีธรรม โทร 086 226 7442

1.1.การดำเนินงานกิจกรรม

ช่วงเวลาดำเนินงานตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2568 ถึงเดือน มีนาคม 2569 เตรียมการโดยคณะกรรมการอำนวยการฝึกภาคสนามร่วมๆ

- 1) กำหนดรูปแบบการฝึกภาคสนามร่วมๆ เตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือของแต่ละฝ่าย รวมไปถึงเตรียมเอกสารคู่มือ เนื้อหาวิชาการ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็นในพื้นที่ และการประเมินผล
- 2) จัดหาอาจารย์หัวหน้าเขต อาจารย์ฝ่ายวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม/อาจารย์ประจำเขต
- 3) จัดทำคู่มือและจัดสัมมนาอาจารย์ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 4) ปฐมนิเทศนักศึกษา และจัดบรรยายทางวิชาการกลาง
- 5) จัดตัวแทนนักศึกษาเข้าหมู่บ้าน สัมภาษณ์บ้านพักและหาข้อมูลเพื่อจัดกิจกรรมบริการให้แก่ชุมชน
- 6) ดำเนินการให้นักศึกษาเตรียมเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวม ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อ

การคืนข้อมูลให้ชุมชนร่วมกับผู้นำหมู่บ้านและคนในชุมชน

- 7) ดำเนินการให้นักศึกษาเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกภาคสนามร่วมๆ
- 8) จัดการประชุมชี้แจงอาจารย์และนักศึกษาเพื่อเตรียมการก่อนออกพื้นที่ชุมชน
- 9) ปฏิบัติงานภาคสนามร่วมๆ ณ พื้นที่ที่ได้กำหนด (วันที่ 11 ถึง 20 พฤศจิกายน 2568)
- 10) ดำเนินการให้นักศึกษานำเสนอผลงานใน มหาวิทยาลัยขอนแก่น (13 ธันวาคม 2568)
- 11) ประเมินและสรุปผลการฝึกปฏิบัติงานภาคสนามร่วมๆ (ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ ปี 2569)

1.2. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกิดทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในชุมชนร่วมกับประชาชน ผู้นำ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
- 2) สามารถให้บริการและพัฒนาสุขภาพชุมชนตามวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

ปฏิทินกิจกรรมการฝึกภาคสนามร่วมๆ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2568

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/เวลา	
	08.30-12.00 น.	13.00-16.30 น.
อังคาร 26 สิงหาคม 2568	ประชุมคณาจารย์ที่ออกฝึกภาคสนามร่วมๆ และปรึกษาหารือเรื่องกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	
เสาร์ 6 กันยายน 2568	ปฐมนิเทศนักศึกษา เพื่อชี้แจงรูปแบบการเรียนรู้ การสอน การฝึกปฏิบัติงานในชุมชนและการประเมินผล	ประชุมกลุ่มย่อยนักศึกษาทุกคนพบอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์หัวหน้าเขต อาจารย์วิชาการ และอาจารย์ประจำเขต
เสาร์ 13 กันยายน 2568	บรรยายวิชาการ	
เสาร์ 27 กันยายน 2568	การทดสอบวัดความรู้ก่อนออกฝึกภาคสนามร่วมๆ เวลา 9.00-10.30 น.	นักศึกษาพบอาจารย์หัวหน้าเขต และอาจารย์ประจำเขตเพื่อเตรียมการเก็บข้อมูล ตัวแทนนักศึกษาพบอาจารย์วิชาการประจำเขตเพื่อสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลในชุมชน และเตรียมจัดทำโครงการบริการในชุมชน
อาทิตย์ 28 กันยายน 2568	ตัวแทนนักศึกษาลงพื้นที่ ครั้งที่ 1 เพื่อสำรวจและเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ในชุมชน และทำแผนที่หมู่บ้านโดยสัซเป	
เสาร์ 4 ตุลาคม 2568	ตัวแทนนักศึกษาลงพื้นที่ ครั้งที่ 2 เพื่อสำรวจและเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ในชุมชนและทดลองใช้แบบสอบถาม	
อาทิตย์ 5 ตุลาคม 2568	ตัวแทนนักศึกษากับอาจารย์ประจำเขต เพื่อปรับปรุงแบบสอบถาม และจัดรูปแบบกิจกรรมร่วมกับชุมชน (วางแผนการทำโครงการบริการชุมชน ศึกษาครอบครัว และวิถีชุมชน)	

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/เวลา	
	08.30-12.00 น.	13.00-16.30 น.
จันทร์ 10 พฤศจิกายน 2568	ปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนออกฝึกปฏิบัติงานในชุมชน เพื่อชี้แจงการเดินทาง การปฏิบัติงาน การประเมินผล รวมถึงข้อพึงระวัง กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	ประชุมกลุ่มย่อยนักศึกษาเพื่อพบอาจารย์ประจำเขต/ที่ปรึกษาวิถีสและที่ปรึกษาโครงการ
ระหว่างวันที่ 11-20 พฤศจิกายน 2568	ฝึกปฏิบัติงานภาคสนามร่วม มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
11-12 พฤศจิกายน 2568	นักศึกษาเข้าพื้นที่ครั้งที่ 1: นักศึกษาสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ และวิถีชุมชน (สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและตัวแทนชุมชนในรูปแบบออนไลน์หรือทางโทรศัพท์) กลุ่ม A (เขต 1 ถึง 5) วันที่ 11 พฤศจิกายน 2568 กลุ่ม B (เขต 6 ถึง 9) วันที่ 12 พฤศจิกายน 2568	
13-14 พฤศจิกายน 2568	นักศึกษาเข้าพื้นที่ครั้งที่ 2: นักศึกษาสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ วิถีชุมชน ศึกษาครอบครัว และเตรียมการดำเนินโครงการในชุมชน กลุ่ม A (เขต 1 ถึง 5) วันที่ 13 พฤศจิกายน 2568 กลุ่ม B (เขต 6 ถึง 9) วันที่ 14 พฤศจิกายน 2568	
15-16 พฤศจิกายน 2568	นักศึกษาเข้าพื้นที่ครั้งที่ 3: ดำเนินโครงการในชุมชน และศึกษาครอบครัว กลุ่ม A (เขต 1 ถึง 5) วันที่ 15 พฤศจิกายน 2568 กลุ่ม B (เขต 6 ถึง 9) วันที่ 16 พฤศจิกายน 2568	
17-18 พฤศจิกายน 2568	นักศึกษาเข้าพื้นที่ครั้งที่ 4: นำเสนอวิถีชุมชน รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการ กลุ่ม A (เขต 1 ถึง 5) วันที่ 17 พฤศจิกายน 2568 กลุ่ม B (เขต 6 ถึง 9) วันที่ 18 พฤศจิกายน 2568	
19-20 พฤศจิกายน 2568	นักศึกษาเข้าพื้นที่ครั้งที่ 5: นำเสนอวิถีชุมชน รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการ กลุ่ม A (เขต 1 ถึง 5) วันที่ 19 พฤศจิกายน 2568 กลุ่ม B (เขต 6 ถึง 9) วันที่ 20 พฤศจิกายน 2568	
เสาร์ที่ 13 ธันวาคม 2568	นักศึกษาทุกเขตนำเสนอผลการฝึกภาคสนามร่วม มหาวิทยาลัยขอนแก่น กลุ่ม A (เขต 1 ถึง 5) ณ ห้องประชุม 1-2 อาคารเวชวิทยาคาร คณะแพทยศาสตร์ มข. กลุ่ม B (เขต 6 ถึง 9) ณ ห้องประชุม GL 314-315 สถาบันการสอนวิชาศึกษาทั่วไป	
มกราคม 2569	คณะกรรมการอำนวยการ ส่งผลคะแนนการฝึกภาคสนามร่วมให้คณะวิชาที่เกี่ยวข้อง	
กุมภาพันธ์ 2569	คณะกรรมการอำนวยการ คณะอนุกรรมการ คณาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประชุมสรุปผลการดำเนินการฝึกภาคสนามร่วม ประจำปีการศึกษา 2568	

หมายเหตุ

1. ปฐมนิเทศนักศึกษา บรรยายวิชาการ ประชุมกลุ่มใหญ่/ย่อย และการสอบ ณ สถาบันการสอนวิชาศึกษาทั่วไป
2. กำหนดการเรียนการสอนที่สำคัญตามประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่ 2984/2567 เรื่อง ปฏิทินการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2568 ลงวันที่ 3 ธันวาคม 2567 ดังนี้

วันจันทร์ที่ 23 มิถุนายน 2568	วันเปิดภาคการศึกษา (ภาคต้น) ปีการศึกษา 2568
วันจันทร์ที่ 25 สิงหาคม - วันศุกร์ที่ 29 สิงหาคม 2568	วันสอบกลางภาค (ภาคต้น) ปีการศึกษา 2568
วันจันทร์ที่ 20 ตุลาคม - วันอาทิตย์ที่ 9 พฤศจิกายน 2568	วันสอบปลายภาค (ภาคต้น) ปีการศึกษา 2568
วันจันทร์ที่ 10 พฤศจิกายน 2568	วันปิดภาคการศึกษา (ภาคต้น) ปีการศึกษา 2568
วันจันทร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2568	วันเปิดภาคการศึกษา (ภาคปลาย) ปีการศึกษา 2568

ปฏิทินการปฏิบัติงานในพื้นที่การฝึกภาคสนามร่วมฯ มหาวิทยาลัยขอนแก่นปีการศึกษา 2568

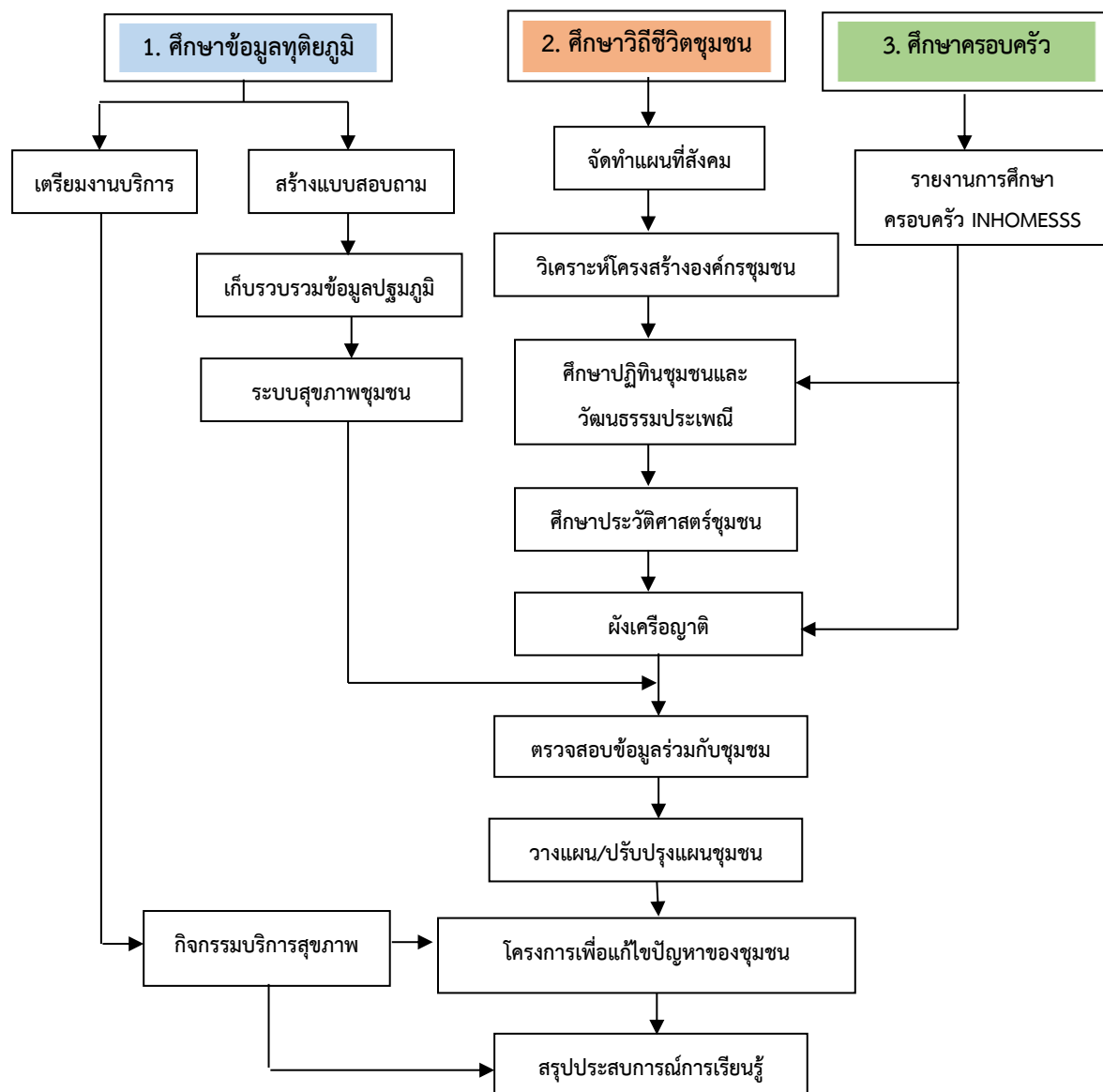
วันที่	กิจกรรมกรณีสามารถจัดการเรียนการสอนได้ปกติ
11-12 พฤศจิกายน 2568	1. นักศึกษาเดินทางเข้าหมู่บ้าน แนะนำตัวและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 2. สำรวจพื้นที่รับผิดชอบในหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมาย/ 3. เก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์คนในชุมชน เขตละ 100 ชุด (พิมพ์แบบสอบถามที่คณะแพทยศาสตร์) และข้อมูลทุติยภูมิ (ข้อมูลพื้นฐานและวิถีชีวิตของชุมชนจากฐานข้อมูลของ รพ.สต.) 4. เริ่มสำรวจครอบครัวกรณีศึกษา (Family study) เพื่อเสนออาจารย์ที่ปรึกษาประจำเขต โดยสามารถลงเยี่ยมบ้าน หรือประสานขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อของครอบครัวสำหรับการทำครอบครัวกรณีศึกษา โดยเลือกร่วมกับรพ.สต. หรือผู้นำชุมชน จำนวน 7 ครอบครัว โดยจะต้องเป็นครอบครัวที่สะดวกให้เยี่ยมบ้านหรือสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ได้ 5. เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการทำโครงการในชุมชน
13-14 พฤศจิกายน 2568	1. สำรวจพื้นที่รับผิดชอบในหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมายอย่างต่อเนื่อง 2. เก็บข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิและวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมเตรียมการนำเสนอ 3. ศึกษาครอบครัว (Family study) บันทึกข้อมูลเพื่อเขียนรายงาน 4. เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการทำโครงการในชุมชน เพื่อเตรียมกิจกรรมสำหรับโครงการบริการในชุมชน 5. แบ่งกลุ่มวิถีชุมชนและเตรียมสืบค้นข้อมูล
15-16 พฤศจิกายน 2568	1. ศึกษาครอบครัว (Family study) บันทึกข้อมูลเพื่อเขียนรายงานตามคู่มือ 2. ดำเนินโครงการบริการในชุมชนโดยนักศึกษา 3. เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (วิถีชุมชน) ให้แล้วเสร็จเพื่อเตรียมนำเสนอ 4. นัดหมายตัวแทนชุมชนที่จะเข้าฟังการสรุปผลการดำเนินโครงการ
17-18 พฤศจิกายน 2568	1. ดำเนินโครงการบริการในชุมชน และเตรียมสรุปผลการดำเนินโครงการให้กับชุมชน (และสามารถนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงปริมาณร่วมด้วยได้ ขึ้นกับอาจารย์ในเขต) 2. นำเสนอวิถีชุมชนโดยนักศึกษา คณาจารย์ในเขตเป็นผู้ประเมินการนำเสนอของนักศึกษา

วันที่	กิจกรรมกรณีสามารถจัดการเรียนการสอนได้ปกติ
19-20 พฤศจิกายน 2568	- สรุปผลการดำเนินโครงการให้กับชุมชน (และสามารถนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงปริมาณร่วมด้วยได้ ขึ้นกับอาจารย์ในเขต) - นำเสนอวิธีชุมชนโดยนักศึกษา คณาจารย์ในเขตเป็นผู้ประเมินการนำเสนอของนักศึกษา - ส่งรายงานการศึกษาครอบครัว ภายในวันที่ 21 พ.ย. 2568 - ส่งแบบสะท้อนการเรียนรู้ (งานเดี่ยว) ภายในวันที่ 21 พ.ย. 2568 - จัดเตรียมรายงานรูปเล่ม (ส่งภายในวันที่ 12 ธ.ค. 2568) - การนำเสนอสรุปการฝึกภาคสนาม (วันที่ 13 ธ.ค. 2568)

หมายเหตุ

- กรณีที่นักศึกษาสามารถลงพื้นที่ ขอให้นักศึกษาปฏิบัติตามมาตรการการควบคุมโรค COVID-19 อย่างเคร่งครัด ทั้งตามระเบียบของส่วนราชการและระเบียบของคณะฯ โดยเฉพาะระเบียบเกี่ยวกับข้อกำหนดในการจัดการเรียนการสอน การรับวัคซีนและการปฏิบัติตามหลัก social distancing
- แนะนำให้นักศึกษา สวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลาขณะที่อยู่ในพื้นที่ หลีกเลี่ยงการสำรวจในพื้นที่เสี่ยง เช่น บริเวณที่มีการกักตัว/Home isolation/Community isolation
- กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทำได้ตลอดระยะเวลาการฝึก
- สามารถปรับเปลี่ยนวันเวลากิจกรรมได้ตามสถานการณ์ และตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม
- ในกรณีที่นักศึกษาไม่ได้ลงปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชน กิจกรรมสำหรับการฝึกภาคสนาม คือ การเตรียมโครงการบริการชุมชน การเตรียมการนำเสนอวิธีชุมชน การประชุมกลุ่มย่อยสำหรับศึกษาครอบครัว รวมถึงงานที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายวิชาการ อาทิ การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นต้น โดยกำหนดสถานที่ให้ยึดถือตามประกาศของฝ่ายวิชาการและประเมินผล

กระบวนการจัดประสบการณ์เรียนรู้

ตาราง 1 ภาพรวมกิจกรรม วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ และงานที่นักศึกษาต้องทำ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวทางการทำงาน	ระยะเวลา	ผลลัพธ์	งานที่นักศึกษาต้องทำ
กิจกรรมระดับเขต					
กิจกรรมที่ 1 การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ	1. สามารถศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณของชุมชนได้ด้วยวิธีการต่อไปนี้ 1.1 สืบค้นข้อมูลทุติยภูมิ 1.2 สร้างและจัดเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูล 1.3 ปฏิบัติงานเก็บข้อมูล	1. ศึกษาข้อมูลชุมชน 1.1 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ 1.2 พัฒนาเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลในชุมชน	ก่อนฝึกฯ และช่วงแรกของการฝึกก่อนการทำกระบวนการกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ปัญหาชุมชนและดำเนินโครงการในชุมชน	- ข้อมูลชุมชนจากแหล่งทุติยภูมิ - เครื่องมือในการศึกษาชุมชน (แบบสอบถาม) - ข้อมูลชุมชนที่เก็บรวบรวมแล้ว	1. นักศึกษารายเขตแบ่งงาน 1.1 หาข้อมูลทุติยภูมิ 1.2 เตรียมแบบสอบถาม 1.3 เก็บรวบรวมข้อมูล 1.4 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาทางสุขภาพที่พบในชุมชน
กิจกรรมระดับกลุ่มย่อยในเขต					
กิจกรรมที่ 2 การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนและการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ	2. เข้าใจวิถีชีวิตของชุมชน	2. ศึกษาชุมชนโดยการสนทนากลุ่มและ/หรือการสังเกต/การสัมภาษณ์ เชิงลึกให้ครอบคลุมแผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ระบบสุขภาพชุมชน ปฏิทินชุมชน และประวัติศาสตร์ชุมชน	ก่อนฝึกฯ และช่วงแรกของการฝึก	- ข้อมูลศึกษาชุมชน - ข้อมูลวิถีชีวิตของชุมชน	2. ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน 2.1 นักศึกษารายเขตแบ่งงานกันทำ สรุปข้อมูลภาพรวมระดับหมู่บ้าน 2.2 นำเสนอการศึกษาวิถีชุมชนในเขต

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวทางการทำงาน	ระยะเวลา	ผลลัพธ์	งานที่นักศึกษาต้องทำ
กิจกรรมที่ 3 โครงการ บริการด้าน สุขภาพแก่ ชุมชน	3. ดำเนินกิจกรรม โครงการบริการ เพื่อเป็นการตอบ แทนชุมชน	3. ให้บริการตาม กิจกรรมที่เตรียมมา จากมหาวิทยาลัย	ตลอดช่วง ของการฝึก	กิจกรรมบริการ	3. นักศึกษารายกลุ่ม แบ่งงานกันเพื่อให้ บริการชุมชน 3.1 เขียนโครงการ เสนอต่ออาจารย์ หัวหน้าเขต 3.2 ดำเนินโครงการใน หมู่บ้านหรือในรูปแบบ ออนไลน์ 3.3 เขียนสรุปผล โครงการในรายงาน ระดับเขต
กิจกรรมที่ 4 สรุปการ ดำเนิน โครงการ	4. สามารถ วิเคราะห์ปัญหา นำเสนอข้อมูลต่อ ชุมชน และสรุปการ ดำเนินโครงการแก่ ชุมชน	4. นศ.นำเสนอ ข้อมูลที่รวบรวมได้ ทั้งเชิงปริมาณและ คุณภาพ วิเคราะห์ ปัญหา นำเสนอผล การดำเนิน โครงการในชุมชน ในชุมชน	19-20 พฤศจิกายน 2568	นักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอ ข้อมูลให้กับผู้นำ ชุมชนและผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องเพื่อ นำไปแก้ไขปัญหา หรือดำเนินการ ต่อไป	4.1 นศ.รวบรวมข้อมูล การดำเนินโครงการ และวิเคราะห์ข้อมูล 4.2 เตรียมวิธีการ นำเสนอข้อมูลแก่ชุมชน ให้เหมาะสมกับชุมชน 4.3 แบ่งงานกันเพื่อ เตรียมจัดกิจกรรม สรุปผลการดำเนิน โครงการในชุมชน
กิจกรรมที่ 5 การศึกษา ครอบครัว	5. เข้าใจการดำเนิน ชีวิตตามปกติวิสัย และระบบสุขภาพ	5. ศึกษาครอบครัว กรณีศึกษา โดยใช้ การสังเกต/ สัมภาษณ์เชิงลึกให้	ตลอดช่วง การฝึก	รายงาน การศึกษา ครอบครัว	ศึกษาครอบครัว นำเสนอเพื่อการเรียนรู้ ภายในบ้าน พร้อม เขียนรายงาน ให้ส่ง 1

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวทางการทำงาน	ระยะเวลา	ผลลัพธ์	งานที่นักศึกษาต้องทำ
Family study	ของประชาชนในระดับครอบครัว	ครอบคลุม ฝั่งเครือญาติ ปฏิสัมพันธ์กับชุมชน สังคม เศรษฐกิจและวิถีการดำรงชีพในชุมชนและความเชื่อด้านสุขภาพ		(1 เขต มี 7 กลุ่มการศึกษาครอบครัว)	ฉบับกับอาจารย์ที่ปรึกษาประจำเขตภายในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2568 โดยพิมพ์เนื้อหาประมาณไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ A4
กิจกรรมรายบุคคล					
กิจกรรมที่ 6 การเขียนสะท้อนผล การเรียนรู้และส่งข้อมูล ย้อนกลับ ของนักศึกษา	6.1 นักศึกษาเรียนรู้วิธีเขียนประมวลประสบการณ์ การเรียนรู้และถ่ายทอดสู่ผู้อื่นได้ 6.2 เข้าใจการดำเนินชีวิตตามปกติและทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน	6.1 ประมวลและสังเคราะห์ประสบการณ์โดย การเขียนบันทึกบอกเล่าสิ่งที่พบเห็น/เรียนรู้สู่ผู้อื่นได้ 6.2 ร่วมกิจกรรมพูดคุยกับชุมชน	ตลอดช่วงการฝึก	แบบบันทึกประจำวันและส่งข้อมูลย้อนกลับของนักศึกษา	6.1 นักศึกษารายบุคคลทำแบบบันทึกประจำวันและส่งข้อมูลย้อนกลับของนักศึกษาร่วมส่งให้อาจารย์ประจำเขต ตรวจในรูปแบบไฟล์ภายในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2568
กิจกรรมที่ 7 การสอบประมวล ความรู้การฝึกภาคสนาม	7.1 เพื่อวัดความรู้ของนักศึกษา ก่อนและหลังการออกฝึกภาคสนาม	7.1 สอบประมวลความรู้ จากเนื้อหา ในคู่มือและการทำงานศึกษาปัญหา โครงการบริการชุมชน ในหมู่บ้าน	<u>สอบประมวลความรู้ก่อนออกฝึกภาคสนาม 27 กันยายน 2568 (9.00-10.10)</u>	คะแนนสอบวัดความรู้	จัดสอบ onsite ห้องสอบจะถูกกำหนดในแต่ละคณะฯ

ตอนที่ 2 รายละเอียดกิจกรรมหลักในการปฏิบัติงาน

กิจกรรมในการฝึกภาคสนามร่วมๆ มี 7 กิจกรรมหลักสำคัญ ประกอบด้วย

กิจกรรมเขต

2.1 กิจกรรมที่ 1 การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)

กิจกรรมกลุ่มย่อย

2.2 กิจกรรมที่ 2 การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนและการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ

2.3 กิจกรรมที่ 3 โครงการบริการด้านสุขภาพแก่ชุมชน

2.4 กิจกรรมที่ 4 สรุปข้อมูลและการดำเนินโครงการ

2.5 กิจกรรมที่ 5 การศึกษาครอบครัว

กิจกรรมรายบุคคล

2.6 กิจกรรมที่ 6 แบบบันทึกประจำวันและส่งข้อมูลย้อนกลับของนักศึกษา

2.7 กิจกรรมที่ 7 การสอบประมวลความรู้ ในการฝึกภาคสนาม

2.1 กิจกรรมที่ 1 การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (กิจกรรมเขต)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกหัดการหาข้อมูลเบื้องต้นโดยการสืบค้นข้อมูลทุติยภูมิ สร้างและจัดเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนค้นหาปัญหาสุขภาพชุมชน
2. ฝึกการรวบรวมและจำแนกข้อมูล
3. สามารถจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาในชุมชนได้

กิจกรรม

กิจกรรมในขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการก่อนออกฝึกและกิจกรรมในพื้นที่ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 4 กิจกรรม คือ

1. การสืบค้นข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิ หมายถึง ข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้วอย่างเป็นระบบ โดยหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ สะดวกในการนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้รู้สถานการณ์และเพื่อการวางแผน เช่น ข้อมูลพื้นฐานทางประชากร เศรษฐกิจ สาธารณูปโภค สุขภาพ เกษตร ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค.) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นต้น โดยอาจถูกจัดเก็บในรูปแบบกระดาษ ในคอมพิวเตอร์ หรือแขวนไว้ในเว็บไซต์ นักศึกษาสามารถใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งสืบค้นข้อมูลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการร่างแบบสอบถาม

2. การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี แบบสอบถามช่วยให้ได้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับประชากรเป้าหมายอย่างกว้างขวาง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความต้องการด้านสุขภาพอนามัย เจตคติ ความรู้สึก และความคิดเห็นของแต่ละคน ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัว สภาพครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสนใจ การใช้เวลาว่าง สุขภาพอนามัย การทำงาน ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ ดังนั้นแบบสอบถามก็คือคำถามต่างๆ ที่เขียนขึ้นไว้เพื่อจุดประสงค์จะให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังตอบ

เนื่องจากข้อมูลจากแบบสอบถามจะเป็นข้อมูลนำเข้า (input) ส่วนหนึ่ง ที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนชุมชน นักศึกษาจึงควรใช้ข้อมูลเบื้องต้นจากข้อมูลทุติยภูมิในการกำหนดแนวคำถาม แล้วทำการปรับเปลี่ยนหรือลดในพื้นที่ก่อนใช้จริงอีกครั้ง โดยถามความเห็นจากผู้นำชุมชน แกนนำคนในชุมชนถึงข้อมูลภาพรวมของชุมชนที่คนในชุมชนต้องการทราบและเห็นว่าเป็นประโยชน์ (รายละเอียดการสร้างแบบสอบถามอยู่ในตอนที่ 7 องค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการฝึกภาคสนาม)

3. การรวบรวม และจำแนกข้อมูล

ข้อมูลที่ได้เก็บมาได้เป็นข้อมูลดิบ (raw data) มาจัดระเบียบให้เข้ากลุ่ม นับความถี่ของตัวแปรต่างๆ เพื่อคุณลักษณะการกระจายของข้อมูล

ค่าสถิติ - ตัวแปรที่บอกคุณภาพ (Discrete Variable) คำนวณเป็นร้อยละ อัตราส่วน สัดส่วน

- ตัวแปรที่บอกปริมาณ (Continuous Variable) คำนวณเป็นค่าเฉลี่ย (Mean)

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าความแปรปรวน (Variance)

ค่านิยม (Mode) ค่ากึ่งกลาง (Median)

การศึกษาแบบพรรณนา ในบางกรณีอาจมีการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว เช่น รายได้กับการเจ็บไข้ การกินของดิบกับการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ เป็นต้น

4. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของชุมชนที่สำรวจพบนั้น เรามักพบว่าจะมีความจำกัด ในการที่จะแก้ไขปัญหาทั้งหมดอย่างสมบูรณ์ อันเนื่องมาจากความจำกัดของทรัพยากร บุคลากรหรือเวลา ที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาทั้งหมดของชุมชนนั้น จึงจำเป็นที่เราต้องพิจารณาถึงความสำคัญของแต่ละปัญหาว่ามีมากน้อย ลดหลั่นกันไปอย่างไร เพื่อที่จะได้ดำเนินการแก้ไข ก่อน-หลัง หรือ มาก-น้อย ตามความเหมาะสมกับทรัพยากร บุคลากร และเวลาที่มิ โดยทั่วไปผู้วางแผนแก้ไขปัญหามักพิจารณาจากสามสิ่งสำคัญ ความรู้สึก ความเคยชิน หรือความสนใจเฉพาะตัวในการให้ความสำคัญของปัญหาที่จะแก้ไข ซึ่งอาจคลาดเคลื่อนหรือไม่เหมาะสมได้ โดยเฉพาะถ้าผู้วางแผน ขาดหลักการในการพิจารณาที่เหมาะสม โดยปกติเกณฑ์พื้นฐานที่นิยมใช้กัน มีดังต่อไปนี้

- ขนาดของประชากรที่ถูกระทบจากปัญหา
- ความรุนแรงของปัญหา
- ความยากง่ายในการแก้ปัญหา
- ความตระหนักของชุมชน

องค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลที่เป็นในการทำงานชุมชน แบ่งตามลักษณะการได้มาของข้อมูลเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอง โดยวิธีสัมภาษณ์ การสอบถาม การตรวจหรือสังเกตจากชุมชนโดยตรง ข้อมูลที่ได้จะมีความทันสมัย และมีตัวแปรตามที่กำหนด อันจะทำให้

ตรงกับความต้องการมากขึ้น แต่มีปัญหาที่การได้มาซึ่งข้อมูลต้องเสียเวลาและทรัพยากรมาก นอกจากนั้นการไปสอบถามถึงข้อมูลในอดีต ผู้ตอบอาจจดจำข้อมูลย้อนหลังไม่ได้

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากหน่วยงานต่างๆ ข้อดีของข้อมูลทุติยภูมิ คือจะรวบรวมได้ง่ายกว่า ประหยัดเวลาและทรัพยากร แต่ข้อจำกัดที่สำคัญคือ อาจได้ข้อมูลที่ไม่ตรงวัตถุประสงค์ เนื่องจากรวบรวมมาจากแหล่งอื่น ซึ่งอาจมีตัวแปรที่ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ตรงความต้องการของเรา

1. การสืบค้นข้อมูลทุติยภูมิ แหล่งสืบค้นข้อมูล

- ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์หน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่
ข้อมูลระดับตำบล <https://kku.world/5m9q4>
ศูนย์ข้อมูลสถิติจังหวัดสำนักงานสถิติแห่งชาติ <https://kku.world/k6l9z> เป็นต้น
- ศูนย์เอกสารการพัฒนา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ข้อมูล กขช.2 ค., จปฐ.)
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล(primary care unit) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน-กำนัน โรงพยาบาลชุมชน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล
- แผนพัฒนาหมู่บ้าน / ตำบล
- ผลการประเมินตามเกณฑ์ ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

ตัวอย่างข้อมูลระดับหมู่บ้านที่อาจนำมาร่วมใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนชุมชนตัวอย่างในเอกสาร 108 กลวิธี แผนชุมชนพึ่งตนเอง (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม)

1. ข้อมูลด้านการปกครอง	9. รายได้และหนี้สินของประชาชน
2. จำนวนครัวเรือน / ประชากรของหมู่บ้าน	10. สาธารณูปการพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม
3. ข้อมูลครอบครัว	11. กลุ่มองค์กรชุมชน
4. เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของประชาชน	12. ปัญหาของชุมชน สาเหตุและแนวทางแก้ไข
5. ทรัพยากร / ผลผลิต / พื้นที่ทำกิน	13. ผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน
6. รายได้จากการประกอบอาชีพเดี่ยว และมากกว่า 1 อาชีพ	14. ชนิดของพืชสมุนไพร
7. แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค /การเกษตร	15. ข้อมูลปัญหาในชีวิตและการทำมาหากิน
8. รายได้ของครอบครัว	16. ข้อมูลความคาดหวังของครอบครัวในการพัฒนาชีวิต

2. การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่เป็นที่นิยมในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ในการสร้างแบบสอบถามต้องคำนึงถึง

1) ความถูกต้อง (Validity) หมายถึงความสอดคล้องของวิธีการหรือเครื่องมือกับสิ่งที่ต้องการจะวัด เป็นความน่าเชื่อถือของเครื่องมือโดยเทียบกับความเป็นจริง ซึ่งหมายถึงเนื้อหาจริง จุดมุ่งหมายจริง หรือความจริงตามทฤษฎี เป็นต้น

2) ความเชื่อถือได้ (Reliability) หมายถึง ความสม่ำเสมอหรือความคงเส้นคงวาของวิธีการ หรือเครื่องมือ หรือความน่าเชื่อถือโดยเทียบกับเกณฑ์ภายในของวิธีหรือเครื่องมือเอง เช่น ความสอดคล้องกันระหว่างข้อต่าง ๆ ภายในแบบสอบถาม ดังนั้นความเชื่อถือได้จึงมีความหมายทั้งความคงที่ (stability) และความสอดคล้องภายใน (Internal consistency)

3) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความเหมาะสมอื่น ๆ ทั้งนี้ เมื่อสร้างแบบสอบถามแล้วก่อนที่จะถือว่าเป็นแบบสอบถามสมบูรณ์ ผู้วิจัยต้องพยายามที่จะตอบคำถามสำคัญ ในประเด็นต่อไปนี้

3.1 ข้อคำถามแต่ละข้อได้ถามในสิ่งที่ต้องการวัดแล้วหรือไม่ เช่น คำศัพท์และภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามควรง่ายต่อการเข้าใจ เมื่ออ่านคำถามแล้วผู้ตอบแบบสอบถามหรือผู้ปวยมีความเข้าใจทางเดียวกัน และสำหรับคำถามปิดควรมีตัวเลือกที่ครอบคลุมเพียงพอสำหรับผู้ตอบที่จะเลือก

3.2 แบบสอบถามและคำชี้แจงจากผู้วิจัยได้ช่วยให้ผู้ตอบเห็นความสำคัญและยินดีที่จะตอบแบบสอบถามแล้วหรือไม่ ควรมีการอำนวยความสะดวกในการตอบกลับ เช่น การจำหน่ายซองและติดแสตมป์ให้พร้อมซึ่งลักษณะของคำถามที่ตั้นจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

3.3 มีส่วนใดของแบบสอบถามที่ทำให้การวิจัยนี้เกิดความลำเอียงหรืออคติ (bias) บ้างหรือไม่ เช่น ในเรื่องของการใช้ยาเสพติดผู้ตอบแบบสอบถามอาจมีความโน้มเอียงที่จะไม่ตอบตามความเป็นจริง

4) เมื่อสร้างข้อคำถามเรียบร้อยแล้ว ควรมีการทดสอบแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับคน 3 กลุ่ม คือ

4.1 เพื่อนร่วมงาน เพื่อประเมินดูว่าแบบสอบถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างแท้จริงเพียงใด

4.2 ผู้ที่จะใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งอาจเป็นผู้ที่มีความชำนาญในเรื่องแบบสอบถามควรจะเป็นผู้ตรวจสอบแบบสอบถาม ในเรื่องของความละเอียดของหน่วยวัด รวมทั้งในเรื่องของคำถามที่อาจนำไปสู่อคติ

4.3 ประชากรที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับประชากรที่เราสนใจศึกษามากที่สุด (อาจ

พิจารณาจากคุณสมบัติทั่วไปก็ได้) โดยให้ทดลองตอบแบบสอบถามและให้ข้อคิดเห็นทั้งที่เป็นคำพูดและการแสดงออกต่อการประยุกต์ใช้แบบสอบถาม ในเรื่องของความชัดเจนของคำชี้แจง ตัวเลือก ความง่ายของแบบสอบถาม การข้ามข้อ และอื่น ๆ การทดสอบนี้ควรทำในกลุ่มคนจำนวนน้อย

การสร้างคำถามในแบบสอบถาม

การเก็บข้อมูลมักจะเริ่มจากความสนใจของผู้ศึกษาเป็นหลัก และหัวข้อที่ได้นั้นควรมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอธิบาย การอธิบายทฤษฎี และประเด็นที่น่าสนใจ จะเป็นที่มาของกรอบแนวคิด (Conceptual) ซึ่งเป็นตัวกำหนดเค้าโครงหลักของเนื้อหาสาระในแบบสอบถาม กรอบแนวคิดต้องครอบคลุมตัวแปรที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาหรือสัมพันธ์กัน ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ของกันและกันได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีหรือทางตรรกวิทยา

หลักการสร้างคำถาม ประกอบด้วย

1. คำถามแต่ละข้อควรมีเหตุผลในตัวเองที่จะอธิบายได้ว่าเหตุใดจึงต้องมีคำถามนั้น และมีการให้คำนิยามแนวคิดรวมทั้งตัวแปรไว้ชัดเจน จะเห็นว่า คำถามแต่ละข้อมิได้ถูกกำหนดขึ้นมาโดยไร้จุดมุ่งหมาย หากแต่จะต้องมีการพินิจพิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วน

2. คุณภาพของข้อมูลที่ได้จะดีหรือไม่ จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

2.1 คำที่ใช้ในแบบสอบถามและการเรียงลำดับคำถาม จะต้องจงใจให้ผู้ตอบตอบต่อไปจนจบ และสามารถเรียกความจำกลับมาตอบได้

2.2 แบบสอบถามจะต้องหลีกเลี่ยงคำตอบที่ตอบยาก ใช้เวลาคิดนานในการตอบ หรือทำให้ผู้ตอบกระอักกระอ่วน รวมทั้งต้องมีรูปแบบที่น่าสนใจ

3. คำถามจะต้องถูกจัดเป็นหมวดหมู่และเรียงลำดับกันไป จากเรื่องทั่วไปไปสู่เรื่องเฉพาะจากเรื่องของคนส่วนใหญ่ไปสู่เรื่องใกล้ตัวหรือเรื่องส่วนตัว และจากคำถามง่าย ๆ ไปสู่คำถามยาก ๆ ต้องแสดงให้เห็นว่าการสร้างแบบสอบถามมีความเคารพในสิทธิส่วนตัวและศักดิ์ศรีผู้ตอบ

4. การศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพที่ข้อมูลเป็นความลับของผู้ตอบ

4.1 ชี้แจงสิทธิของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่จะยินยอมหรือไม่ยินยอมในการให้ข้อมูล

4.2 ผู้ถามควรชี้แจงว่าข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวม

4.3 ผู้ถามควรใช้เวลาแก่ผู้ตอบในการเก็บข้อมูล

4.4 คำถามในแบบสอบถามต้องไม่ทำให้เกิดอันตรายหรือผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบทางร่างกาย จิตใจและสังคม

5. พัฒนารูปแบบการทำให้มั่นใจว่าข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับได้ เช่น แจ้งให้ผู้ตอบทราบในตอนต้นของแบบสอบถามว่าข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับ ถ้าเป็นไปได้ชื่อของผู้ตอบต้องไม่ถูกบันทึกและหากจะถูกบันทึกก็ต้องสามารถลบออกจากแบบสอบถามได้โดยง่าย ส่วนมากนิยมใช้หมายเลขเฉพาะตัวของผู้ตอบ (identification number หรือ ID) ซึ่งเป็นตัวเลขแทน แต่ต้องจำไว้เสมอว่าแต่ละ ID นั้น มีความหมายที่ระบุถึงชื่อของผู้ตอบได้ จึงต้องเก็บไว้ในที่ที่ปลอดภัยเช่นกัน

ประเภทของคำถาม

โดยทั่วไปคำถามมี 2 ชนิด คือ คำถาม “เปิด” และ “ปิด” คำถามเปิด คือ คำถามที่ให้ตอบในลักษณะบรรยายหรือตอบข้อมูลทั้งหมดที่ทราบ ส่วนคำถามปิด คือคำถามที่เป็นตัวเลือกที่มีคำตอบเสนอไว้ให้เลือกตามที่ผู้ตอบเห็นว่าเหมาะสมที่สุด

คำถามเปิดใช้เมื่อต้องการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่หลากหลาย และผู้วิจัยรู้ค่อนข้างน้อยในประเด็นนั้น ๆ หรือต้องการประเมินความรู้หรือทัศนคติของผู้ตอบอย่างละเอียด คำถามชนิดนี้ผู้ตอบจะต้องใช้ความคิดและเวลาในการตอบมากกว่าคำถามปิด ดังนั้นจึงไม่ควรใช้คำถามเปิดมากเกินไปจนเกินไป เพราะจะทำให้ผู้ตอบหมดความสนใจที่จะตอบ และในกรณีนี้ผู้ตอบยินดีให้ความร่วมมืออย่างดี ก็อาจจะใช้จำนวนมาก ๆ ได้ ในการเลือกประเภทของคำถามควรพิจารณาข้อดีข้อเสีย ดังต่อไปนี้

1. คำถามเปิด

ข้อดี คือ ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ สามารถให้ความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับความทรงจำของผู้ตอบและระบุจุดยืนที่ชัดเจนของคำตอบ นอกจากนี้คำถามเปิดเหมาะสำหรับการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อค้นหาคำตอบความรู้ใหม่ หรือเพื่อพัฒนาประเด็นต่าง ๆ ในการสร้างคำถามปิดสำหรับการสำรวจต่อไปในอนาคต

ข้อเสีย คือ ผู้ตอบอาจคิดถึงประสบการณ์ในอดีต ใช้ความพยายามที่จะระดมความคิดและเรียบเรียงเป็นถ้อยคำออกมา ซึ่งบ่อยครั้งพบว่าเป็นการยากที่จะทำให้ผู้ตอบเรียบเรียงถ้อยคำที่อ่านแล้วได้ใจความตามทรงสนะของนักวิชาการ โดยเฉพาะผู้ตอบที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา อาจต้องใช้การถามย้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้น มีความหมายดีขึ้น และอยู่ในประเด็นหรือขอบข่ายของคำถามที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงอาจไม่เหมาะสมกับแบบสอบถามชนิดตอบเองและชนิดที่ส่งทางไปรษณีย์ คำถามเปิดยังยุ่งยากในการให้รหัสตัวแปรสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ เมื่อเกิดความคลาดเคลื่อนจากการตอบคำถามไม่ครบถ้วนก็ทำให้คาดคะเนตอบยาก ลายมือของผู้ตอบก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้ได้รับคำตอบที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้

2. คำถามปิดที่เป็นคำตอบเรียงลำดับ

ข้อดี คือ สามารถใช้สถิติในการวิเคราะห์ได้หลายชนิด และมีประโยชน์ในการวัดความรู้สึก ระดับการมี

ส่วนร่วมและความถี่ของพฤติกรรม

ข้อเสีย คือ มีข้อจำกัดในเรื่องที่ถาม เนื่องจากต้องระบุคำตอบไว้ให้ชัดเจน ทำให้มีโอกาสที่จะขาดหรือตกประเด็นสำคัญไป

3. คำถามปิดที่ไม่มีลำดับ

ข้อดี คือ ผู้ตอบไม่ได้ถูกจำกัดตัวเลือกให้ตอบ จึงมีอิสระพอควรและมีประโยชน์ในการจัดลำดับความสำคัญระหว่างประเด็นต่างๆ เพื่อการวางแผนนโยบาย

ข้อเสีย คือ มีความยุ่งยากกว่าประเภทที่มีคำตอบเรียงลำดับ เนื่องจากผู้ตอบจะต้องตระหนักและตั้งใจให้ตัวว่าจะเลือกข้อไหน เช่น ผู้ตอบต้องเลือกว่า “เคย” หรือ “ไม่เคย” ในขณะที่ผู้ตอบอาจอยากเลือกว่า “เคยบ้างแต่ไม่บ่อย”

4. คำถามกึ่งปิดกึ่งเปิด

ข้อดี คือ สามารถครอบคลุมประเด็นที่นักวิจัยอาจมองข้ามไปได้และมีตัวเลือก “อื่นๆ (โปรดระบุ)” ซึ่งมีความยืดหยุ่นให้ผู้ตอบได้ตอบนอกเหนือจากประเด็นที่กำหนดไว้ให้ เพราะผู้วิจัยอาจหลงลืมประเด็นที่คาดไม่ถึงบ้าง

ข้อเสีย คือ ตัวเลือก “อื่นๆ โปรดระบุ” มักมีผู้ตอบน้อย เพราะผู้ตอบมักเลือกจากที่มีอยู่แล้วมากกว่าที่จะเขียนใหม่เอง แต่ก็ไม่ได้มีความเสียหายอย่างไร หากนักวิจัยได้จัดเตรียมตัวเลือกไว้มากเพียงพอและเหมาะสมกับคำตอบที่จะได้รับ

ลักษณะของข้อคำถาม

การสร้างหรือการออกแบบคำถามมีความสำคัญมากในการโน้มน้าวให้ผู้ตอบแบบสอบถามร่วมมือในการตอบ ลักษณะของคำถามที่ดี คือ

1) ใช้คำที่เรียบง่าย ตรงประเด็น และเป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับคนทั่วไป ไม่ควรใช้คำศัพท์ยากหรือมีภาษาทางเทคนิคมากเกินไป ควรเลือกคำที่ง่ายที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และใช้คำพูดที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มอายุต่าง ๆ หากจะใช้คำย่อต้องมีการกล่าวถึงคำเต็มพร้อมคำย่อมาก่อนในหน้าเดียวกันนั้น ควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาแสลง หากจำเป็นให้ใช้เครื่องหมายคำพูดเข้าช่วย

2) คำถามควรชัดเจนและเฉพาะเจาะจงเพียงพอ เพราะคำถามที่คลุมเครือ จะทำให้ได้คำตอบที่คลุมเครือไปด้วย แต่คำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงมากเกินไป ก็อาจทำให้ผู้ตอบไม่สามารถตอบได้

3) ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่มีประเด็นซ้อนกัน ในบางครั้งเพื่อประหยัดเวลาและเนื้อที่ของแบบสอบถาม นักวิจัยจะถามคำถามที่มีประเด็นย่อย ๆ ซ้อนกันอยู่หลายประเด็น ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถตีความคำตอบได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

4) คำถามไม่ควรใช้ประโยคปฏิเสธซ้อน เพราะประโยคปฏิเสธซ้อนจะทำให้ผู้ตอบสับสน เช่น ท่านไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะไม่มีการขึ้นค่ารักษาพยาบาลใช่หรือไม่

5) ไม่ควรคาดหวังให้ผู้ตอบใช้ความคิดมากเกินไป ตัวอย่างเช่น ขอให้ผู้ตอบเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ 20 ปัจจัย ตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 20 เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้ตอบยากที่จะเปรียบเทียบได้ในครั้งเดียว ไม่ควรคาดหวังความรู้และความจำมากกว่าที่คนปกติทั่วไปหรือประชากรเป้าหมายจะรู้และจำได้ เช่นในปีที่ผ่านมาท่านเจ็บป่วย ไม่สบายเล็กๆ น้อยๆ อะไรบ้าง ไม่ควรมีข้อสันนิษฐาน ซ้อย่อยแตกกิ่งก้านสาขามากเกินไปในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ตอบหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ท่านเคยไปพบแพทย์หู คอ จมูกหรือไม่ ถ้าเคยไปครั้งแรกเมื่อใด ในครั้งนั้นท่านมีนัดกับแพทย์ก่อนหรือไม่ ในการนัดครั้งแรกท่านรอกี่นาที มีขั้นตอนการรับบริการอย่างไร เป็นต้น เมื่อถามย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมาแล้ว ควรมีระยะเวลาที่เหมาะสมกำกับ เพราะการไม่มีระยะเวลากำกับอาจทำให้ผู้ตอบสับสนได้ เช่น ถามว่าท่านเคยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมากี่ครั้ง ผู้ตอบอาจไม่สามารถย้อนนับไปถึงเวลาที่ผ่านมานานแล้วได้ จึงควรระบุช่วงเวลาให้ผู้วิจัยสนใจไว้ด้วย

การศึกษาค้นหาปัญหาทางสุขภาพอนามัย ตัวแปรควรประกอบด้วย

1. ข้อมูลประชากร (Demographic data)

การรวบรวมข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ ช่วยทำให้ทราบถึงลักษณะของประชากรและสถานภาพต่างๆ ของประชากรในชุมชนที่ทำการสำรวจ ได้แก่

- 1) จำนวนประชากร เพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ สถานภาพการสมรส
- 2) ความหนาแน่น และการกระจายของประชากรในชุมชนนั้นตามเพศและอายุ
- 3) สภาพการเคลื่อนย้ายของประชากรโดยการย้ายเข้าย้ายออก อาจจะเป็นการย้ายชั่วคราว หรือย้ายแบบถาวรเพื่อประกอบอาชีพ
- 4) อัตราการเพิ่มของประชากรในรอบปีที่ผ่านมา จำนวนประชากรในหมู่บ้าน พร้อมทั้งแยกตามเพศและอายุ, การเพิ่มของประชากร ได้แก่ อัตราเพิ่มของประชากรในหมู่บ้าน ในรอบปีที่ผ่านมา
- 5) ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อในโซกลางต่างๆของกลุ่มชนในชุมชนนั้น

2. ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic data)

จากการสำรวจจะทำให้ทราบว่าประชากรในชุมชนนั้นมีอาชีพอะไรบ้าง มีสถานภาพในการประกอบอาชีพเป็นอย่างไร เช่น เป็นข้าราชการ เกษตรกร พ่อค้า เป็นต้น

- 1) อาชีพปัจจุบัน อาชีพหลักประกอบอาชีพอะไร เช่น อาชีพหลักทำนา อาชีพรองรับจ้าง
- 2) สถานะ การงาน เช่น ความสามารถในการทำงานในแต่ละอาชีพ

3) ลักษณะรายได้-รายจ่าย รายบุคคลและครอบครัว โดยเฉลี่ยรายได้รายจ่ายเป็น รายบุคคลและโดยเฉลี่ยทั้งครอบครัวแล้วจะมีรายรับรายจ่ายพอเพียง มีเงินเหลือเก็บปีละเท่าใด หรือจ่ายเกินรายได้การจะได้มาซึ่งข้อมูลนี้ โดยปกติเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ต้องถามอย่างครอบคลุม และผู้ตอบต้องยินดีให้ข้อมูลที่แท้จริง

4) ระดับการศึกษาของประชากรในชุมชน มีการศึกษาระดับใดถึงระดับใดอาจช่วยให้ทราบข้อมูลด้านการศึกษาเพิ่มเติม เช่น ความต้องการและ โอกาสที่ได้รับการศึกษาหรือมีความเห็นอื่นๆ ในเรื่องการศึกษา เช่น ไม่จำเป็นต้องเรียนมากเพราะจะให้ช่วยทำไร่ ทำนา จำนวนโรงเรียน ประเภทของโรงเรียนชุมชนนี้ เช่น หน่วยเคลื่อนที่ โครงการศึกษาผู้ใหญ่

5) การติดต่อซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรหรือผลผลิตด้านอื่นๆ จากชุมชน เช่น ข้าวและพืชไร่ต่างๆ มีพ่อค้าในชุมชนรับซื้อเอง หรือมีนายทุนจากนอกชุมชนมารับซื้อ หรือต้องนำผลผลิตไปจำหน่ายหรือขายให้พ่อค้า หรือจำหน่ายด้วยตนเองนอกชุมชนที่อาศัยอยู่

6) การติดต่อภายนอกหมู่บ้านหรือชุมชน เช่น การคมนาคม การขนส่งผลผลิต หรือข่าวสาร ที่ได้รับจากภายนอกชุมชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือข่าวสารของทางราชการ

7) ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น คณะกรรมการต่างๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นผู้มีภาวะความเป็นผู้นำในความสัมพันธ์ของประชากรในชุมชน และร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนในทุกด้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระภิกษุ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อ.ส.ม) เป็นต้น

3. ข้อมูลสิ่งแวดล้อม (Environmental data)

จากการสำรวจข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน จะทราบถึงสภาพต่างๆ เน้นออกเป็นลักษณะดังนี้

1) สภาพและลักษณะของบ้านที่อยู่อาศัยว่ามีลักษณะอย่างไรใด เป็นบ้านชั้นเดียว บ้านใต้ถุนสูงหรือเป็นตึกแถว ฯลฯ และสภาพมั่นคงหรือสภาพไม่มั่นคง ลักษณะความหนาแน่นของบ้านเรือนสภาพบริเวณบ้าน ความสะอาดโดยทั่วไป การใช้บริเวณบ้านทำประโยชน์อะไรบ้าง เช่นทำสวนครัว หรือใช้ประโยชน์กับผลผลิตจากไร่-สวน การมีคอกเลี้ยงสัตว์ใต้ถุนบ้าน

2) แหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ใช้น้ำบ่อน้ำประปา น้ำสระหรือน้ำจากแม่น้ำลำคลอง ความพอเพียงในการใช้พอกหรือไม่ มีการเก็บน้ำโดยวิธีใด มีการปรับปรุงน้ำดื่มน้ำใช้ให้สะอาดหรือไม่

3) การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การกำจัดขยะมูลฝอยโดยการเผา ฝัง หรือทิ้งหรือมีการเก็บในหมู่บ้านเอง การทิ้งของเสียหรือสิ่งปฏิกูลออกจากที่พักอาศัยอย่างไร

4) ส้วม มีส้วมใช้ครบตามจำนวนครอบครัวหรือไม่ สถานที่ตั้งส้วม การทำความสะอาดในการใช้ส้วม

5) แมลงและสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ในชุมชนนี้มีอะไรบ้าง เช่น หนู แมลงวัน แมลงสาบ เป็นต้น

6) สัตว์เลี้ยงในบ้าน เช่น วัว ควาย สุนัข แมว เป็นต้น

4. ข้อมูลทางสถิติอื่นๆ ที่จำเป็นตามแหล่งข้อมูล

การรวบรวมและจำแนกข้อมูล ข้อมูลที่ทำการสำรวจได้จะต้องมีการนำมารวบรวมอย่างเป็นระบบ และจำแนกออกเป็นหมวดหมู่

1) การจำแนกประเภทข้อมูล ข้อมูลที่ต้องการแบ่งออกเป็นดัชนีลักษณะทั่วไปของชุมชน ได้แก่ ข้อมูลทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมปัญหาชุมชนสาเหตุของปัญหา และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ลักษณะจำเพาะของทรัพยากร และความต้องการของชุมชน

2) การลงรหัส เป็นการเปลี่ยนจากข้อมูลดิบเป็นสัญลักษณ์ตัวเลข ทำให้จัดเข้าตารางและนับจำนวนได้ การลงรหัสควรจัดทำคู่มือการลงรหัส มีการฝึกให้ลงรหัสได้และมีการตรวจสอบการลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล หลักในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1) การอธิบายตีความข้อมูล โดยอาจเน้นในจุดที่สำคัญหรืออธิบายความหมายของค่าที่ได้ การอธิบายตีความข้อมูลนี้ ควรกระทำด้วยความรอบคอบไม่มีอคติ และควรอยู่ในขอบเขตของข้อมูลที่รวบรวมมาได้

2) พิจารณาความผิดพลาดคลาดเคลื่อน พิจารณาตัวแปรซึ่งอาจมีอิทธิพลในการทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน เช่น ความผิดพลาดของแหล่งข้อมูล แบบสอบถามไม่ชัดเจน ความคลาดเคลื่อนของตัวอย่างในการที่จะเป็นตัวแทนประชากร เป็นต้น ซึ่งจะเป็นส่วนที่กำหนดขอบเขตของการนำผลของข้อมูลที่ได้ไปใช้

3) เปรียบเทียบข้อมูล ผลจากข้อมูลเปรียบเทียบกับทฤษฎี หรือผลการสำรวจหรือเกณฑ์มาตรฐานอื่นๆ

4) ระบุความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของตัวแปรต่างๆ พิจารณามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และเป็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อกัน การหาความสัมพันธ์นี้ อาจใช้การทดสอบทางสถิติมาใช้ ถ้าสามารถทำได้หรืออาจสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงพรรณนาจากการกระจายของตัวแปรหนึ่ง ที่แปรตามหรือผกผันกับอีกตัวแปรหนึ่งอย่างชัดเจน เช่น การหาความสัมพันธ์ของผู้ที่ไม่สวมรองเท้ากับการเป็นโรคพยาธิปากขอ ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับพฤติกรรมอนามัยของประชาชน เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในการวินิจฉัยชุมชนถ้าการวิเคราะห์นั้นทำอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง ใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่สำรวจได้และข้อมูลข้างเคียงให้สูงสุดโดยไม่มีอคติ การจัดการข้อมูลก่อนเข้าสู่การวิเคราะห์ สิ่งสำคัญอันดับแรกคือการตรวจสอบข้อมูลที่บันทึกไว้โดยการเข้ารหัส ควรมีการตรวจสอบค่านอกช่วง เช่น ตัวแปรเพศ ควรมีคำตอบ ตามรหัสที่กำหนด เช่น 1 คือเพศชาย 2 คือเพศหญิง ข้อมูลของตัวแปรดังกล่าวควรมี คำตอบที่บันทึกไว้ เพียง 1 และ 2 เท่านั้น หากมีค่าอื่นๆปรากฏ ก็สะท้อนว่ามี

การบันทึกผิดพลาด ซึ่งต้องดำเนินการแก้ไขให้เรียบร้อยก่อน

นอกจากนี้ อาจจำเป็นต้องมีการสร้างตัวแปรใหม่ เช่น ตัวแปร อายุ ที่ให้บันทึกเป็นอายุจริง ในการจัดการข้อมูลอาจมีการจัดกลุ่มอายุ เช่น อายุ 20 ปี หรือ ต่ำกว่า อายุ 21-30 ปี อายุ 30-40 ปี เป็นต้น

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา

กรณีตัวแปรที่สนใจเป็นตัวแปร เชิงคุณภาพ เช่น เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา การป่วยเป็นโรค สามารถวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และคำนวณสัดส่วน หรืออัตราส่วน หรือ อัตราความชุก กรณีตัวแปรเชิงปริมาณ เช่น อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ดัชนีมวลกาย(BMI) จำนวนครั้งที่เข้ารับบริการตรวจรักษา การวิเคราะห์ข้อมูล ควรวิเคราะห์เพื่อนำเสนอค่าแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและค่าการกระจายของข้อมูล เช่น ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 กิจกรรมที่ 2 การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนและการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ (กิจกรรมกลุ่มย่อย)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของคนในชุมชน พร้อมรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือต่างๆ แล้วจัดทำเป็นรายงานภาพรวมระดับ เขต ให้ศึกษาจากสิ่งที่พบเห็น สังเกตจดจำพูดคุยหารายละเอียดและนำมาจดบันทึกเรียบเรียง ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพทั้ง 3 วิธี คือ การสนทนากลุ่ม (focus Group Discussion) สังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2. เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพมาใช้ในการวินิจฉัยชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่ออธิบายปัญหาและหากระบวนการแก้ปัญหา รวมทั้งหา ช่องทาง หรือ แนวทางในการวางแผนแก้ไขปัญหา อย่างไร เช่น จะไปประสานงานกับใคร กลุ่มใด ผู้นำชุมชนเป็นใคร และสถานที่ใด เวลาใด ภายใต้บริบทของชุมชนนั้น เป็นต้น) เพื่อสามารถทำความเข้าใจปัญหา และสาเหตุของปัญหา และสามารถวางแผนการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน

แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน

ชุมชนมีวัฒนธรรมของตนอยู่แล้วซึ่งให้คุณค่าแก่ความเป็นคนและชุมชนที่มีความผสมกลมกลืนและเป็นพลังผลักดันการพัฒนาที่สำคัญ เน้นคุณค่าทางจริยธรรมของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นอิสระและยังดำรงอยู่ในปัจจุบันในสถาบันหมู่บ้าน

ทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ (Structural functional Theory)

โครงสร้างสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์ ให้ความสำคัญกับหน้าที่ของสถาบัน องค์กรต่างๆที่มีต่อระบบสังคมและมองความสัมพันธ์ระบบต่างๆ ทั้งสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง เกี่ยวโยงสอดคล้องกันและทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรักษาสถิตของสังคมไว้ตัวอย่างเช่น ระบบการแพทย์ ทำหน้าที่ให้การรักษาและช่วยเหลือผู้คนจากความเจ็บป่วย

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองหรือการขัดแย้ง (Political economy theory / Conflict Theory)

สังคมเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ระบบเศรษฐกิจ การเมืองหรือการจัดสรรผลประโยชน์ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เป็นที่มาของสาเหตุความเจ็บป่วยและโรคผ่านสภาพแวดล้อม การเข้าถึงทรัพยากร คุณภาพระบบบริการ และการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุข

ตัวอย่าง สภาพเศรษฐกิจที่แตกต่างระหว่างเมือง ชนบทส่งผลกระทบต่อครอบครัวในชนบทที่ สมาชิกวัยแรงงานต้องเดินทางไปทำงาน หรือต้องย้ายถิ่น, การจัดสรรทรัพยากรในชุมชนอาจพบความขัดแย้ง ระบบพวกพ้อง การต่อรองอำนาจและผลประโยชน์

2. การเชื่อมโยงข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวินิจฉัยชุมชนสามารถทำได้ทั้งโดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยอาศัยเครื่องมือชุมชน 6 ชิ้น ซึ่งการเก็บข้อมูลทั้งสองแบบมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไป ดังนี้

1. **การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ** มีข้อดีคือสามารถเก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนมากในระยะเวลาที่จำกัด แต่อาจไม่ได้รายละเอียดมากนัก

2. **การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ** โดยใช้เครื่องมือวิธีชุมชนจะช่วยให้เก็บรายละเอียดได้มากขึ้น และช่วยอธิบายปัจจัยสาเหตุ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากปัญหาต่างๆ ที่วิเคราะห์ได้โดยใช้เครื่องมือชุมชน 6 อย่าง ได้แก่

2.1. **แผนที่เดินดิน (Geo-Social Mapping)** เป็นการทำความรู้จักชุมชนทางกายภาพ โดยการทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมพื้นฐานของการมีชีวิตร่วมกัน อย่างไรก็ตามพื้นที่ทางกายภาพของชุมชน ก็ไม่ได้แยกขาดจากพื้นที่ทางสังคม ดังนั้นการทำแผนที่เดินดิน จึงเป็นการทำแผนที่ภูมิสังคม คือทำทั้งแผนที่ทางภูมิศาสตร์ และแผนที่ทางสังคมไปพร้อมๆ กัน

ประโยชน์ของเครื่องมือแผนที่เดินดิน

- 1) แผนที่เดินดินเป็นเครื่องมือชิ้นแรกที่สำคัญ เหมาะที่จะเป็นบันไดขั้นแรกของการศึกษาชุมชนเพราะทำให้เห็นภาพรวมของชุมชนได้อย่างครบถ้วนที่สุด
- 2) ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่จำนวนมากในระยะเวลาที่สั้นที่สุด
- 3) ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เพราะได้มาจากการสังเกตด้วยตัวเอง
- 4) ทำให้เห็นกลุ่มเป้าหมายที่จะทำงานต่อได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง
- 5) ช่วยในการเริ่มต้นความสัมพันธ์และสร้างความคุ้นเคยกับสมาชิกในชุมชนได้เป็นอย่างดี

2.2. ผังเครือญาติ (Genogram) เป็นเครื่องมือสำหรับทำความเข้าใจความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่ดีที่สุด

ประโยชน์ของเครื่องมือผังเครือญาติ

ผังเครือญาติเป็นการใช้สัญลักษณ์แสดงตัวบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระบบเครือญาติหนึ่งๆ มีประโยชน์สำคัญหลายประการ คือ

- 1) ช่วยให้เข้าใจโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ที่แม้จะมีความซับซ้อนหลายตระกูลหลายรุ่นก็ยังสามารถสืบสาวเชื่อมโยงเป็นแผนผังที่เข้าใจง่าย
- 2) ทำให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์เครือญาติสามารถถ่ายทอดและเรียนรู้กันได้ง่ายผ่านรูปแบบสัญลักษณ์ง่าย ๆ
- 3) ใช้เพื่อการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ และโรคทางพันธุกรรม เกี่ยวกับเครือข่ายทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- 4) ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีและความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างเจ้าหน้าที่กับคนในชุมชน

2.3. โครงสร้างองค์กรชุมชน (Community Organization) เป็นเครื่องมืออธิบาย

ความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจ กลุ่มอาชีพ ความสัมพันธ์ทางสังคม หรือความสัมพันธ์ทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

ประโยชน์ของเครื่องมือโครงสร้างองค์กรชุมชน

- 1) การเข้าใจโครงสร้างองค์กรชุมชนทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการจะช่วยให้เราเห็นได้ชัดเจนถึงมิติความสัมพันธ์ในชุมชน เช่น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การเข้าใจว่าคนกลุ่มไหน หรือตระกูลไหนมีบทบาทต่อชุมชนเชิงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และมีความสัมพันธ์ของเรากับชุมชนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- 2) ศักยภาพของชุมชนอยู่ที่การรวมตัวเป็นกลุ่มหรือเครือข่าย องค์กรชุมชนจึงเป็นทุนทางสังคม ที่สำคัญทั้งในการแก้ปัญหาและการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ผังโครงสร้างองค์กรชุมชนช่วยให้เราเห็นศักยภาพที่มีอยู่ผ่านเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีอยู่แล้ว เช่น ผู้นำไม่เป็นทางการ และองค์กรธรรมชาติ การศึกษาโครงสร้างองค์กรชุมชนทำให้เราไม่มองชุมชนเป็นภาชนะว่าง แต่มีระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ที่สามารถขับเคลื่อนประเด็นต่างๆ ในชุมชนได้

2.4. ระบบสุขภาพชุมชน (Local Health System) สุขภาพมีความหมายกว้าง เชื่อมโยงทั้งกายใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมสุขภาพไม่เพียงแต่เป็นผลมาจากระบบสังคมที่ใหญ่กว่า แต่สุขภาพยังส่งผลกระทบไปถึงความเป็นอยู่ด้านอื่นๆ ด้วย ดังนั้นการศึกษาระบบสุขภาพชุมชนจึงสามารถสะท้อนถึงมิติอื่นๆ ของชุมชนให้เราเข้าใจได้ด้วย

ประโยชน์เครื่องมือระบบสุขภาพชุมชน

- 1) ทำให้เห็นภาพรวมของระบบสุขภาพชุมชนอย่างเชื่อมโยงกับมิติต่างๆ ของชุมชน
- 2) ทำให้เห็นความหลากหลายของวัฒนธรรมสุขภาพที่ดำรงอยู่ในชุมชน
- 3) ทำให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมความเชื่อ วิถีปฏิบัติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของชุมชน
- 4) ทำให้เห็นทั้งปัญหา ศักยภาพ และทุนทางสังคมด้านสุขภาพของชุมชน
- 5) เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นตน

2.5. ปฏิทินชุมชน (Community Calendar) เป็นเครื่องมือเรียนรู้ในมิติของเวลา ส่วนแผนที่เดินดินเป็นเครื่องมือเรียนรู้มิติเวลา และ โครงสร้างองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือเพื่อเรียนรู้มิติของบุคคล เมื่อเรียนรู้ทั้ง เวลา บุคคล และสถานที่ ก็ครบสามมิติที่จะเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน

ประโยชน์ของเครื่องมือปฏิทินชุมชน

- 1) ทำให้เข้าใจวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งหมายถึงแบบแผนกิจกรรม เหตุการณ์ รวมทั้งประเพณีปฏิบัติของชุมชนที่เกิดขึ้นในรอบวัน รอบเดือน รอบปี หรือแต่ละฤดูกาล การทำปฏิทินชุมชนทำให้คนทำงานชุมชนรู้ว่าช่วงเวลาหนึ่งๆ มีอะไรเกิดขึ้นบ้างในชุมชน
- 2) ทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์บางอย่างที่เราคิดว่าเกิดขึ้นโดยบังเอิญนั้น เมื่อศึกษาลำดับเวลาให้ชัดเจนก็อาจเห็นได้ว่าปรากฏการณ์นั้น เป็นผลเกี่ยวโยงมาจากเหตุการณ์อื่น เช่น โรคบางชนิดเกิดจากแบบแผนพฤติกรรมบางประการในชุมชน หรือการกักหนักระบบอาจสัมพันธ์กับฤดูกาลผลิต เป็นต้น
- 3) ทำให้สามารถวางแผนการทำงานกับชุมชนได้ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและ ถูกจังหวะเวลา ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และเข้าถึงชุมชนได้ดีขึ้น

2.6. ประวัติศาสตร์ชุมชน (Local History) เป็นเครื่องมือที่ใช้ศึกษาการกำเนิดชุมชน ความ เป็นอยู่ในอดีต พัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม หรือประวัติศาสตร์การแพร่ระบาดของโรค อุบัติภัย หรือแม้แต่ปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติในเรื่องเล่าความเป็นมาของชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชนจึงเป็นเครื่องมือ ที่อธิบายความเป็นมา เพื่อให้เข้าใจความเป็นอยู่และเห็นแนวโน้มความเป็นไปในอนาคต

ประโยชน์ของเครื่องมือประวัติศาสตร์ชุมชน

- 1) การทำความเข้าใจมิติทางประวัติศาสตร์ชุมชน สำคัญต่องานชุมชนเพราะ ชุมชนมีส่วนคล้ายกับบุคคลตรงที่มีความคิดและความรู้สึก การศึกษา ประวัติศาสตร์ชุมชนเหมือนกับการได้เข้าใจคนคนหนึ่งว่าเขามีความเป็นมาอย่างไรเติบโตในครอบครัว เป็นอย่างไร เคยประสบกับอะไรบ้างในชีวิต ทำให้เราเข้าใจคนคนนั้นได้ดี ประวัติศาสตร์ชุมชนก็เช่นเดียวกัน ช่วยลดอคติหรือภาพลักษณ์แบบเหมารวมที่เราอาจมีกับชุมชน เช่น เห็นว่าชุมชนแห่งนี้ไม่ให้ความร่วมมือในงานพัฒนา เมื่อไปศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาก็อาจพบว่ามีสาเหตุที่ทำให้เข้าใจได้
- 2) การเข้าใจเรื่องราวความเป็นมาเป็นไปของสิ่งต่างๆ ในชุมชนทำให้เราสามารถเลือกวิธีการทำงานกับชุมชนให้สอดคล้องกับประสบการณ์ ความคาดหวัง และศักยภาพของชุมชน ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจชุมชนทั้งหมด สามารถมองเห็นปัญหา ระบุปัจจัยสาเหตุได้แล้ว ยังสามารถ วางแผนการแก้ไขปัญหา ระบุได้ว่า จะติดต่อใคร อย่างไร สถานที่-เวลาใด ภายใต้บริบทของชุมชนนั้นๆ นักศึกษาจะต้องวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลทั้งสองส่วนนี้เข้าด้วยกัน

กิจกรรมการศึกษาวิถีชุมชน

- 1) นักศึกษาแต่ละกลุ่มต้องวางแผนและจัดแบ่งงานเพื่อการเรียนรู้และรวบรวมข้อมูลวิถีชีวิตชุมชน อยากรอบด้าน จากเครื่องมือการศึกษาวิถีชุมชน 6 อย่าง ได้แก่ 1) แผนที่เดินดิน 2) ประวัติศาสตร์ชุมชน 3) ปฏิทินชุมชนและวัฒนธรรมประเพณี 4) โครงสร้างองค์กรชุมชนและกลุ่มต่างๆในชุมชน 5) ระบบสุขภาพชุมชนและ 6) ผังเครือญาติ ใน 2 ตระกูลใหญ่ที่น่าสนใจ และร่วมกันอภิปราย วิเคราะห์เชื่อมโยง ข้อมูลวิถีชุมชนและ เชิงปริมาณ (จากแบบสอบถาม) โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ตรวจสอบข้อมูล และใช้อธิบายปัญหา และหากระบวนการแก้ปัญหา รวมทั้งหาแนวทางในการวางแผนแก้ไขปัญหาของชุมชน
- 2) ในการจัดแบ่งงาน ควรให้แต่ละบ้านมีตัวแทนทำการศึกษาข้อมูลวิถีชุมชนทุกเรื่อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีและข้อมูลระหว่างสมาชิกภายในบ้าน หรือกลุ่มบ้านในคุ่มหนึ่งรับผิดชอบข้อมูลทุกส่วนในคุ่มนั้น แล้วจึงนำข้อมูลแต่ละคุ่มมาปะติดปะต่อรวมกันเป็นหมู่บ้าน
- 3) การเก็บข้อมูลในช่วงกิจกรรมนี้ซึ่งเป็นช่วงแรกที่นักศึกษาได้พบกับชุมชน นักศึกษาควรใช้โอกาสต่างๆ ในการแนะนำตัว สร้างความสัมพันธ์ พูดคุยด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนและเป็นกันเอง เพื่อนำไปสู่การยอมรับของชุมชน นอกจากนี้นักศึกษาจะต้องวางแผนนัดพบประชุมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและถ่ายทอดเทคนิควิธีการทำงานระหว่างกันภายในหมู่บ้าน (เขต) เป็นระยะๆ

4) พึงระลึกไว้เสมอว่าเครื่องมือการศึกษาชุมชนแบบฟอร์มและข้อมูลต่าง ๆ มีไว้เพื่อช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เพื่อให้บุคลากรที่ทำงานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิสามารถทำงานชุมชนได้ดีขึ้น จึงไม่ควรยึดติดกับเครื่องมือหรือรูปแบบตายตัวต่างๆ ควรส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันอยู่เสมอ จะช่วยให้เกิดการทบทวน ปรับแก้ข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้การทำงานชุมชนเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานสุขภาพระดับปฐมภูมิ มีความภาคภูมิใจ ได้เรียนรู้ และเติบโตไปกับการทำงาน ที่ประณีต พิถีพิถัน และ ใส่ใจในความเป็นมนุษย์ของผู้คนอย่างแท้จริง

หมายเหตุ: นักศึกษาสามารถอ่านหนังสือเพิ่มเติมคือ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ. 2554. *วิถีชุมชนเครื่องมือ 7 ขั้น* ที่ทำให้ทำงานชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก. พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี:สถาบันวิจัยสังคมและสุขภาพ.

(มีหนังสือในห้องสมุดของ 5 คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

องค์ความรู้ที่สำคัญสำหรับการเขียนรายงานศึกษาวิถีชีวิตชุมชน

การรวบรวมข้อมูลวิถีชีวิตชุมชนโดยใช้แนวคิดและเครื่องมือทางมานุษยวิทยา ประยุกต์ใช้เครื่องมือในการศึกษาชุมชนตามคู่มือการเรียนรู้วิถีชุมชนเรียงเรียงโดย นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และคณะ ได้แก่ แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ระบบสุขภาพชุมชน ปฏิทินชุมชน และประวัติศาสตร์ชุมชน

ข้อมูลวิถีชีวิตชุมชน เป็นข้อมูลที่ทำให้เห็นภาพรวมทั้งชุมชน และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ เพื่อนำไปใช้ประกอบการทำงานในระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ซึ่งประกอบด้วย

1) **แผนที่สังคมหรือแผนที่เดินดิน** ต้องเป็นแผนที่รวมทั้งชุมชน ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอไปในชุมชนแต่ละครั้งหากพบเห็นอะไรเพิ่มเติมก็นำมาวาดหรือเขียนเพิ่มลงไป เพราะภายในชุมชนนั้นย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2) **ผังเครือญาติ** คือการถอดความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติหรือเชิงสายเลือดในชุมชน เครือญาติเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นรากฐานที่สุดของชีวิตครอบครัว และจะมีความเกี่ยวข้องกันไปตลอดชีวิต โดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว การทำผังเครือญาติจึงมีส่วนสำคัญในการทำความเข้าใจระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน โดยวิธีการทำผังเครือญาติ ควรใช้สัญลักษณ์มาตรฐานที่เข้าใจตรงกันเพื่อช่วยกันเพิ่มเติมข้อมูลได้ ต้องใส่ใจความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ อย่ามุ่งแต่จะถอดผังเครือญาติ การทำผังเครือญาติไม่มีวันเสร็จ เพราะเรื่องราวชีวิตของคนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ต้องติดตามปรับปรุงผังเครือญาติเป็นระยะๆ เพื่อให้เข้าใจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3) **โครงสร้างองค์กรชุมชน** ควรรวบรวมขึ้นมาว่ามีองค์กรผู้นำอะไรบ้าง อาจจะมีอธิบายเพิ่มเติมว่าแต่ละคนมีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร เช่น คนนี้เป็นผู้นำที่คนในชุมชนศรัทธา คนนี้เป็นนักทนายจะเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่สำคัญด้วย

4) **ระบบสุขภาพชุมชน** ชุมชนมีที่พึ่งสุขภาพอะไรบ้างทั้งในและนอกชุมชน เช่น หมอนวด หมอพื้นบ้าน รพ.สต. โรงพยาบาล เป็นต้น (พร้อมทั้งระบุลงไปในพื้นที่ด้วย) หรือทัศนคติของคนในชุมชนต่อการใช้บริการสถานบริการด้านสุขภาพต่างๆ หรือพวกเขานิยมไปใช้บริการ ที่ไหนบ้าง ควรรวบรวมแหล่งที่พึ่งทางสุขภาพ เช่น หมอพื้นบ้าน สมุนไพร หรือหมอนวด ไม่เฉพาะแต่ในชุมชน แต่ควรรวมไปถึงชุมชนข้างเคียงด้วย การรู้ว่าชุมชนข้างเคียงมีหมอนวดที่มีทักษะการนวดที่ดีอาจเป็นข้อมูลสำคัญในการฟื้นฟูสุขภาพของผู้ป่วยอัมพาตที่ต้องการกายภาพบำบัด แต่ก็ไม่สามารถเดินทางไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลจังหวัดได้

5) **ปฏิทินชุมชน** ทั้งด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม ในด้านเศรษฐกิจ โดยเขียนอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนทั้งหมด ในรอบหนึ่ง เช่น ปลูกอ้อย ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ หรือรับจ้างช่วงไหนบ้าง มีการหมุนเวียนกันทำงานอย่างไรบ้างก็ใส่รายละเอียดเอาไว้

6) **ประวัติศาสตร์ชุมชน** อาจจะทำเป็นผังประวัติศาสตร์ขึ้นมาเพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งหมดว่าเกิดเหตุการณ์สำคัญๆ ในหมู่บ้านอะไรบ้างในช่วงเวลาใด แล้วอธิบายเพิ่มเติมว่าเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นมีผลต่อชีวิตของผู้คนในชุมชนอย่างไร

2.3 กิจกรรมที่ 3 โครงการบริการด้านสุขภาพแก่ชุมชน (กิจกรรมกลุ่มย่อย)

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกวางแผนการออกแบบโครงการเพื่อบริการวิชาการชุมชนด้านสุขภาพโดยอาศัยวิชาความรู้ใน แต่ละสาขาวิชาชีพของสมาชิกในกลุ่ม

องค์ความรู้ที่สำคัญสำหรับการดำเนินโครงการบริการด้านสุขภาพ

การสร้างเสริมสุขภาพ (Health Promotion)

การสร้างเสริมสุขภาพเป็นการผสมผสานของการศึกษา การเมือง กฎระเบียบ และการจัดองค์กรเพื่อ สนับสนุนพฤติกรรม และสภาพความเป็นอยู่ที่จะนำมาซึ่งการมีสุขภาพที่ดีของบุคคล กลุ่ม ชุมชน เน้น กระบวนการเพิ่มสมรรถนะ ให้ประชาชนมีความสามารถ ควบคุมและเสริมสร้างสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้น แนวคิดและกลยุทธ์เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพตามที่บัญญัติในกฎบัตรออตตาวา (World Health Organization, 1986) ได้แก่

1) การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ (Build healthy public policy)

การกำหนดให้องค์กร มีมาตรการต่างๆ เช่น ด้านกฎหมาย การคลัง ภาษี และการบริหารใน องค์กรต่างๆ เพื่อนำไปสู่สุขภาพ รายได้ และความเสมอภาคทางสังคมก่อให้เกิดสินค้าและบริการต่างๆ ที่ ปลอดภัย และมีผลดีต่อสุขภาพ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่สะอาดและน่ารื่นรมย์

2) การปรับเปลี่ยนบริการสุขภาพ (Reorient health service)

การที่องค์กรด้านสุขภาพปรับรูปแบบงานจากเน้นรักษามาดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับภาคอื่นๆ สนับสนุนบุคคลและชุมชนในการพัฒนาสุขภาพตนเองโดยปรับเปลี่ยนเจตคติ ปรับทิศทาง และจัดระบบบริการสุขภาพที่มองปัญหาแบบองค์รวม

3) การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อสุขภาพ (Create supportive environment)

การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และจิตวิญญาณที่เอื้อ ให้เกิดสุขภาพ ได้แก่ อาหารและโภชนาการ การศึกษา บ้านและชุมชน การงานอาชีพ การคมนาคม และ การสนับสนุนดูแลจากสังคม

4) เสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง (Strengthen community action)

การสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชนให้สามารถควบคุมปฏิบัติงานและกำหนดเป้าหมายของ ชุมชนเองได้ ภายใต้อาสาสมัครและการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านสุขภาพ

5) พัฒนาทักษะส่วนบุคคล (Develop personal skill)

การจัดให้บุคคล สังคมเกิดการพัฒนา มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตเพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสมในการควบคุมสุขภาพตนเอง และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ

Global Health และ การพัฒนาอย่างยั่งยืน sustainable development goal

ในปัจจุบันประเทศต่างๆในโลกมีปฏิสัมพันธ์ทางการค้า การเดินทาง และการสื่อสาร กันมากขึ้น การพัฒนาในด้านต่างๆเกิดอย่างรวดเร็ว เกิดนิยามคำว่า โลกาภิวัตน์ globalization ขึ้น ดังนั้นมุมมองด้านสุขภาพขององค์การอนามัยโลกได้ปรับเปลี่ยนจากคำว่า Public Health มาเป็น Global Health เนื่องจากเล็งเห็นว่า ประชากรโลกทุกคนควรได้รับการดูแลด้านสุขภาพในทุกแง่มุม โดยได้กำหนดตัวชี้วัดไว้ 39 ด้านหลักจากปัญหาสุขภาพที่เจอบ่อยของประชากรของโลก (<https://www.who.int/data/gho/data/indicators>)

ในช่วงเวลาเดียวกับองค์การสหประชาชาติก็กำหนดเป้าหมาย การพัฒนาอย่างยั่งยืน sustainable development goal ซึ่งครอบคลุมมากกว่าด้านสาธารณสุข เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้มีแนวทางในการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันโดยมีทั้งหมด 17 เป้าหมาย โดย นักศึกษาสามารถหารายละเอียดได้จาก <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>

การสื่อสารสุขภาพ (Health Communication)

กระแสสุขภาพที่ปรับเปลี่ยนจากเรื่องเชื้อโรคและการจัดการเชื้อโรคมาสู่เรื่องคุณภาพชีวิตและการจัดการกับความเครียดที่ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้เรื่อง การสื่อสารเพื่อสุขภาพ

การสื่อสารสุขภาพหมายถึงการดำเนินงานเพื่อการสื่อสารสองทางระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพได้ง่ายและทั่วถึงมีการจัดองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่ประชาชนต้องใช้การแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างกันที่เชื่อมั่นว่าคนเราเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารพร้อมที่จะรับความคิดเห็นของผู้อื่นและยินดีแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ของตนเองร่วมกับผู้อื่นได้ (ปาจริย์ ธนะสมบุญกิจ, 2551)

องค์ความรู้สำคัญสำหรับการบริหารโครงการ (Project Management)

การบริหารโครงการคือการจัดการและกำกับทรัพยากร (เวลาวัสดุบุคลากรและค่าใช้จ่าย) เพื่อความสำเร็จของโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

กระบวนการก่อนวางโครงการต้องศึกษา

ศึกษาปัญหาหรือความต้องการของคนในชุมชน

รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

วิเคราะห์ปัญหาทางสุขภาพของคนในชุมชน

จัดลำดับความสำคัญของปัญหา / คัดเลือกปัญหา (สามารถปรึกษาอาจารย์ประจำ เขต ได้)

วิเคราะห์สาเหตุ

กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายของการดำเนินโครงการ

กำหนดกิจกรรมการดำเนินโครงการ / ทรัพยากร หรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

การวางแผน/บริหารโครงการ

ลักษณะของโครงการที่ดี

1. เป็นโครงการที่สามารถแก้ปัญหาได้
2. มีรายละเอียดเนื้อหาสาระครบถ้วนชัดเจนและจำเพาะเจาะจงโดยสามารถตอบคำถามต่อไปนี้ได้
 - ✓ โครงการอะไร (ชื่อโครงการ)
 - ✓ ทำไมจึงต้องริเริ่มโครงการ (หลักการและเหตุผล)
 - ✓ ทำเพื่ออะไร (วัตถุประสงค์)
 - ✓ ปริมาณที่จะทำเท่าไร (เป้าหมาย)
 - ✓ ทำอย่างไร (วิธีดำเนินการ)
 - ✓ ทำเมื่อไรนานเท่าใด (ระยะเวลาดำเนินการ)
 - ✓ ใช้ทรัพยากรเท่าไร และได้มาจากไหน (งบประมาณแหล่งที่มา)
 - ✓ ใครทำ (ผู้รับผิดชอบโครงการ)
 - ✓ ต้องประสานงานกับใคร (หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน)

การเขียนโครงร่างโครงการเพื่อของบประมาณในการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของหน่วยงานและโครงการ ซึ่งโดยทั่วไปจะครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ดังนี้

หัวข้อ	รายละเอียด
1. ชื่อโครงการ	(เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหา)
2. ผู้รับผิดชอบโครงการ	(ระบุชื่อ นามสกุล และตำแหน่ง)
3. หลักการและเหตุผล	(ระบุถึงความสำคัญความเป็นของโครงการโดยมีข้อมูลสนับสนุนประกอบ)
4. วัตถุประสงค์	(ระบุถึงสิ่งที่โครงการต้องการให้เกิดขึ้นในปริมาณและระยะเวลาที่กำหนด)
5. วิธีดำเนินงาน	(กิจกรรมที่สัมพันธ์สอดคล้องซึ่งกันและกัน ซึ่งคาดว่าจะเมื่อได้ดำเนินการแล้ว จะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด)
6. ระยะเวลาดำเนินการ	(ระบุระยะเวลาดำเนินการแนวทางเลือกสถานที่)
7. งบประมาณและทรัพยากร	(ระบุถึงการใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และกำลังคน)
8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	(เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าถ้าจัดทำโครงการนี้แล้ว จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง)
9. การประเมินผล	(ระบุถึงแนวทางหรือเกณฑ์ที่จะชี้ให้ทราบถึงความสำเร็จของโครงการ)

สาระของหัวข้อต่างๆ ของโครงการที่ต้องเขียนในรายงาน มีดังนี้

1. ชื่อโครงการ เป็นการระบุงานหรือโครงการที่จะกระทำ ชื่อโครงการจะต้องมีความชัดเจนเหมาะสม และเฉพาะเจาะจง เป็นที่เข้าใจแก่ผู้นำโครงการไปใช้หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ชื่อโครงการจะบอกให้ทราบว่า จะกระทำสิ่งใด โครงการที่เสนอขึ้นนั้นทำเพื่ออะไร โดยปกติชื่อโครงการจะแสดงหรือบอกชัดในลักษณะดังนี้คือ แสดงลักษณะเฉพาะของโครงการ เช่น แสดงลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ

- โครงการจัดอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนในชุมชน
- โครงการมูมนหนังสือส่งเสริมการอ่านของคนในชุมชน
- โครงการให้ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน หรือ ความดันโลหิตสูง แก่ผู้ป่วย/ผู้สูงอายุในชุมชน
- โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

2. ผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นการระบุเพื่อให้ทราบว่าหน่วยงานใดหรือบุคคลใดหรือกลุ่มใดเป็นผู้รับผิดชอบในการเสนอและดำเนินงานของโครงการเพื่อให้ผู้พิจารณาสามารถตรวจสอบได้อย่างแน่ชัดว่าโครงการที่จัดทำขึ้นเป็นงานในหน้าที่ความรับผิดชอบและเป็นภารกิจของหน่วยงานหรือของบุคคลผู้นั้นจริงหรือไม่และผู้รับผิดชอบโครงการมีประสบการณ์และคุณสมบัติที่เหมาะสม และน่าเชื่อถือ มากน้อยเพียงใด

3. หลักการและเหตุผล เป็นส่วนที่แสดงถึงปัญหาความจำเป็นหรือความเป็นไปที่จะต้องมีการดำเนินการปฏิบัติงานขึ้น โดยจะต้องระบุถึงปัญหา เหตุผลและข้อสนับสนุนให้ปรากฏโดยชัดเจนนอกจากนั้นอาจต้องแสดงให้เห็นว่าโครงการที่เขียนขึ้นนี้สอดคล้องกับแผนหรือนโยบายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่กำหนดขึ้น ซึ่งผู้เขียนโครงการจะต้องพยายามหาเหตุผล หลักการ และทฤษฎีต่างๆ สนับสนุนโครงการอย่างสมเหตุสมผลเพื่อให้ผู้มีหน้าที่อนุมัติให้การสนับสนุนและอนุมัติให้โครงการที่นำเสนอไปดำเนินการได้ (ในการฝึกภาคสนามขอให้เขียนความสำคัญของโครงการของนักศึกษา โดยเขียนให้สอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน sustainable development goal ตามที่เลือก)

4. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นเครื่องชี้แนวทางในการดำเนินงานของโครงการ วัตถุประสงค์จะเป็นข้อความที่แสดงถึงความต้องการที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ปรากฏผลขึ้นเป็นข้อความที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ และสามารถประเมินผลและวัดผลได้ โครงการหนึ่งๆอาจมีวัตถุประสงค์มากกว่า 1 ข้อก็ได้ และวัตถุประสงค์อาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ วัตถุประสงค์ทั่วไปมักเป็นข้อความกว้างๆ ส่วนวัตถุประสงค์เฉพาะจะเป็นข้อความที่มีความเฉพาะเจาะจง โดยระบุปริมาณและคุณภาพของการดำเนินงานที่ต้องการให้เกิดขึ้น วัตถุประสงค์เฉพาะจะต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ทั่วไป เป็นการแสดงถึงความต้องการหรือทิศทางในการปฏิบัติงานที่ระบุทั้งในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และลักษณะเฉพาะของผลงานโดยมีระยะเวลาที่ชัดเจนเป็นตัวกำกับในการปฏิบัติงานนั้น

การเขียนวัตถุประสงค์ควรจะต้องคำนึงถึงลักษณะ 5 ประการ หรือจะต้องกำหนดด้วย "ความฉลาด" (SMART) คือ

S = Sensible	วัตถุประสงค์ที่ดีต้องมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการโครงการ
M = Measure	วัตถุประสงค์ที่ดีจะต้องสามารถวัดและประเมินผลได้
A = Attainable	วัตถุประสงค์ที่ดีต้องระบุสิ่งต้องการดำเนินงานอย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจงมากที่สุด
R= Reasonable	วัตถุประสงค์ที่ดีต้องมีความเป็นเหตุเป็นผลในการปฏิบัติงาน
T = Time	วัตถุประสงค์ที่ดีจะต้องมีขอบเขตของเวลาที่แน่นอนในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์เป็นทิศทางในการดำเนินงานของโครงการ ส่วนเป้าหมายเป็น

ตัวชี้วัดตามรายละเอียดของการดำเนินงานตามโครงการนั้น โดยมีจุดสุดท้ายคือความสำเร็จของโครงการ ที่มีปริมาณและคุณภาพ อันเหมาะสมภายใต้ทรัพยากรและเวลาที่กำหนดไว้ให้

การเขียนวัตถุประสงค์ของโครงการมีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ฉะนั้น การเขียนวัตถุประสงค์จึงควรใช้คำที่แสดงถึงความตั้งใจหรือจุดมุ่งหมายของการดำเนินการโครงการ เช่น คำว่า พรรณนา อธิบาย กล่าวถึง เลือกรสสรรณู สร้างเสริม ประเมินผลลำดับ แยกแยะ กำหนดรูปแบบ แจกแจง กำหนดรูปแบบ

ตัวอย่าง การเขียนวัตถุประสงค์โครงการ

- เพื่อให้สามารถอธิบายถึงคุณภาพทางการศึกษาได้
- เพื่อให้สามารถระบุขั้นตอนในการดำเนินงานโครงการได้
- เพื่อให้สามารถจำแนกแยกแยะข้อดีและข้อเสียของการดำเนินงานได้

5. วิธีดำเนินการเป็นงานหรือภารกิจที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการดำเนินงานมักจำแนกเป็นกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรม โดยจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นจนจบ กระบวนการว่ามีกิจกรรมใดที่จะต้องทำ ทำเมื่อใด ผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบและมีความจำเป็นอย่างไร โดยปกติการเขียนบรรยายวิธีดำเนินการปฏิบัติงาน จะอาศัยภาพหรือแผนภูมิช่วยในการแสดงให้ทราบถึงระยะเวลาที่ต้องใช้ในการดำเนินงานของกิจกรรมนั้นๆ

6. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ เป็นการระบุระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนกระทั่งถึงเวลาเสร็จสิ้นโครงการว่าใช้เวลาทั้งหมดเท่าใด โดยมักแสดงให้เห็นว่าเวลาที่ใช้เริ่มตั้งแต่วัน เดือน ปีอะไร และจะเสร็จสิ้นในวัน เดือน ปีอะไร ถ้าโครงการเป็นโครงการระยะยาวและมีหลายขั้นตอนก็จะต้องแสดงช่วงเวลาในแต่ละขั้นตอนนั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเพื่ออนุมัติโครงการ ระยะเวลานี้มักจะต่อจากวิธีการดำเนินงาน

7. งบประมาณและทรัพยากรที่ต้องใช้ เป็นการระบุถึงจำนวนงาน บุคคล วัสดุ ครุภัณฑ์ และปัจจัยอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการโดยการกำหนดงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินงาน ผู้วางแผนโครงการ ควรต้องคำนึงถึง หลักสำคัญ 4 ประการ ในการจัดทำโครงการ หลักการในการจัดทำดังกล่าวได้แก่

7.1 ความประหยัด (Economy) การเสนองบประมาณเป็นไปด้วยความประหยัดหมายถึงการใช้ทุนหรือทรัพยากรทุกชนิด ตามสมควร แต่ผลของการดำเนินโครงการเป็นไปด้วยดีและมีคุณภาพ

7.2 ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) โครงการทุกโครงการจะต้องมีความคุ้มค่ากับทรัพยากรที่ลงทุนไปทั้งด้านงบประมาณและแรงงาน โดยเป็นที่ยอมรับของผู้ดำเนินโครงการทุกคนและเกิดความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น ควรการระบุดอกเงินงบประมาณและจำนวนทรัพยากรอื่นๆ ที่ต้องใช้มาด้วย เช่น จาก

งบประมาณจากการช่วยเหลือ จากการบริจาคของหน่วยงานหรือองค์การเอกชน หรืออื่นๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังจะต้องแจงดออกเป็นรายละเอียด ในการใช้อย่างชัดเจนอีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้การพิจารณาความจำเป็นของแต่ละรายการได้ดีขึ้นสนับสนุนและอนุมัติโครงการเป็นไปด้วยดี

7.3 ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) โครงการทุกโครงการจะต้องดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

7.4 ความยุติธรรม (Equity) การจัดสรรทรัพยากรทุกชนิด หรือการใช้จ่ายทรัพยากรควรต้องพิจารณาและกำกับดูแลให้ เป็นไปตามกิจกรรมและเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างสมเหตุสมผล ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง คล่องตัว และมีประสิทธิภาพสูงสุด

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ส่วนนี้จะแสดงถึงผลประโยชน์ที่พึงจะได้จากความสำเร็จของโครงการเมื่อโครงการได้สิ้นสุดลง ซึ่งจะหมายถึงผลกระทบในทางที่ดีที่คาดว่าจะเกิดขึ้นโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้จะระบุไว้ชัดเจนว่าใครจะได้รับประโยชน์และผลกระทบนั้นในลักษณะอย่างไรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในปัจจุบันแต่ละโครงการควรคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

รายละเอียดของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพมีดังนี้

เป้าหมายที่ 2 ความอดอยากต้องหมดไป

เป็นประเด็นที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตั้งแต่

2.1) การเข้าถึงอาหารปลอดภัยและมีโภชนาการ

2.2) ยุติภาวะทุพโภชนาการ

2.3) เพิ่มผลิตภาพและการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสต่าง ๆ ของเกษตรกรรายย่อย ซึ่งรวมถึงผู้หญิง คนพื้นเมือง เกษตรกรที่ทำกินในครัวเรือนแบบยังชีพ คนเลี้ยงปศุสัตว์และประมงพื้นบ้าน

2.4) เกษตรกรรมที่ยั่งยืนและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และช่วยพัฒนาคุณภาพดินได้

2.5) และความหลากหลายทางพันธุกรรม การเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

เป้าหมายที่ 3 สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี

เป็นประเด็นที่ครอบคลุมประเด็นด้านสุขภาพและสวัสดิภาพที่สำคัญต่าง ๆ ตั้งแต่

3.1) การลดอัตราการตายของมารดาทั่วโลก

- 3.2) ยุติการตายที่ป้องกันได้ของทารกแรกเกิด
- 3.3) ยุติการแพร่กระจายของเอดส์ วัณโรค มาลาเรีย และโรคเขตร้อน
- 3.4) ลดการตายก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อ
- 3.5) ประเด็นเรื่องยาเสพติดและแอลกอฮอล์
- 3.6) การตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน
- 3.7) อนามัยการเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัว
- 3.8) การเข้าถึงบริการสาธารณสุขและป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน
- 3.9) ลดการตายและป่วยจากสารเคมีอันตรายและจากการปนเปื้อนและมลพิษต่าง ๆ

เป้าหมายที่ 6 น้ำสะอาดและสุขอนามัย

- 6.1) การเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัย
- 6.2) การเข้าถึงสุขอนามัยที่พอเพียงและเป็นธรรม และยุติการขับถ่ายในที่โล่ง
- 6.3) มลพิษทางน้ำและการบำบัดน้ำเสีย
- 6.4) ประสิทธิภาพการใช้น้ำ และแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 6.5) การบริหารจัดการน้ำแบบองค์รวมทั้งในและระหว่างประเทศ
- 6.6) การปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง

9. การประเมินผลโครงการ ส่วนนี้เป็นการแสดงถึงการติดตาม การควบคุม การกำกับ และการประเมินผลโครงการ โดยจะแสดงให้เห็นทราบว่าโครงการที่ได้รับการอนุมัติสนับสนุนแล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการจะมีวิธีการการควบคุมการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมอย่างไร เพื่อให้การดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอนไปอย่างราบรื่นและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และหากพบปัญหาระหว่างในการดำเนินการการประเมินผลเป็นระยะๆ จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบจะวางแผนแก้ไขอย่างไรเหมาะสมการประเมินโครงการต้องระบุบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการและจะต้องระบุวิธีหรือเครื่องมือ ที่ใช้ประเมินไว้ด้วย การประเมินจะบอกระยะเวลาในการประเมินด้วย

ส่วนนี้เป็นการแสดงถึงการติดตาม การควบคุม การกำกับ และการประเมินผลโครงการ โดยจะแสดงให้เห็นทราบว่าโครงการที่ได้รับการอนุมัติสนับสนุนแล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการจะมีวิธีการการควบคุมการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมอย่างไร เพื่อให้การดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอนไปอย่างราบรื่นและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และหากพบปัญหาระหว่างในการดำเนินการการประเมินผลเป็นระยะๆ จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบจะวางแผนแก้ไขอย่างไรเหมาะสมการประเมินโครงการต้องระบุบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการและจะต้องระบุวิธีหรือเครื่องมือ ที่ใช้ประเมินไว้ด้วย การประเมินจะบอก

ระยะเวลาในการประเมินด้วย

ทั้ง 9 หัวข้อนี้เป็นส่วนที่ใช้ในการวางแผนการดำเนินโครงการและการของงบประมาณ และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ขอให้เพื่อเติม หัวข้อเพิ่มเติมดังนี้

10.ผลสรุป

11.ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน ของโครงการด้วย

งานที่มอบหมายในการฝึกภาคสนาม

โครงการบริการให้จัดทำขึ้นเป็นรายเขต เขตละ 2 โครงการ โดยเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชน **หรือ**ด้านสิ่งแวดล้อม **หรือ**ด้านสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและใช้เป้าหมาย SDG เป็น ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

1. **โครงการเกี่ยวข้องกับคนในชุมชน นั้นสามารถเลือก** เป้าหมายที่ 3 สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ขอให้พิจารณาเป้าหมายย่อยของ SDG ในหมวดด้วย ตัวอย่างโครงการ เช่น โครงการการป้องกันโรคตามช่วงวัย วัยเด็ก วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุ เช่น การหกล้มของผู้สูงอายุ โครงการการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดี โครงการออกกำลังกาย โครงการสอนนักเรียนแปร่งฟัน หรือโครงการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจราจร

2. **โครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นั้นสามารถเลือก** เป้าหมายที่ 2 ความมอดอยากต้องหมดไปได้ เนื่องจากสุขภาพของสัตว์มีผลต่ออาหารของประชาชน โดยตัวอย่างโครงการในอดีต เช่น โครงการป้องกันโรคจากสัตว์สู่คน การดูแลสุขภาพสัตว์และสวัสดิภาพสัตว์

3. **โครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นั้นสามารถเลือก** เป้าหมายที่ 6 น้ำสะอาดและสุขอนามัย ได้ โดยตัวอย่างโครงการในอดีต เช่น โครงการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนที่นักศึกษาออกฝึกปฏิบัติงาน

โดยในการกำหนดโครงการที่จะดำเนินการในชุมชนนั้นอาจกำหนดจากข้อมูลทุติยภูมิที่นักศึกษาไปสำรวจก่อนออกปฏิบัติงานในหมู่บ้าน การเลือกโครงการขอให้ดำเนินการโดยประยุกต์กระบวนการการวินิจฉัยชุมชน (อ่านเพิ่มเติม หน้า 53-59) ในที่ประชุมเขต เมื่อนักศึกษาได้ร่างโครงการเรียบร้อยแล้ว**ให้เสนออาจารย์หัวหน้าเขตและอาจารย์วิชาการประจำเขต** เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ หลังจากนั้นนักศึกษาจะต้องเขียนโครงการให้บริการแก่ชุมชน (รวมทั้งกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ และจัดหา/เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จตั้งแต่อยู่ในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการตลอดระยะเวลาที่อยู่ในมหาวิทยาลัย และช่วงที่นักศึกษาปฏิบัติงานกิจกรรมให้บริการแก่ชุมชนในพื้นที่

2.4 กิจกรรมที่ 4 สรุปข้อมูลและการดำเนินโครงการให้แก่ชุมชน (กิจกรรมกลุ่มย่อย)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ศึกษารวบรวมปัญหาที่ได้จากการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ไปอภิปรายปัญหาร่วมกันในระดับหมู่บ้าน โดยมี ผู้นำชุมชน/ตัวแทนชุมชนเข้าร่วม ในบริบทของชุมชน ซึ่งมีนักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการอภิปราย เพื่อให้นักศึกษาได้สังเกตและเรียนรู้วิธีการอภิปรายปัญหา นำเสนอปัญหา และหาแนวทางแก้ไข ปัญหาชุมชนโดยใช้เทคนิคการทำงานแบบมีส่วนร่วม

องค์ความรู้ที่สำคัญสำหรับการสรุปข้อมูลและโครงการให้แก่ชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation)

แนวทางในการพัฒนาสุขภาพที่เน้นหนักการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคแนวใหม่ ให้ความสำคัญกับ การกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการสุขภาพของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การทำงานมาเป็นประชาชนมีอำนาจในการดำเนินการ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมดำเนินการ ตลอดจนตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ดำเนินโครงการให้โปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับ กระบวนการดังกล่าวนี้จะตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้ชุมชนนั้นสามารถแก้ปัญหาได้

การสร้างพลังอำนาจชุมชน (Community Empowerment)

พลังอำนาจเกิดจากกระบวนการเรียนรู้การกระทำร่วมกันของชุมชนเพื่อแก้ปัญหา การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จะสร้างความตระหนักชี้ให้เห็นความสำคัญของปัญหา เมื่อเกิดความตระหนัก ทำให้เข้าใจในสถานการณ์จริงร่วมกัน จะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาโดยชุมชน

เทคนิคการมีส่วนร่วมในเวทีสาธารณะ (Public Forum)

เวทีสาธารณะ (Public Forum) เป็นเทคนิควิธีการเพื่อรับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงศักยภาพในการจัดการปัญหาด้วยตนเอง เวทีสาธารณะ หรือลานโสเหล่ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในช่วงตอนการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชนในระดับคุ้มบ้านและระดับหมู่บ้าน อาจใช้การเสวนา (Dialogue) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ และร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การจัดเวทีในระดับคุ้มบ้าน เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลข่าวสารและระดมความ

ความเห็นของชุมชนในระดับกว้าง ขณะที่การจัดเวทีระดับหมู่บ้านจะเป็นการรวบรวมความคิดเห็นเพื่อนำมา
เจรจาต่อรอง หาทางเลือกวิธีแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านโดยผู้แทนชุมชนเอง

**สำหรับการฝึกภาคสนามครั้งนี้จะให้นักศึกษาทำกิจกรรมสรุปข้อมูลและการดำเนินโครงการให้แก่
ชุมชนเป็นหลัก โดยไม่ต้องทำกิจกรรมที่ใช้กระบวนการเวทีสาธารณะ (แต่ทั้งนี้จะมีให้นักศึกษาได้ศึกษา
เพิ่มเติมในคู่มือด้วยตนเองและมีการทดสอบทั้งก่อนและหลังออกฝึกภาคสนาม)**

การนำเสนอและสรุปข้อมูลการดำเนินโครงการในชุมชน

ผู้เข้าร่วม: ตัวแทนคนในชุมชนและเยาวชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ในละแวกคุ้มบ้าน
เดียวกัน ผู้ที่สนใจหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน

วัตถุประสงค์: เพื่อคืนข้อมูลจากการศึกษาและผลการดำเนินโครงการกลับให้ชุมชน ระดมความ
คิดเห็นและข้อเสนอของชุมชน

สถานที่ บรรยายภาค: ใช้พื้นที่กว้างแต่ละคุ้มบ้าน ลานกว้าง ศาลาประชาคม ลานวัด นักศึกษาสามารถ
ออกแบบบรรยายภาคที่เหมาะสมกับพื้นที่และคนในชุมชน

สิ่งที่ต้องเตรียม:

1) นักศึกษาเตรียมกำลังคนและแบ่งหน้าที่ฝ่ายต่างๆ อาทิเช่น ทีมผู้ดำเนินการ ทีมเตรียมและนำเสนอ
ข้อมูล ทีมสนทนากลุ่ม ทีมสวัสดิการ ทีมจัดเตรียมสถานที่ทีมประสานงานเชิญตัวแทนคนในชุมชนร่วมกิจกรรม
ทีมดูแลเด็กที่ติดตามผู้ปกครองมา เป็นต้น

2) เตรียมข้อมูลในระดับ เขต โดยทีมวิชาการในแต่ละ เขต ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น จาก
แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (แบบสอบถาม) ข้อมูลทุติยภูมิ (ข้อมูลจากเทศบาล อบต. รพ.สต. โรงเรียน ฯลฯ) ข้อมูล
การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนที่เกี่ยวข้อง เตรียมการนำเสนอ/แลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชน เช่น ข้อมูลความเจ็บป่วย
จากพฤติกรรม อาชีพ การงาน จากแบบสอบถาม ผนวกกับข้อมูลทุติยภูมิที่เคยได้มาก่อนนี้ และข้อมูลจาก
การศึกษาวิถีชุมชนระบบสุขภาพ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนต่อปัญหาความเจ็บป่วยอันเนื่องมาจาก
พฤติกรรม อาชีพ/ การงาน เป็นต้น

3) ร่วมกันพิจารณาถึงวิธีการนำเสนอข้อมูลของชุมชน อาจทำได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น ตาราง แผนภูมิ
วงกลม รูปภาพ แผนภูมิแท่ง แผนภูมิชนิดสัดส่วน กราฟเส้น เป็นต้น ให้นักศึกษาเลือกเฉพาะประเด็นสำคัญ
สำหรับนำเสนอ ไม่เกิน 1 ชั่วโมง **ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสม**

4) การนัดหมายตัวแทนชุมชนมารับฟังการนำเสนอข้อมูลและระดมความคิดเห็น

5) การนัดหมายตัวแทนชุมชนพิจารณาตามความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรม

6) แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายต่างๆ อาทิเช่น พิธีกร ทีมผู้ดำเนินการ ทีมผู้บันทึก/เลขา ทีมนำเสนอ

ข้อมูล ทีมสหสาขาการ/ สวัสดิการ ทีมจัดเตรียมสถานที่/เสียง ทีมประสานงานเชิญคนในชุมชนร่วมกิจกรรม
ทีมต้อนรับ/ลงทะเบียน เป็นต้น

วางแผนลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม ได้แก่

- 1) จัดกิจกรรมสหสาขาการก่อนพิธีเปิด
- 2) นำเสนอข้อมูลตามรูปแบบต่างๆ พร้อมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของปัญหา
ร่วมกับชุมชน
- 3) มอบประเด็นลำดับของปัญหาที่ได้ส่งต่อให้ผู้นำ/ตัวแทนชุมชน เพื่อนำไปเสนอปัญหาต่อไป

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการสรุปการดำเนินโครงการแก่ชุมชน:

- 1) การคืนข้อมูลให้กลับชุมชนต้องผ่านกระบวนการย่อยและแปลความ แล้วนำเสนอด้วยถ้อยคำง่ายๆ
ระว่างการใช้คำศัพท์ทางวิชาการ/ ภาษาอังกฤษ ควรทำในรูปแบบสนุกสนาน เรียบง่าย ตรงประเด็น
- 2) ช่วงเวลาที่เหมาะสมเป็นเวลาของชุมชนที่สะดวกมาร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสม
- 3) การดำเนินการต้องกระชับได้เนื้อหาหลัก ไม่รบกวนเวลาคนในชุมชนมากเกินไป (ไม่ควรดำเนิน
กิจกรรมเกิน 2 ชม.)
- 4) อาจวางแผนคิดกิจกรรมการดูแลกลุ่มเด็กที่ติดตามพ่อแม่มา
- 5) จัดการสิ่งรบกวนการพูดคุย เช่น เสียง แสง ฝุ่นละออง เป็นต้น ระว่างสภาพอากาศในที่โล่งแจ้งในช่วง
ฤดูหนาว

ผลลัพธ์กิจกรรม:

- 1) นักศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและนำเสนอข้อมูลให้ชุมชนได้
- 2) ตัวแทนคนในชุมชนและเยาวชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ในละแวกคุ้มบ้านเดียวกัน ผู้ที่
สนใจหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนรับทราบปัญหาเพื่อนำไปดำเนินการกับชุมชนต่อไป

บทบาทของคณาจารย์

ขณะดำเนินกิจกรรมคืนข้อมูลการดำเนินโครงการแก่ชุมชน ทีมอาจารย์สังเกตกระบวนการทำงานเป็น
ทีมของนักศึกษาและให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยสังเกต

- 1) การทำงานเป็นทีม
- 2) การนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ ตามสภาพปัญหาด้านสุขภาพแก่ชุมชน
- 3) การวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพ จากข้อมูลเชิงปริมาณ เชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงคุณภาพ
(การศึกษาวิถีชุมชน)
- 4) การดำเนินงาน (ความพร้อมการจัดสถานที่ การจัดเตรียมข้อมูลความเหมาะสมการออกแบบ

บรรยากาศ ระยะเวลาการจัดกิจกรรม)

- 5) การนำเสนอข้อมูล/การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชน
- 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน
- 7) ทักษะในการจัดการ และควบคุมสถานการณ์ ในการดำเนินงานคืนข้อมูลการดำเนินโครงการแก่ชุมชน
- 8) การสรุปผลที่ได้จากกระบวนการคืนข้อมูลการดำเนินโครงการแก่ชุมชน

การประเมินผลงานนักศึกษา

พิจารณาจากกระบวนการกิจกรรมคืนข้อมูลการดำเนินโครงการแก่ชุมชน การรายงานของนักศึกษา ซึ่งควรครอบคลุมทุกหัวข้อตามแบบประเมินการสรุปการดำเนินโครงการแก่ชุมชน

องค์ความรู้สำคัญสำหรับการวิเคราะห์ปัญหา วินิจฉัยชุมชน และวางแผนชุมชน

1. การนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน

การนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์ได้เสนอให้คนทั่วไปรับรู้และเข้าใจ สิ่งสำคัญคือต้องพิจารณาถึงวิธีนำเสนอที่จะให้เข้าใจได้ง่ายและเหมาะสม เพื่อให้การศึกษาที่ได้ใช้เวลาและทรัพยากรรวบรวมวิเคราะห์ออกมานั้น สื่อความหมายได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

การนำเสนอข้อมูลอาจทำได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น ตาราง แผนภูมิวงกลม รูปภาพ แผนภูมิแท่ง แผนภูมิชนิดสัดส่วน กราฟแสดงความถี่สะสม กราฟเส้น การนำเสนอตามวิธีดังกล่าวนี้ จะทำให้เห็นข้อมูลได้เด่นชัด เข้าใจง่าย แต่การเสนอต้องกำหนดหัวข้อที่นำเสนอให้ชัดเจนและครบถ้วนสมบูรณ์ อาจประกอบกับข้อความบรรยาย แจกแจงรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อความเข้าใจที่กว้างขวางและลึกซึ้งข้อมูลที่นำเสนอนี้ ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญของแต่ละเรื่องพอสังเขป นอกจากจะอิงตัวเลขและการอธิบายค่าตัวเลขที่รวบรวมได้เป็นหลักแล้ว อาจมีการอธิบายถึงข้อมูลที่ได้สำรวจจากการสังเกต หรือการสัมภาษณ์เจาะลึก หรือการศึกษาเฉพาะกรณี ประกอบกับข้อมูลหลักด้วยก็ได้ เพื่อเพิ่มความเข้าใจในบางแง่มุมประเด็นที่ไม่อาจรวบรวมเป็นค่าสถิติของชุมชนมาได้ เช่น การอธิบายถึงสภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน เพื่อเสริมข้อมูลด้านสุขภาพที่สำรวจหรือมีการสัมภาษณ์คนในชุมชนบางคนถึงความเป็นมาในการสูญเสียที่ดินา เพื่อประกอบข้อมูลหมวดสภาวะเศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น

ข้อมูลที่ใช้ในการนำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชน

ลักษณะข้อมูล	แหล่ง/ ที่มา
- จำนวนครัวเรือน / ประชากรของหมู่บ้าน - ทรัพยากร / ผลผลิต / พื้นที่ทำกิน - เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของประชาชน - รายได้และหนี้สินของประชาชน - ข้อมูลรายจ่ายของตำบล - ข้อมูลสภาวะสุขภาพ	- ข้อมูลทุติยภูมิ / กชช. 2 ค. หรือจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน-กำนัน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน
- ผลการสำรวจสภาวะระดับหมู่บ้าน - รายได้และหนี้สินของประชาชน - ข้อมูลรายจ่ายของตำบล	- ข้อมูลปฐมภูมิ/แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์
- ระบบสุขภาพชุมชน / ที่พึ่งด้านสุขภาพ/ แผนที่เดินดิน/ ภูมิทัศน์ชุมชน	- ข้อมูลปฐมภูมิ/(ตามแนวทางการศึกษาวิถีชุมชน)

2. การทำงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดเวทีสาธารณะ (Public Forum)*

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลและผู้แทนของกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชน ร่วมตัดสินใจอนาคตของชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนา และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

การจัดเวทีสาธารณะอาจจัดเพื่อริเริ่มโครงการ แก้ไขปรับปรุง หรือพัฒนาโครงการที่มีอยู่เดิมให้มีความเหมาะสมมากขึ้น กิจกรรมเวทีสาธารณะเริ่มด้วยการแจ้งให้ประชาชนทราบวัตถุประสงค์ แลกเปลี่ยนข้อมูลและอภิปรายในประเด็นซับซ้อน ในการฝึกภาคสนามร่วม ๆ ให้จัดเตรียมและดำเนินการ ทั้ง 2 ระดับคือเริ่มต้นระดับคุ้มบ้าน และนำสู่ข้อสรุประดับหมู่บ้าน โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1) เตรียมการนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน ที่มีเนื้อหาง่าย กระชับและตรงกับเรื่องราวที่จะหาหรือผู้นำเสนอควรมีการซักซ้อมเตรียมตัวล่วงหน้า

2) จัดเตรียมสถานที่ และเวลาในการประชุม เตรียมที่นั่งและแสงสว่างเพียงพอ เครื่องบันทึกเสียงและ/ หรือไมโครโฟน เครื่องเสียง (กรณีที่เป็นกลุ่มที่ใหญ่มาก)

3) เชิญชวนผู้เข้าร่วมประชุม โดยนัดหมายเวลาล่วงหน้า แจ้งวัตถุประสงค์ เรื่องราวที่จะเชิญมาพูดคุยคร่าวๆ ในวันประชุมกลุ่ม “เวทีสาธารณะ” ลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม เริ่มการประชุมด้วยการแจ้งวัตถุประสงค์ การนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นและปัญหาที่พบในชุมชน

4) เปิดการอภิปราย พูดคุย (อย่างไม่เป็นทางการ) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น ได้เต็มที่และนำสู่วิธีการแก้ไขปัญหาของประชาชนเอง หรืออาจร่วมกันพัฒนาเป็นโครงการได้

5) บันทึกประเด็นที่สำคัญ ผู้แทนระดับคุ้มบ้านทั้งคนในชุมชนและนักศึกษา นำข้อมูลเข้าสู่เวทีสาธารณะระดับหมู่บ้านต่อไป

***หมายเหตุ สำหรับการฝึกภาคสนามครั้งนี้จะให้นักศึกษาทำกิจกรรมการนำเสนอและค้นข้อมูลให้แก่ชุมชนเป็นหลัก โดยไม่ต้องทำกิจกรรมเวทีสาธารณะ (แต่จะมีให้นักศึกษาได้ศึกษาเพิ่มเติมในคู่มือด้วยตนเองและมีการทดสอบ)**

3. การวินิจฉัยชุมชน* (ใช้ประกอบการวางแผนโครงการบริการชุมชน)

การวินิจฉัยชุมชนนับเป็นกระบวนการสำคัญ ที่ทำให้ทราบถึงปัญหาของชุมชน รวมถึงสาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ไข ปัญหานั้นๆ ด้วย อันจะนำมาซึ่งการวางแผนงานเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างเหมาะสมต่อไป นักศึกษาควรที่จะสามารถดำเนินการวินิจฉัยชุมชน หรืออย่างน้อยควรสามารถเข้าใจผลการวินิจฉัยชุมชนที่ตนเกี่ยวข้องได้ อันจะทำให้การทำงานในพื้นที่ดำเนินไปโดยถูกต้องทางบังเกิดผลต่อประชาชนอย่างตรงกับปัญหาและมีประสิทธิภาพ

3.1 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (ให้ประยุกต์ใช้หลักการข้อนี้ในการคิดโครงการบริการชุมชน)

ในชุมชนหนึ่งอาจมีหลายๆ ปัญหา แต่เนื่องจากการแก้ปัญหาจำเป็นต้องใช้ทั้งทรัพยากร เวลา และบุคลากร รวมทั้งเทคโนโลยี เข้ามาแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ถ้ามีกระบวนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา สามารถเลือกปัญหาที่สำคัญ จำเป็นมาจัดทำโครงการ ผู้วางแผนจะต้องเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยใช้หลักเกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญของปัญหามี 4 องค์ประกอบ คือ ขนาดของปัญหา (Size of problem) ความรุนแรงของปัญหา (Severity of problem) ความยากง่ายในการแก้ไขปัญหา (Feasibility of success) และความตระหนักของชุมชน (Community concern) ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1) ขนาดของปัญหา (Size of problem) หมายถึง ปัญหานั้นเกิดผลกระทบต่อคนในชุมชนมากน้อยเพียงใด หรือสถานะทางสุขภาพที่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อปัญหานั้น โดยพิจารณาจากจำนวน อัตรา สัดส่วน หรืออัตราส่วน ตัวชี้วัดที่จะบอกขนาดของปัญหา คือ อัตราป่วย (Incidence หรือ Prevalence rate) อัตราป่วยเฉพาะกลุ่ม (Specific rate)

วิธีดำเนินการ

1) คณะทำงานร่วมกันพิจารณาจากข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ นำข้อมูลมาเทียบเป็นร้อยละของประเด็นปัญหาแต่ละเรื่อง เช่น ร้อยละผู้ป่วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ร้อยละผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก ร้อยละผู้ที่ไม่สวมหมวกกันน็อก ร้อยละของครัวเรือนที่ทิ้งขยะไม่เหมาะสม ร้อยละของเด็ก 0-5 ปีที่มีปัญหาฟันผุ เป็นต้น

2) นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดเรียงเป็นร้อยละ จากมากไปน้อย

3) การให้ค่าคะแนนในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา นำข้อมูลดังกล่าวมาเทียบกับช่วงเกณฑ์ ดังตารางด้านล่าง

4) ผู้ดำเนินรายการอธิบาย วิธีการพิจารณาเกณฑ์การคัดเลือกปัญหาสุขภาพที่นำมาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาระดับนี้ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถเพิ่มประเด็นปัญหาที่นอกเหนือจากคณะทำงานได้จัดไว้ได้

ขนาดของปัญหา	คะแนน
มากกว่าร้อยละ 0 ถึง 25	1
ร้อยละ 26 ถึง 50	2
ร้อยละ 51 ถึง 75	3
ร้อยละ 76 ถึง 100	4

3.1.2) ความรุนแรงของปัญหา (Severity of problem) พิจารณาจากผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสุขภาพเหล่านั้น ที่ส่งผลต่อ การทำให้เสียชีวิต ความพิการ การเจ็บป่วย ความไม่สะดวกสบาย หรือความไม่พึงพอใจ (5 D's ได้แก่ death, disease, disability, discomfort and dissatisfaction) นอกจากนี้ อาจพิจารณาผลกระทบต่อการสูญเสียทางเศรษฐกิจ การแพร่กระจาย หรืออื่นๆ

วิธีดำเนินการ

- 1) ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผลกระทบต่อร่างกาย อันตรายของแต่ละปัญหาพอสังเขป
- 2) ผู้ดำเนินรายการอธิบายวิธีการพิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนเรื่องความรุนแรงของปัญหา
- 3) นำประเด็นปัญหาแต่ละเรื่องมาเทียบกับเกณฑ์ตามตารางด้านล่าง โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมยกมือให้คะแนนในแต่ละประเด็นปัญหาเพียงครั้งเดียว ถ้าสมมุติมี 10 ปัญหา ก็ให้ยกทีละปัญหารวม 1 คนยกได้ 10 ครั้ง
- 4) ใน 1 ปัญหาให้ผู้ดำเนินรายการเลือกคะแนนที่ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นด้วยมากที่สุด(จาก 1- 4 คะแนน) มาลงคะแนน

ความรุนแรงปัญหา	คะแนน
ความรุนแรงเล็กน้อยไม่รบกวนต่อสุขภาพ	1
รุนแรงปานกลางมีร่องรอยความพิการ	2
รุนแรงมากมีอันตรายสูง	3
รุนแรงมากที่สุด ตายเกือบทุกราย	4

3.1.3) ความยากง่ายในการแก้ไขปัญหา (Feasibility of solving management) การพิจารณาความยากง่ายในการแก้ไขปัญหา สามารถพิจารณาจากการใช้ทรัพยากรการบริหารในการแก้ไขปัญหา นั้นๆ อันได้แก่

3.1.3.1 ด้านวิชาการ มีความรู้ด้านวิชาการในการนำมาใช้แก้ปัญหาได้หรือไม่ ถ้ามีมากเท่าใด เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันโรค ยารักษาโรค โดยตรง เป็นต้น ถ้าหากนักศึกษามีความรู้ไม่เพียงพอก็สามารถพิจารณาแหล่งความรู้หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่สามารถให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนได้

3.1.3.2 ด้านบริหาร ต้องคำนึงถึงทรัพยากรและปัจจัยต่างๆที่ จะนำมาใช้ในการสนับสนุน โดยใช้หลัก 4 M's คือ บุคลากร(man) งบประมาณ(money) วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ(material) เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ(management) ปัญหาสุขภาพที่ต้องใช้ทรัพยากรในการบริหารงานมากถือว่าแก้ไขได้ยากกว่าปัญหาที่ใช้ทรัพยากรการบริหารน้อยกว่า รวมทั้งนโยบายของผู้บริหารในระดับสูงขึ้นไป

3.1.3.3 ด้านระยะเวลา มีเพียงพอที่จะแก้ปัญหานั้น ๆ หรือไม่

3.1.3.4 ด้านกฎหมาย ควรพิจารณาว่า การดำเนินการแก้ปัญหานั้นขัดแย้งต่อข้อกำหนดที่มีอยู่หรือไม่

3.1.3.5 ด้านศีลธรรม ต้องพิจารณาว่า การดำเนินการแก้ปัญหานั้นขัดกับศีลธรรมหรือขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือไม่ เช่น ปัญหาการ ตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์จะแก้ไขโดยการทำแท้งได้ หรือไม่

วิธีดำเนินการ
1) ผู้ดำเนินรายการอธิบายวิธีการพิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนเรื่องความยากง่ายในการแก้ไขปัญหา โดยพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ข้อข้างต้นด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

2) นำประเด็นปัญหาแต่ละเรื่องมาเทียบกับเกณฑ์ตามตารางด้านล่าง โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมยกมือให้คะแนนในแต่ละประเด็นปัญหาเพียงครั้งเดียว ถ้าสมมุติมี 10 ปัญหา ก็ให้ยกทีละปัญหารวม 1 คนยกได้ 10 ครั้ง

3) ใน 1 ปัญหาให้ผู้ดำเนินรายการเลือกคะแนนที่ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นด้วยมากที่สุด(จาก 1- 4 คะแนน) มาลงคะแนน

ความยากง่ายในการแก้ไขปัญห	คะแนน
ยากมาก	1
ยาก	2
ง่าย	3
ง่ายมาก	4

3.1.4) ความตระหนักของชุมชน (Community concern) ในการแก้ไขปัญหให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและมีความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน วิธีการที่จะนำมาพิจารณาถึงความร่วมมือของชุมชน ได้แก่

- 1) นโยบายขององค์กรในชุมชน
- 2) ข้อบังคับ หรือกฎหมาย
- 3) ความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน
- 4) ความสนใจของผู้นำชุมชน
- 5) ภาพลักษณ์ที่สะท้อนออกมาจากชุมชน

วิธีดำเนินการ

- 1) ผู้ดำเนินรายการอธิบายวิธีการพิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนเรื่องความตระหนักของชุมชน โดยพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ข้อข้างต้น ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย
- 2) นำประเด็นปัญหาแต่ละเรื่องมาเทียบกับเกณฑ์ตามตารางด้านล่าง โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมยกมือให้คะแนนในแต่ละประเด็นปัญหาเพียงครั้งเดียว ถ้าสมมุติมี 10 ปัญหา ก็ให้ยกทีละปัญหา รวม 1 คนยกได้ 10 ครั้ง
- 3) ใน 1 ปัญหาให้ผู้ดำเนินรายการเลือกคะแนนที่ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นด้วยมากที่สุด(จาก 1- 4 คะแนน) มาลงคะแนน

ความร่วมมือ หรือความวิตกกังวลของชุมชน	คะแนน
มีมากกว่าร้อยละ 0 ถึง 25	1
ร้อยละ 26 ถึง 50	2
ร้อยละ 51 ถึง 75	3
ร้อยละ 76 ถึง 100	4

นอกจากนี้ยังอาจมีหลักเกณฑ์เฉพาะอื่น ๆ ตามแต่ละสภาพการณ์ที่ผู้วางแผนประเมินว่าน่าจะนำมาประกอบในการตัดสินใจหรือจะเลือกใช้เพียงบางหลักเกณฑ์ตามความเหมาะสมก็ได้

การให้คะแนนน้ำหนัก

หลักการให้คะแนนน้ำหนักในแต่ละช่องผู้ศึกษาสามารถกำหนดเองตามความเหมาะสม โดยให้คะแนนปัญหาแต่ละปัญหาในทุกๆ หลักเกณฑ์ตามวิจารณ์ญาณว่าปัญหานั้นๆ มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด

การให้คะแนน	5	มากที่สุดหรือสำคัญที่สุด
	4	มาก หรือสำคัญมาก
	3	ปานกลาง
	2	น้อย
	1	น้อยที่สุด

ขนาดของปัญหาให้น้ำหนักเป็น 4 คะแนน ความรุนแรงของปัญหาให้น้ำหนักเป็น 3 คะแนน ความยากง่ายในการแก้ไขปัญหาให้น้ำหนักเป็น 5 คะแนน และความตระหนักของชุมชนให้น้ำหนักเป็น 3 คะแนน

การคิดคะแนน

- นำคะแนนที่ให้คู่กับน้ำหนักจะได้คะแนนของแต่ละองค์ประกอบ
- คะแนนรวมได้จากการรวมขององค์ประกอบทั้ง 4
- การพิจารณาลำดับความสำคัญตัดสินจากคะแนนรวม

โดยให้คะแนนตามตารางการจัดลำดับความสำคัญดังนี้ W = น้ำหนัก R = การให้คะแนนปัญหา

ตารางตัวอย่างการคำนวณคะแนนของแต่ละปัญหาแบบถ่วงน้ำหนัก

ปัญหาสุขภาพ	คะแนน				รวม
	ขนาดของปัญหา ($R \times 4$)	ความรุนแรง ($R \times 3$)	ความยากง่าย ($R \times 5$)	ความตระหนัก ($R \times 3$)	
ปัญหา ก	$4 \times 4 = 16$	$2 \times 3 = 6$	$4 \times 5 = 20$	$4 \times 3 = 12$	54
ปัญหา ข	$3 \times 4 = 12$	$2 \times 3 = 6$	$2 \times 5 = 10$	$5 \times 3 = 15$	43
ปัญหา ค	$1 \times 4 = 4$	$3 \times 3 = 9$	$1 \times 5 = 5$	$4 \times 3 = 12$	30
ปัญหา ง	$1 \times 4 = 4$	$4 \times 3 = 12$	$3 \times 5 = 15$	$2 \times 3 = 6$	37
ปัญหา จ	$2 \times 4 = 8$	$3 \times 3 = 9$	$3 \times 5 = 15$	$2 \times 3 = 6$	38

จากตารางจะพบว่าปัญหา ก เป็นปัญหาสำคัญที่สุด(ที่ควรทำการแก้ไขก่อน) ปัญหารองลงมา คือ ปัญหา ข ปัญหา จ ปัญหา ง และปัญหา ค ตามลำดับ

3.2 แนวคิดการวางแผนชุมชน (ให้ประยุกต์ใช้หลักการข้อนี้ในการเลือกโครงการบริการชุมชน)

แผนชุมชน คือ แผนที่คนในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดว่า ชีวิตในวันนี้และวันข้างหน้าของพวกเขาและลูกหลานจะเดินไปอย่างไร จึงจะเกิดสุขภาวะที่ดี รวมถึงการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันด้วย

เป้าหมายของการทำแผนชุมชน อยู่ที่การทำให้สมาชิกที่มีอยู่อย่างหลากหลายในชุมชน ได้มีโอกาส “ร่วมคิด ร่วมค้นหา” ว่าทำอย่างไร ชุมชนของเราจึงจะอยู่อย่างมีความสุข พึ่งตนเองได้มากและพึ่งพาภายนอกเท่าที่จำเป็น โดยหน่วยงานภายนอก ทั้งราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน หรือคนอื่น ๆ ที่อยู่นอกชุมชนน่าจะอยู่ในฐานะ “ผู้สนับสนุน ผู้กระตุ้น หรือพี่เลี้ยง” คอยให้คำปรึกษา ช่วยเสริมในสิ่งที่ไม่รู้ หรือสนับสนุนในสิ่งที่ไม่สามารถทำได้

หลังจากตัวแทนคนในชุมชนเห็นข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาและร่วมกันหาทางออกแล้ว ตั้งโจทย์เพื่อระดมความคิด “ทำอย่างไรให้ (ทางออกนั้น) เป็นจริง” โดยกำหนด “เรื่องที่จะทำ” และตอบคำถาม “ทำอย่างไร” จากนั้นร่วมกันทำแผนชุมชนดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางแสดงตัวอย่างแนวทางแก้ปัญหา

เรื่องที่จะทำ	ทำอย่างไร
ลดต้นทุนการผลิต	ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง หันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพ โดยส่งคนไปศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ปกป้องเกษตรอำเภอ ช่วยเรื่องเทคนิคและอบรม ช่วยคำนวณปริมาณการใช้ปุ๋ยชีวภาพของทั้งหมู่บ้าน
ลดปัญหาความเจ็บป่วย	ฟื้นฟูการใช้ยาสมุนไพร โดยหมอยาพื้นบ้าน ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ลดการบริโภคสารเสพติด สิ่งมีนเมา ลดจุดอันตรายจากการขับซึรดในหมู่บ้าน

จากนั้นทำการร่างแผนชุมชน โครงการ และกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการกลุ่ม โดยพิจารณาความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา ความพร้อมและศักยภาพชุมชน วางแผนการทำงานระยะสั้น ระยะยาว และการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ

ตารางแสดงตัวอย่างแผนชุมชน

แผนงาน	โครงการ	กิจกรรม
1.การลดต้นทุนการผลิต	1.1 เกษตรธรรมชาติ 1.2 จัดตั้งกลุ่มอาชีพและเครือข่ายกลุ่มอาชีพ	1. การผลิตปุ๋ยหมักบำรุงดิน 2. การใช้สารสกัดจากพืช กำจัดศัตรูพืช 3. การผลิตผักปลอดสารพิษเพื่อจำหน่ายในชุมชน 4. กลุ่มปลูกพืช ผัก กลุ่มไม้ผลยืนต้น
2. ด้านสุขภาพ	2.1 การดูแลสุขภาพสุขภาพ 2.2 การรักษาพยาบาล	1. ส่งเสริมกิจกรรมดูแลสุขภาพ 2. ส่งเสริมการใช้สมุนไพร 3. การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
3.ลดรายจ่ายครอบครัว	3.1 ส่งเสริมการออม 3.2 ธุรกิจชุมชน 3.3 เกษตรกรรมพึ่งตนเอง 3.4 ตลาดนัดชุมชน	1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 2. ศูนย์สาธิต ร้านค้าชุมชน 3. การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ให้ปลอดภัยจากสารพิษเพื่อการบริโภคในชุมชน
4.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.1 รักษาสิ่งแวดล้อม 4.2 อนุรักษ์ทรัพยากร 4.3 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1. จัดกลุ่มอนุรักษ์สัตว์ป่า 2. การปลูกป่า ปลูกต้นไม้ริมทาง 3. การกำจัดขยะในครัวเรือน ชุมชน 4. การกักตุนน้ำเสีย สิ่งปฏิกูลจากสัตว์เลี้ยง 5. การจัดระเบียบชุมชน

2.5 กิจกรรมที่ 5 การศึกษาครอบครัว (Family Study) (กิจกรรมกลุ่มย่อย)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักศึกษาฝึกการเยี่ยมบ้าน เข้าใจถึงวิถีชีวิต และระบบสุขภาพของคนในชุมชนในระดับครอบครัวอย่างถูกต้อง และเป็นจริงภายใต้สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตตามปกติวิสัยของคนในชุมชนให้มากที่สุด

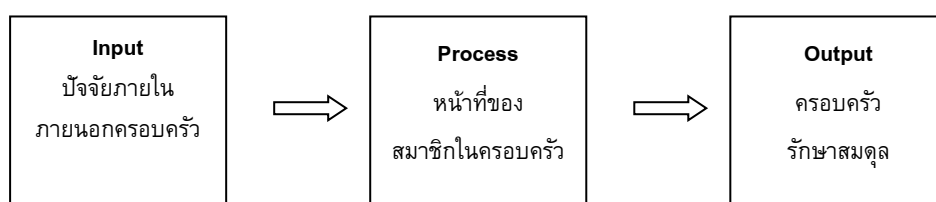
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว (Structural-functional Theory)

ทฤษฎีนี้นมองครอบครัวมีลักษณะเป็นระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับทั้งภายในและภายนอก มีโครงสร้างของครอบครัวที่เป็นลักษณะเฉพาะ มีเป้าหมายการเกิดและดำรงอยู่ของครอบครัว โดยมีลักษณะความเป็นโครงสร้างด้านบทบาทของสมาชิก ค่านิยม การสื่อสารและรูปแบบการสื่อสาร อำนาจ ส่วนหน้าที่ของครอบครัว ประกอบด้วย หน้าที่ในการให้ความรักความเอาใจใส่ การอบรมเลี้ยงดูสมาชิก การสืบเผ่าพันธุ์ การจัดการด้านเศรษฐกิจ การจัดการด้านการดูแลสุขภาพและจัดหา สิ่งที่เป็นพื้นฐานทางด้านร่างกายให้แก่สมาชิก และการเผชิญปัญหาครอบครัว (Merton, 1980)

ทฤษฎีระบบครอบครัว (Family System Theory)

ครอบครัวเป็นระบบสังคม ประกอบด้วยคนหลายคนอยู่ร่วมกัน มีบทบาทที่คาดหวังในครอบครัว มีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีโครงสร้าง มีหน้าที่ มีการดำรงไว้ซึ่งขอบเขตและมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งครอบครัวจะสนองตอบความต้องการของสมาชิกแต่ละคน ทั้งของสังคมด้วย

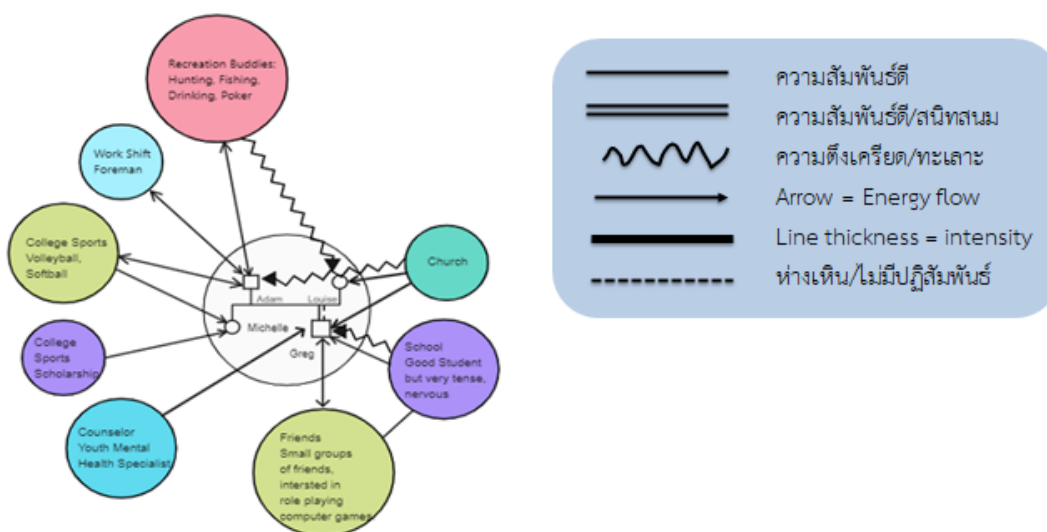

(von Bertalanffy, 1990; Cox & Paley, 2003)

แผนผังความสัมพันธ์ทางสังคม (Eco-map)

Ecological maps หรือ Eco-map คือ แผนภาพที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทั้งหมดของสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนและความสัมพันธ์ของครอบครัวกับบุคคลหรือครอบครัวอื่นๆ แผนผังความสัมพันธ์ทางสังคม (Eco-map) ใช้ในการให้คำปรึกษารายบุคคลและครอบครัวในการทำงานทางสังคม การสาธารณสุข และเวชศาสตร์ครอบครัว แผนผังความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นวิธีการวาดระบบนิเวศที่ครอบคลุมในครอบครัวหรือบุคคล (Hartman, 1995)

แผนผังความสัมพันธ์ทางสังคม (Eco-map)

กิจกรรม

ให้นักศึกษาเลือกครอบครัวที่น่าสนใจเพื่อศึกษาและเยี่ยมบ้าน 1 ครอบครัวต่อนักศึกษา 14-15 คน **(โดยในกลุ่มมีนักศึกษาหลากหลายคณะ)** เป็นการเยี่ยมบ้านเพื่อเรียนรู้ระบบสุขภาพในครอบครัว ส่งเสริมสุขภาพและแก้ปัญหาสุขภาพตามศักยภาพและความเหมาะสม ในครอบครัวที่นักศึกษาสนใจนั้นควรมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 3 คน ใช้เทคนิคการศึกษาการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 2 วิธีหลัก ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) หลีกเลี่ยงการรบกวนวิถีชีวิตตามปกติวิสัยของคนในชุมชน และเขียนรายงานการศึกษาครอบครัวตามแนวทางการเขียนรายงานส่งอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มย่อย ก่อนเดินทางกลับมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนการศึกษามีดังนี้

1. การเลือกครอบครัวกรณีศึกษา

ใน 1-2 วันแรกที่เข้าหมู่บ้าน นักศึกษาอาจสำรวจด้วยตนเองในหมู่บ้านที่รับผิดชอบ ใช้การสอบถามจากคนในชุมชน หรือสังเกตจากสภาพบ้านและสภาพความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม เพื่อเลือกครอบครัวที่น่าสนใจเพื่อสะท้อนคุณภาพชีวิตที่มีทุกภาวะหรือสุขภาวะโดยมีเหตุผลในการเลือกครอบครัวที่น่าสนใจ ดังนี้

1) ครอบครัวที่มีทุกภาวะ ได้แก่ ครอบครัวที่มีความทุกข์ยากลำบากในชีวิตเนื่องจากความยากจน มีคนในครอบครัวเจ็บป่วยหรือพิการ อาทิเช่น

- ป่วยเป็นโรคเรื้อรังที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ตัวอย่างเช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง โรคหัวใจขาดเลือด วัณโรค เอชไอวี ปวดข้อเรื้อรัง โรคผิวหนังเรื้อรัง นิ่วในไต ไตวายเรื้อรัง ภาวะเมื่อยหรือเหนื่อยจนทำงานไม่ได้ ภาวะหัวใจโต หัวใจวายเรื้อรัง ลิ้นหัวใจผิดปกติ โรคลมชัก อุบัติเหตุ เป็นต้น

- สมาชิกในครอบครัวมีปัญหาทางสังคม เช่น พ่อแม่อพยพแรงงานไปทำงานที่อื่น ทอดทิ้งเด็กเล็ก ไว้ให้ผู้สูงอายุดูแลโดยไม่รับผิดชอบ ครอบครัวพ่อแม่หย่าร้าง แยกกันอยู่ หรือเสียชีวิต หรือผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุ/ผู้ป่วยที่มีภาวะติดบ้านติดเตียง เป็นต้น

2) ครอบครัวที่มีสุขภาวะ ได้แก่ ครอบครัวที่เป็นสุข อาจเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์พูนสุขหรือยากจนทางเศรษฐกิจแต่สมาชิกในครอบครัวมีศักยภาพในการปรับตัวและทัศนคติที่จะนำชีวิตสู่ความสุขตามควรแก่อัตภาพ มีหลักการและแนวคิดที่ดีในการดำเนินชีวิต ครอบครัวอบอุ่น หรือมีวิธีการดูแลสุขภาพป้องกันโรคแบบวิถีคนในชุมชน ที่เหมาะสม นำเอาเป็นแบบอย่าง ตัวอย่างเช่น เป็นครอบครัวของนักคิดหรือนักปฏิบัติที่มีแนวคิดพึ่งพาตนเอง มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นต้น โดยนักศึกษาสามารถเลือกครอบครัวดังต่อไปนี้

- ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี และมีคนดูแล
- ครอบครัวเกษตรกรที่ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียง และมีสุขภาพดี
- ครอบครัวที่มีหญิงหลังคลอด หรือครอบครัวที่มีคุณแม่ลูกอ่อน
- ครอบครัวที่มีเด็กก่อนวัยเรียนและ/หรืออยู่ในวัยเรียนซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ

ในกรณีที่นักศึกษาเลือกครอบครัวที่มีลักษณะคล้ายกันอาจารย์ประจำเขต จะเป็นผู้พิจารณา กำหนดกรณีศึกษาโดยนักศึกษาในกลุ่มจะได้รับมอบหมายการศึกษากรณีศึกษาที่อาจแตกต่างกันไปเพื่อประโยชน์ของการเรียนรู้ครอบครัวที่หลากหลาย

2. กำหนดการเยี่ยม

การเยี่ยมครอบครัวที่ศึกษานั้นไม่มีการกำหนดจำนวนการเยี่ยมและนักศึกษาสามารถสอบถามข้อมูลสมาชิกในครอบครัวทางโทรศัพท์ได้ (เมื่อผู้ให้ข้อมูลอนุญาต) และนักศึกษาทุกคนในกลุ่มควรได้มีโอกาสเยี่ยมเพื่อพูดคุย ศึกษาครอบครัว

3. ประเด็นในการเขียนรายงาน

เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ศึกษาครอบครัวอย่างครอบคลุมทุกมิติ ประเด็นในการศึกษาที่จะเขียนรายงานนั้นเป็นการประยุกต์จากหลักการเยี่ยมบ้าน INHOMESSS (สายพิณ หัตถิรัตน์, 2551; Unwin & Jerant, 1999) ประกอบด้วย

- **Immobility** ศึกษาการทำงาน การเดินทางไปทำงาน การทำกิจกรรม และการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในครอบครัว (หากมีผู้สูงอายุ ผู้ป่วยหรือผู้พิการในบ้านให้สอบถาม/ประเมิน ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน)

- 1) กิจวัตรประจำวันพื้นฐาน เช่น ลุกจากที่นอน อาบน้ำ เข้าห้องน้ำ แต่งตัวเองได้ กินได้ ขับถ่ายสะดวก กลั้นได้หรือไม่ เป็นต้น

- 2) กิจวัตรประจำวันอื่นๆที่ใช้แรงมากขึ้น เช่น ทำงานบ้าน จ่ายตลาด ทำอาหาร รับโทรศัพท์ จัดยากินเอง ล้างรถ เลี้ยงสุนัข เป็นต้น

- **Nutrition** ประเมินภาวะโภชนาการของสมาชิกในครอบครัว อาหารโปรด วิธีการเตรียมอาหาร วิธีการเก็บอาหาร ปริมาณที่กิน นิสัยการกิน ก่อนหรือหลังกินข้าวชอบสูบบุหรี่/ดื่มสุราหรือไม่ เป็นต้น และนักศึกษาคควรประเมินลักษณะอาหารว่ามีความเหมาะสมกับภาวะสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวหรือไม่ เช่น การดื่มน้ำอัดลมในผู้ป่วยเบาหวาน การรับประทานอาหารรสเค็มจัดในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงหรือโรคไตเรื้อรัง

- **Housing** ประเมินสภาพความเป็นอยู่มีลักษณะอย่างไร (ไม่ใช่ประเมินว่าดีหรือไม่) โดยประเมินในประเด็นต่อไปนี้

- 1) ภายในบ้าน เช่น แออัด โปรงสบาย สะอาด เป็นระเบียบ อบอุ่นเป็นกันเอง สบาย ดูเป็นส่วนตัว มีรูปแขวนผนังเป็นใครบ้าง มีประกาศนียบัตรหรือโล่ยกย่องเกียรติคุณเรื่องใดบ้างของสมาชิกภายในบ้าน มีโทรทัศน์ เครื่องดนตรี ห้องหนังสือ สัตว์เลี้ยงภายในบ้าน

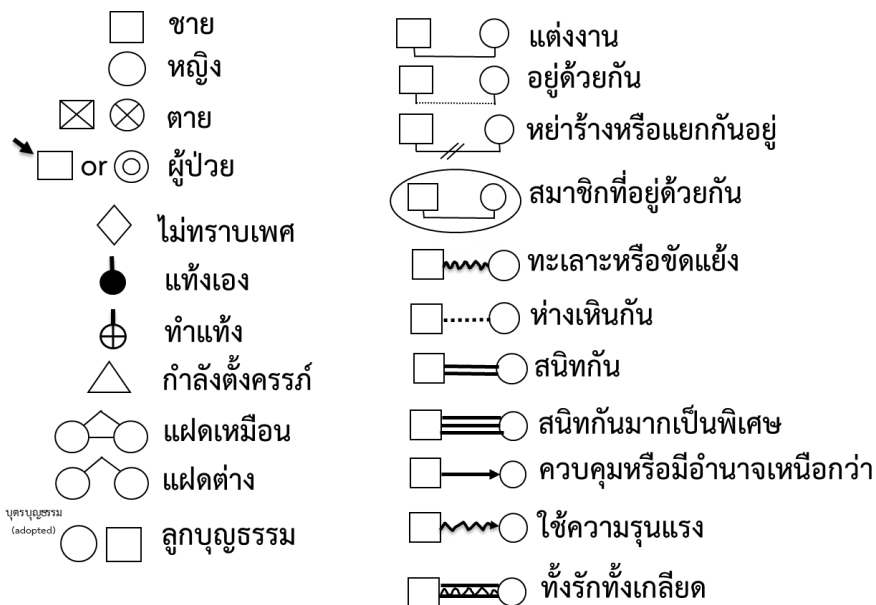
- 2) รอบบ้าน เช่น มีบริเวณหรือไม่ รอบบ้านเป็นอย่างไร รั้วรอบขอบชิด หรือทะเล่ถึงกันกับเพื่อนบ้านได้ ลักษณะชุมชน มีสัตว์เล่ียงขนาดใหญ่ เช่น วัวควาย เป็นต้น หรือสัตว์จรจัด หนู แมลงสาบ หรือไม่

- 3) เพื่อนบ้าน เป็นใคร ลักษณะอุปนิสัย ความสัมพันธ์กับผู้ป่วยและครอบครัวเป็นอย่างไร

- **Other people** ภาระหน้าที่ของสมาชิกภายในบ้านเป็นอย่างไร นักศึกษาควรสร้างผังเครือญาติ (Family genogram) และแผนผังความสัมพันธ์ทางสังคม (Eco-map) ประเมินบทบาทหน้าที่ภายในบ้านของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว บทบาทในชุมชนและปฏิสัมพันธ์ กับสังคม การเข้าถึงบริการต่างๆของสังคม

ตัวอย่างสัญลักษณ์ที่ใช้และเส้นแสดงความสัมพันธ์ในการสร้างผังเครือญาติ (สายพิน หัตถ์รัตน์, 2551)

สัญลักษณ์มาตรฐานสากลในการวาดแผนภูมิครอบครัว

หมายเหตุ การทำข้อมูลวิถีชุมชน “ผังเครือญาติ” ให้นักศึกษาใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวนี้ เป็นหลักอ้างอิงในการเขียน

- **Medication** ศึกษาการใช้บริการด้านสุขภาพด้านไหนบ้าง อาทิเช่น ใช้ระบบการแพทย์สมัยใหม่ ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชน หรือใช้ระบบการแพทย์พื้นบ้าน เช่น ยาสมุนไพร ยาหม้อ ยาลูกกลอน หมอเป่า หรือการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ เช่น อาหารเสริม รวมถึง การใช้ยาสามัญประจำกลุ่มย่อย ยาที่รับประทานในปัจจุบัน หากมีผู้ป่วยในครอบครัวนั้นให้ศึกษารายการยาที่ใช้ กินอย่างไร จัดยาในแต่ละมืออย่างไร มีใครคอยดูแลผู้ป่วยเรื่องการกินยา

- **Examination** เนื่องจากนักศึกษาอาจจะยังไม่มีทักษะในการตรวจร่างกายมากนัก ทั้งนี้ ให้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นของสมาชิกในครอบครัวเท่าที่จะทำได้ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง BMI ความดันโลหิต พร้อมแปลผลนั้น ประเมินภาวะอื่นที่สามารถสังเกตได้ เช่น ภาวะชืด ภาวะเหลือง มีแผลที่ผิวหนัง การเคลื่อนไหว ลักษณะความพิการหรือลักษณะผิดปกติ การตรวจฟัน เป็นต้น นอกจากนี้ควรศึกษาสภาวะสุขภาพของสมาชิกในบ้าน โดยให้ประเมินสุขภาพตนเองว่าอยู่ในระดับดีมาก ดี หรือแย่ และสอบถาม **ความกังวลและความเครียด** ของสมาชิกครอบครัวต่อเรื่องต่างๆ เช่น โรค/ความเจ็บป่วย ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านเศรษฐกิจ/สังคม (เท่าที่สามารถประเมินได้)

- **Safety** การประเมินด้านความปลอดภัยภายในบ้าน ฝุ่นละออง ความรก ของวางเกะกะ ปลั๊กไฟ ธรณีประตู สภาพห้องน้ำ ความลื่นของพื้นในบ้าน เพื่อให้ปรับสภาพบ้านที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้ป่วย และสมาชิกคนอื่นๆในครอบครัว เช่น แนะนำให้เปลี่ยนที่วางเฟอร์นิเจอร์บางชิ้นหรือปรับธรณีประตู ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการหกล้มของผู้สูงอายุภายในบ้านได้ เป็นต้น

- **Spiritual health** ประเมินความเชื่อด้านจิตวิญญาณ ค่านิยมต่อคนในบ้านจากศาสนวัตถุภายในบ้าน วารสาร นิตยสารที่อ่านเป็นประจำ แนวคิดต่อเรื่อง การดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว สิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจที่ทำให้ทุกคนอยากดูแลตนเอง เช่น “ดูแลสุขภาพตนเองเพื่อจะได้อยู่กับคนที่รักไปนานๆ” หรือ “อยู่เพื่อเห็นความสำเร็จของลูกหลาน” โดยให้นักศึกษาฝึกการสังเกตและการพูดคุยกับคนในชุมชน/ผู้ป่วย

- **Story*** ศึกษาความเป็นมาของครอบครัวตั้งแต่การเริ่มต้นของครอบครัว แล้วเรียงลำดับเหตุการณ์สำคัญของครอบครัว โดยให้ศึกษาความคิดความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวต่อเหตุการณ์สำคัญต่างๆเหล่านั้น ตัวอย่างเหตุการณ์ของครอบครัวสุขภาวะ เช่น การแต่งงานของคนในครอบครัว การประสบความสำเร็จของลูกหลาน การมีครอบครัวที่อบอุ่นคอยช่วยเหลือกัน ตัวอย่างเหตุการณ์ของครอบครัวทุกภาวะ เช่น การประสบอุบัติเหตุของคนในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวป่วยเป็นโรคร้ายแรง เช่น มะเร็ง การล้มป่วยของคนที่เป็นเสาหลักครอบครัว เป็นต้น

(*หมายเหตุ INHOMESSS (Unwin & Jerant, 1999) นั้น S ตัวสุดท้ายคือ Service แต่คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการขอปรับเปลี่ยนเป็น Story เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาครอบครัวทั้งในครอบครัวแบบมีทุกภาวะหรือสุขภาวะ)

การเขียนรายงานส่งนี้อาจเรียงลำดับตาม INHOMESSS หรือจะเขียนเป็นเรื่องราวแบบบรรยายโดยสลับหัวข้อก็ได้ และเมื่อนักศึกษาเขียนรายงานตามหลักการเขียนบ้าน INHOMESSS แล้วให้วิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้

- 1) เหตุผลที่นักศึกษาเลือกครอบครัวดังกล่าวมาเขียนรายงาน (ประเด็นที่น่าสนใจของครอบครัว)
- 2) ปัญหา/ประเด็นที่ได้จากการศึกษาครอบครัว รวมถึงการดูแลหรือให้คำแนะนำที่เหมาะสมสำหรับครอบครัว
- 3) ให้บอกสิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากการศึกษาครอบครัวดังกล่าว

4. เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจจำเป็นต้องทำในรูปแบบออนไลน์ เช่น การสัมภาษณ์ผ่าน Google meet Zoom หรือสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์
- ก่อนพูดคุย ต้องมีการแนะนำตัวและสร้างความไว้วางใจคุ้นเคยที่พอเพียง
- ไม่จดบันทึกข้อมูลต่อหน้าคนในชุมชน หรือถ้าจำเป็นต้องขออนุญาตก่อน
- ถ้าไม่มีความรู้พอ หรือถ้าไม่แน่ใจ ไม่ควรให้คำแนะนำหรือตอบคำถามในทันที
- ระวังกริยามารยาทบางอย่างจะถูกเข้าใจว่าเป็นการดูถูกดูหมิ่น
- ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย เช่น เลือกเวลา สถานที่ในการพูดคุยที่เหมาะสม
- ให้พูดคุยอย่างเป็นกันเอง เรียงลำดับคำถามให้สอดคล้องกับบริบท ณ ตอนนั้น
- ข้อมูลบางอย่างต้องใช้เวลาในการทำ ความคุ้นเคย คนในชุมชนจึงจะเปิดเผยให้ทราบ
- ถ้ามีปัญหาในระหว่างศึกษาครอบครัวขึ้น ให้ปรึกษาอาจารย์ประจำเขต
- นักศึกษา ควรเลือกครอบครัวในบริเวณคุ้มบ้านที่ตนเองรับผิดชอบ และใช้เวลาให้มี

ประสิทธิภาพโดยเก็บข้อมูลจากครอบครัวที่สนใจ ในช่วงที่ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

5. การส่งรายงาน

- 1) การส่งรายงานให้ส่งกับอาจารย์ประจำเขต ภายในวันที่ **21 พฤศจิกายน 2568**
- 2) พิมพ์เนื้อหา Front TH Sarabun New ขนาด 16 ไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ A4
- 3) คณาจารย์ที่เป็นอนุกรรมการฝ่ายวิชาการในเขต จะเลือกรายงานการศึกษาครอบครัวที่**ดีที่สุด**

เพื่อใช้เป็นข้อมูลในรายงานของเขต ต่อไป

องค์ความรู้สำหรับการเขียนรายงานการศึกษาครอบครัว

แผนกำหนดการเยี่ยม (ไม่กำหนดจำนวนการเยี่ยม)

เยี่ยมครั้งที่ 1 วันที่.....เวลา.....เยี่ยมทำความรู้จักครอบครัว
เยี่ยมครั้งที่ 2 วันที่.....เวลา.....เยี่ยมเพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูล
เยี่ยมครั้งที่ 3 วันที่.....เวลา.....เยี่ยมเพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูล
เยี่ยมครั้งที่เวลา.....

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัวศึกษา

ส่วนที่ 1 การประเมินครอบครัวในการศึกษาข้อมูลครั้งแรก (ข้อมูลทั่วไป)

วัน/เดือน/ปีที่เยี่ยม.....เวลา.....น. ถึง.....น.

1) ข้อมูลของสมาชิกทุกคนที่อาศัยอยู่ในบ้าน

ชื่อหัวหน้าครอบครัว..... นามสกุล..... อายุ.....

อาชีพ..... อาศัยอยู่บ้านเลขที่.....ซอย.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

สมาชิกในครอบครัวกรณีศึกษาประกอบไปด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ความสัมพันธ์กับ หัวหน้าครอบครัว	อายุ(ปี)	เพศ	สถานภาพสมรส	ศาสนา	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อเดือน	ภาวะสุขภาพปัจจุบัน	การเจ็บป่วยในอดีต และโรคประจำตัว	กลุ่มสุขภาพ ดี / กลุ่มเสี่ยง / กลุ่ม
1.												
2.												
3.												
4.												
5.												

ในครอบครัวนี้ ทางกลุ่มได้ศึกษาครอบครัว โดยแบ่งเป็นศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ (บันทึกเฉพาะบุคคลที่นักศึกษาได้สัมภาษณ์ข้อมูล)

- **Immobility** ศึกษาการทำงาน การเดินทางไปทำงาน การทำกิจกรรม และการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในครอบครัว หากมีผู้สูงอายุ ผู้ป่วยหรือผู้พิการในบ้านให้สอบถาม/ประเมิน ความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวัน เช่น

1) กิจกรรมประจำวันพื้นฐานที่สามารถทำได้ เช่น

2) กิจกรรมประจำวันอื่นๆที่ใช้แรงมากขึ้น เช่น

- **Nutrition** ในครอบครัวนี้ สมาชิกในครอบครัวจะทานอาหารร่วมกัน

1) อาหารโปรด.....

2) วิธีการเตรียมอาหาร.....

- 3) วิธีการเก็บอาหาร.....
- 4) ปริมาณที่กิน/นิสัยการกิน กินครบ 3 มื้อ.....
- 5) ก่อนหรือหลังกินข้าวชอบสูบบุหรี่หรือไม่
- 6) ข้อมูลอื่นๆด้านการกินอาหารที่นักศึกษาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น ความ

เหมาะสมของชนิดอาหารกับภาวะสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว

- **Housing** ประเมินสภาพความเป็นอยู่มีลักษณะอย่างไร (ไม่ใช่ประเมินว่าดีหรือไม่) โดยประเมินในประเด็นต่อไปนี้ (*อาจมีภาพบ้านประกอบไปด้วย เพื่อให้เห็นภาพ*)

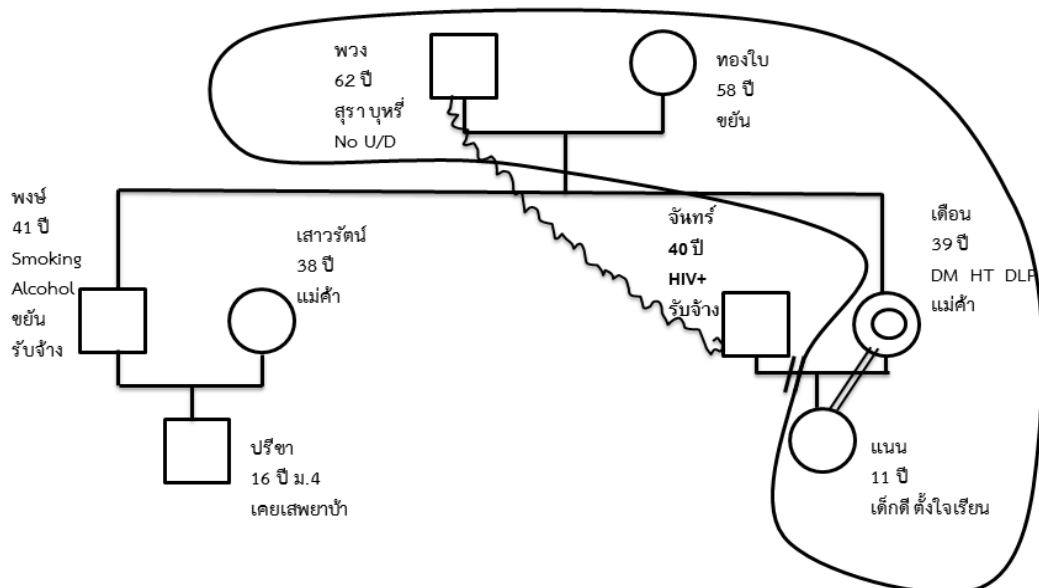
1) ภายในบ้านที่คนในครอบครัวอาศัยอยู่นั้นมีลักษณะ แออัด โปรงสบาย สะอาด เป็นระเบียบ อบอุ่นเป็นกันเอง สบาย ดูเป็นส่วนตัว มีรูปแขวนผนังเป็นไครบ้าง มีประภาศนียบัตรหรือโล่ยกย่องเกียรติคุณ เรื่องใดบ้างของสมาชิกภายในบ้าน มีโทรทัศน์ เครื่องดนตรี ห้องหนังสือ มีสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัขหรือแมวภายในบ้าน

2) รอบบ้าน เช่น มีบริเวณหรือไม่ รอบบ้านเป็นอย่างไร รั้วรอบขอบชิด หรือทะลุถึงกันกับเพื่อนบ้านได้ ลักษณะชุมชน มีสัตว์เลี้ยงขนาดใหญ่ เช่น วัว ควาย เป็นต้น หรือสัตว์จรจัด หนู แมลงสาบ หรือไม่

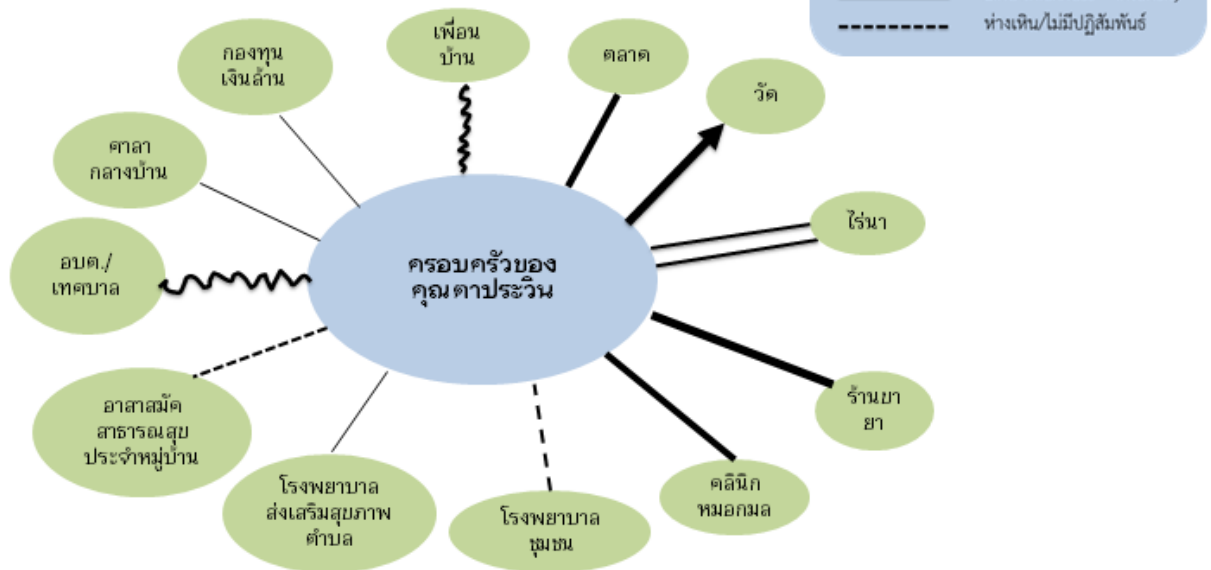
3) เพื่อนบ้าน เป็นใคร ลักษณะอุปนิสัย ความสัมพันธ์กับผู้ป่วยและครอบครัวเป็นอย่างไร

- **Other people** ภาระหน้าที่ของสมาชิกภายในบ้านเป็นอย่างไร นักศึกษาควรสร้างผังเครือญาติ (Family genogram) และแผนผังความสัมพันธ์ทางสังคม (Eco-map) ประเมินบทบาทหน้าที่ภายในบ้านของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว บทบาทในชุมชนและปฏิสัมพันธ์ กับสังคม การเข้าถึงบริการต่างๆของสังคม ตัวอย่างสัญลักษณ์ที่ใช้และเส้นแสดง

- ความสัมพันธ์ในการสร้างผังเครือญาติของครอบครัว ดังตัวอย่างผังเครือญาติของครอบครัวนางเดือน

ตัวอย่าง Eco-map

- Medication ศึกษาการใช้บริการด้านสุขภาพด้านไหนบ้าง

- 1) ระบบการแพทย์สมัยใหม่
- 2) ระบบการแพทย์พื้นบ้าน เช่น
- 3) การแพทย์ทางเลือกอื่นๆ(ถ้ามี) เช่น
- 4) การใช้ยาสามัญประจำกลุ่มย่อย
- 5) หากมีผู้ป่วยในครอบครัวนั้นให้ศึกษารายการยาที่ใช้ กินอย่างไร จัดยาในแต่ละมื้ออย่างไร มี

ใครคอยดูแลผู้ป่วยเรื่องการกินยา

- Examination เนื่องจากนักศึกษาอาจจะยังไม่มีทักษะในการตรวจร่างกายมากนัก ทั้งนี้ ให้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นของสมาชิกในครอบครัวเท่าที่จะทำได้ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง BMI ความดันโลหิต ประเมินภาวะอื่นที่สามารถสังเกตได้ของสมาชิกครอบครัวในแต่ละคน พร้อมทั้งแปลผลนั้น เช่น ภาวะซีด ภาวะเหลือง มีแผลที่ผิวหนัง การเคลื่อนไหว ลักษณะความพิการหรือลักษณะผิดปกติ การตรวจฟัน เป็นต้น นอกจากนี้ควรศึกษาสภาวะสุขภาพของสมาชิกในบ้านโดยให้ประเมินสุขภาพตนเองว่าอยู่ในระดับดีมาก ดี หรือแย่ และสอบถาม ความกังวลและความเครียดของสมาชิกครอบครัวต่อเรื่องต่างๆ เช่น โรค/ความเจ็บป่วย ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านเศรษฐกิจ/สังคม

- **Safety** การประเมินด้านความปลอดภัยภายในบ้าน ฝุ่นละออง ความรก ของวางเกะกะ ปลั๊กไฟ ธรณีประตู เพื่อให้ปรับสภาพบ้านที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้ป่วย และสมาชิกคนอื่นๆในครอบครัว เช่น แนะนำให้เปลี่ยนที่วางเฟอร์นิเจอร์บางชิ้นหรือปรับธรณีประตู ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการหกล้มของผู้สูงอายุภายในบ้านได้ เป็นต้น

- **Spiritual health** ประเมินความเชื่อด้านจิตวิญญาณ ค่านิยมต่อคนในบ้านจากศาสนวัตถุภายในบ้าน วารสาร นิตยสารที่อ่านเป็นประจำ แนวคิดต่อเรื่อง การดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว สิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจที่ทำให้ทุกคนอยากดูแลตนเอง เช่น “ดูแลสุขภาพตนเองเพื่อจะได้อยู่กับคนที่รักไปนานๆ” หรือ “อยู่เพื่อเห็นความสำเร็จของลูกหลาน” โดยให้นักศึกษาฝึกการสังเกตและการพูดคุยกับคนในชุมชน/ผู้ป่วย

- **Story*** ศึกษาความเป็นมาของครอบครัวตั้งแต่การเริ่มต้นของครอบครัว แล้วเรียงลำดับเหตุการณ์สำคัญของครอบครัว โดยให้ศึกษาความคิดความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวต่อเหตุการณ์สำคัญต่างๆเหล่านั้น ตัวอย่างเหตุการณ์ของครอบครัวสุขภาพะ เช่น

1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น.....ความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวต่อเหตุการณ์นั้น.....

2) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น.....ความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวต่อเหตุการณ์นั้น.....

วิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจในครอบครัวศึกษาดังกล่าว

1. เหตุผลที่นักศึกษาเลือกครอบครัวดังกล่าวมาเขียนรายงาน (ประเด็นที่น่าสนใจของครอบครัวนี้)

- 1)
- 2)
- 3)

2. ปัญหา/ประเด็นที่ได้จากการศึกษาครอบครัว รวมถึงการดูแลหรือให้คำแนะนำที่เหมาะสมแก่สมาชิกในครอบครัวดังกล่าว (อาจเป็นสิ่งที่ดีหรือเป็นปัญหาในครอบครัวที่นักศึกษาได้เรียนรู้)

- 1) ปัญหา/ประเด็นเรื่องสุขภาพ/พฤติกรรมสุขภาพของคนในครอบครัว/โรค.....
คำแนะนำ/การดูแลผู้ป่วย.....
- 2) ปัญหา/ประเด็นเรื่องการเลี้ยงดู/ความเครียดในเรื่องต่างๆ.....
คำแนะนำ/การดูแลผู้ป่วย.....
- 3) ปัญหา/ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับที่พักอาศัย.....
คำแนะนำ/การดูแลผู้ป่วย.....

- 4) ปัญหา/ประเด็นเรื่องสังคมหรือเศรษฐกิจ (รายได้รายจ่ายเพียงพอหรือไม่).....
คำแนะนำ/การดูแลผู้ป่วย.....
- 5) ปัญหา/ประเด็นเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ส่งผลกระทบต่อ
การดำเนินชีวิตอย่างไร.....
3. ให้บอกสิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากการศึกษาครอบครัวดังกล่าว
- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

2.6 กิจกรรมที่ 6 สะท้อนผลการเรียนรู้และส่งข้อมูลย้อนกลับของนักศึกษา (กิจกรรมรายบุคคล)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติงานต่างๆ ร่วมกับเพื่อน อาจารย์ และคนในชุมชน เรียนรู้วิธีการเขียนสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองและเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไป

กิจกรรม

1) การบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ เริ่มในระหว่างการฝึกฯ ตั้งแต่วันที่ **11 ถึง 20 พฤศจิกายน 2568** และให้ส่งอาจารย์ประจำเขต ภายในวันที่ **21 พฤศจิกายน 2568** ประกอบด้วย

- บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)
- บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาวิถีชุมชน
- บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมโครงการบริการในชุมชน
- บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาครอบครัว
- บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานกับเพื่อนนักศึกษาต่างสาขาวิชา

ตัวอย่างการเขียนสะท้อนผลการเรียนรู้

ตัวอย่างที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

“วันแรกเริ่มเข้าชุมชนได้พบผู้เฒ่าผู้แก่ที่มารอรับนักศึกษาอย่างพร้อมเพรียง ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้ฝึกการสร้างสัมพันธภาพกับคนในชุมชน ได้เริ่มเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ได้ฝึกการพูด การซักถาม ข้าพเจ้าพบว่าภาษา”

ตัวอย่างที่ 2

“จากการได้ทำงานกับเพื่อนๆ ในหัวข้อการทำโครงการในชุมชน ทำให้เราได้ทราบว่าเพื่อนแต่ละคนมีทักษะในการพูดคุยกับคนในชุมชนที่แตกต่างกัน เช่น ทักษะการพูดภาษาอีสาน ทักษะการฟัง ทำให้เราได้เรียนรู้ทักษะเหล่านั้นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของตนเอง”

ตัวอย่างที่ดี 3

“จากการได้ไปศึกษาครอบครัว คุณตามี ได้ทราบเรื่องราวชีวิตของคุณตาที่ต้องเป็นผู้ดูแลภรรยาที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน ได้เรียนรู้ว่าการดูแลผู้สูงอายุนั้นสมาชิกในครอบครัวหรือผู้ดูแลก็สำคัญ และการได้พูดคุยกับผู้ดูแลนั้นทำให้เกิดความเข้าใจในตัวผู้ดูแลและผู้ป่วยมากขึ้น”

ตัวอย่างที่ดี 4

“วันนี้ได้ฝึกการนำเสนอวิธีชุมชน พบว่า ขณะที่ตนพูดนั้นมีอาการประหม่า ดังนั้นอาจจะต้องฝึกการพูดในที่สาธารณะเพื่อให้เรามีความมั่นใจในการพูดมากขึ้น”

ตัวอย่างที่ดี 5

“วันนี้เป็นวันสุดท้ายของการฝึกภาคสนามร่วมๆ จากกิจกรรมที่ทำมาทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกคุ้นเคยกับเพื่อนต่างคณะมากยิ่งขึ้น ทุกคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน และเราสามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ ได้ใช้ชีวิตร่วมกัน กินข้าวร่วมกัน มีความผูกพันกัน แม้งานจะเหนื่อยแต่ข้าพเจ้าก็ได้เรียนรู้อะไรหลายอย่างจากการฝึกภาคสนามร่วมๆ ครั้งนี้”

2.7 กิจกรรมที่ 7 การสอบประมวลความรู้ในการฝึกภาคสนามร่วมฯ

วัตถุประสงค์

เพื่อวัดความรู้ของนักศึกษาหลังจากที่ได้ทำการฝึกภาคสนามและทำกิจกรรมศึกษาชุมชนเสร็จสิ้นแล้ว

ข้อปฏิบัติสำหรับนักศึกษา ผู้เข้าสอบ

ผู้เข้าสอบต้องปฏิบัติตามระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่นว่าด้วยการสอบ ประจำปีของนักศึกษา พ.ศ. 2547 และข้อปฏิบัติการสอบต่อไปนี้อย่างเคร่งครัด มิฉะนั้น จะตัดสิทธิ์ในการสอบหรือไม่พิจารณาให้คะแนนคำตอบ

ข้อปฏิบัติในการสอบในกรณีการสอบด้วยข้อสอบ มีดังนี้

- นักศึกษาต้องมาก่อนเวลาสอบที่กำหนดไว้อย่างน้อย **30 นาที**
- นักศึกษาต้องเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อยก่อนเข้าห้องสอบ
- เมื่อได้รับสัญญาณให้เข้าห้องสอบให้นักศึกษาเข้าห้องสอบโดยพร้อมเพรียงกัน
- ผู้เข้าสอบที่มาสายเกิน **15 นาที** นับจากเวลาที่เริ่มสอบ กรรมการคุมสอบจะ**ไม่อนุญาตให้เข้าห้องสอบ**
- นักศึกษากรุณาเตรียม**บัตรประจำตัวนักศึกษา** หรือ **บัตรประจำตัวประชาชน** หรือ **ใบอนุญาตขับขี่** เพื่อเป็นการตรวจสอบผู้เข้าสอบ
- ห้ามนำอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารทุกชนิด อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด เครื่องบันทึกภาพทุกชนิด อุปกรณ์เครื่องช่วยในการคำนวณ เครื่องคิดเลข สมุดหรือเอกสารใดๆ เข้าห้องสอบ หากนักศึกษาคนใดฝ่าฝืนจะถือว่า มีเจตนาทุจริตในการสอบและถือว่าการสอบในครั้งนี้เป็นโมฆะ จะอนุญาตให้นำอุปกรณ์ดังต่อไปนี้เข้าห้องสอบได้ ได้แก่ **ดินสอ 2B ปากกา น้ำยาลบคำผิด และยางลบ**
- ห้ามนำข้อสอบหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของข้อสอบออกจากห้องสอบโดยเด็ดขาด
- **เมื่อหมดเวลาสอบให้นั่งรอกรรมการมาเก็บข้อสอบและกระดาษคำตอบ ก่อนออกจากห้องสอบ**
- ข้อพิพาทนอกเหนือจากนี้ ให้เป็นวิจรรย์ญาณ ของคณะกรรมการวิชาการและประเมินผล เป็นผู้กำหนด

การดำเนินการจัดสอบ

- คณะกรรมการวิชาการและประเมินผลเป็นผู้ดำเนินการจัดสอบ โดยจัดสอบ MCQ สถานที่สอบจะถูกจัดสอบในแต่ละคณะ

○ สำหรับการสอบ MCQ จะจัดสอบในวันเสาร์ที่ 27 กันยายน 2568 เวลา 9.00 - 10.00 น.

- อาจารย์คณะกรรมการวิชาการและประเมินผลจะเป็นผู้จัดทำ รวบรวมข้อสอบ และตรวจกระดาษคำตอบ

ข้อปฏิบัติในการสอบ

- 1) ไม่อนุญาตให้คัดลอก ถ่ายภาพข้อสอบหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของข้อสอบเด็ดขาด
- 2) ไม่อนุญาตให้ใช้หูฟังในการสอบ
- 3) ไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องมือสื่อสาร หรือพูดคุยกับบุคคลอื่นใดนอกจากอาจารย์คุมสอบตลอดเวลาทำข้อสอบ
- 4) หากตรวจสอบพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมส่อทุจริตทางคณาจารย์ผู้รับผิดชอบอาจจะพิจารณาให้การสอบครั้งนี้เป็นโมฆะ
- 5) ไม่อนุญาตให้เปิดหนังสือสมุดบันทึกของนักศึกษาหรือเอกสารอ้างอิงอื่น ๆ ในขณะที่ทำข้อสอบ
- 6) ก่อนสอบให้นักศึกษาปิดการแจ้งเตือนในมือถือจากทุกชนิด (notification) และเปิด do not disturb เพื่อไม่ให้มีคนโทรเข้าขณะสอบ
- 7) ในการเข้าสอบให้นักศึกษาแต่งกายชุดนักศึกษา

คำชี้แจง

- 1) ข้อสอบปรนัยจำนวน 60 ข้อ
- 2) โปรตใช้ดินสอดำ 2B ขึ้นไป ระบายทึบในกรอบวงกลมที่เลือก
- 3) โปรตตรวจสอบว่าท่านได้ระบายรหัสนักศึกษาเรียบร้อยแล้ว
- 4) โปรตเตรียมบัตรประจำตัว นศ. หรือ บัตรประจำตัวประชาชนเพื่อตรวจสอบ
- 5) หากต้องการเปลี่ยนคำตอบ ให้ลบด้วยยางลบก่อนระบายข้อใหม่
- 6) หากทำข้อสอบเสร็จ อนุญาตให้ออกจากห้องสอบในเวลา 9.30 น.
- 7) เมื่อหมดเวลาสอบขอให้นักศึกษาวางกระดาษคำตอบและข้อสอบไว้ที่โต๊ะโดยไม่ต้องนำมาส่งให้กรรมการคุมสอบ

ตอนที่ 3 การส่งงาน การจัดทำรายงานและการนำเสนอผลงาน

นักศึกษามีหน้าที่ในการจัดทำรายงานกิจกรรมในการฝึกภาคสนามร่วม 4 ประเภท ได้แก่

3.1 รายงานรายบุคคล

นักศึกษาต้องทำแบบสะท้อนผลการเรียนรู้ ส่งให้อาจารย์ประจำเขต ภายในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2568

3.2 รายงานการศึกษาครอบครัว

ทำเป็นกลุ่มกำหนด **7 ครอบครัวต่อเขต (นักศึกษาประมาณ 13-14 คนต่อกลุ่ม)** การเลือกครอบครัวศึกษาต้องไม่ซ้ำกับบ้านอื่น เนื้อหาประมาณไม่เกิน 10 หน้ากระดาษขนาด A4 โดยนักศึกษาต้องพิมพ์รายงานส่งให้อาจารย์ประจำเขต ภายในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2568

3.3 รายงานโครงการบริการในชุมชน

เป็นส่วนหนึ่งของรายงานระดับเขต ประกอบด้วย โครงร่างการวางแผนการดำเนินโครงการ ผลการดำเนินการ สรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ บทสะท้อนการเรียนรู้ของนักศึกษา นักศึกษาได้เรียนรู้อะไรจากการดำเนินโครงการ การดำเนินการเป็นไปอย่างที่ได้เป็นอย่างไรที่คาดการณ์ไว้หรือไม่ นักศึกษาคิดว่าเป็นเพราะเหตุใด ในอนาคตนักศึกษาจะดำเนินการอย่างไรให้การทำงานในลักษณะนี้ดีขึ้น

3.4 รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการแก่ชุมชน

เป็นส่วนหนึ่งของรายงานระดับเขต ประกอบด้วย บทสรุปของข้อมูลที่มีการคืนกลับให้ผู้นำคัม สรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการประชุม (ถ้ามี) ข้อสรุปที่ได้จากการประชุม บทสะท้อนการเรียนรู้ของนักศึกษา นักศึกษาได้เรียนรู้อะไรจากการจัดประชุม ก่อนประชุมนักศึกษาคาดว่ากลุ่มคนในชุมชนและผู้นำชุมชนจะถกถึงปัญหาใดบ้าง ในอนาคตนักศึกษาจะดำเนินการอย่างไรให้การประชุมในลักษณะนี้ดีขึ้น

3.5 รายงานรายเขต

เนื้อหาที่สำคัญรายงานประกอบด้วย 7 ส่วน คือ

บทที่ 1 บทนำและวิธีการศึกษา

- 1.1 การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ
- 1.2 การระบุปัญหาเบื้องต้นจากข้อมูลทุติยภูมิ
- 1.3 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม (แบบสอบถามและการศึกษาเชิงลึก)

บทที่ 2 ผลการศึกษา (ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ข้อมูลพื้นฐานจากแบบสอบถาม) โดยมีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 100 คน

บทที่ 3 วิถีชีวิตชุมชน (รายงานการศึกษาวิถีชุมชนโดยเครื่องมือ 6 ชิ้น)

บทที่ 4 โครงการบริการในชุมชน

- 4.1 ชื่อโครงการ
- 4.2 ผู้รับผิดชอบโครงการ ระบุชื่อ นามสกุล ของสมาชิกในกลุ่ม
- 4.3 หลักการเหตุผล ที่ระบุการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยนักศึกษา (จากแบบสอบถาม และข้อมูลทุติยภูมิ)
- 4.4 วัตถุประสงค์ ระบุถึงสิ่งที่โครงการต้องการให้เกิดขึ้นในปริมาณและระยะเวลาที่กำหนด
- 4.5 วิธีดำเนินงาน ของการดำเนินโครงการบริการชุมชน และกิจกรรมคืนข้อมูล
- 4.6 ระยะเวลาดำเนินการ
- 4.7 งบประมาณและทรัพยากร

4.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (ระบุเป้าหมายย่อยของ SDG ที่สอดคล้องกับงานที่ทำ)

4.9 การประเมินผลของการดำเนินการโครงการ

4.10 ผลสรุปที่ได้ และกิจกรรมคืนข้อมูล

4.11 ปัญหาอุปสรรค การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน

บทที่ 5 กรณีศึกษาครอบครัว (คัดเลือกมา 1 ครอบครัว)

บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาชุมชน โดยการสรุปผลการศึกษาทั้งหมด และสามารถระบุจุดแข็งของชุมชนและปัญหาสุขภาพของชุมชนข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสุขภาพชุมชนต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 1) มีบทคัดย่อ และอธิบายความเป็นมาของการศึกษา
- 2) อธิบายวิธีการศึกษาชุมชน ในแต่ละวิธี โดยมีหลักฐานอ้างอิง (บุคคล เอกสาร หรืออื่นๆ)
- 3) อธิบายผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน (จากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ) ได้ครบถ้วนและถูกต้อง พร้อมส่งไฟล์ฐานข้อมูลในรูปของ Spreadsheet ที่ใช้ในการวิเคราะห์
- 4) อธิบายผลการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ได้อย่างเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงปริมาณได้
- 5) อธิบายและสรุปผลโครงการบริการในชุมชน และรายละเอียดกิจกรรมคืนข้อมูลการดำเนินโครงการแก่ชุมชน
- 6) เชื่อมโยงผลการศึกษาชุมชนทั้งหมด และสามารถระบุ จุดแข็งของชุมชน และปัญหาสุขภาพของชุมชนได้
- 7) มีข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา และสามารถนำไปใช้ในชุมชนได้
- 8) เขียนเอกสารอ้างอิงได้ถูกต้อง
- 9) ส่งฐานข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
- 10) รูปเล่มสวยงามและส่งทันตามกำหนดเวลา

อนึ่ง แต่ละเขต ต้องส่งรายงานของเขต **จำนวน 2 เล่ม** พร้อมไฟล์รายงานทั้งในรูปแบบ Docx. และ PDF และไฟล์ฐานข้อมูล (raw data) ในรูป spreadsheet ให้ **ผศ.นพ.อาคม บุญเลิศ** ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน ชั้น 5 อาคารเรียนรวม คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น email: arkhor@kku.ac.th ภายในวันที่ **12 ธันวาคม 2568**

รูปแบบการจัดทำรายงาน

- พิมพ์กระดาษ A4 หน้า-หลัง
- เนื้อหาใช้ขนาด Font 16 ใช้รูปแบบอักษร Thai Sarabun New และหัวข้อหลักใช้ขนาด Font 18

ใช้รูปแบบอักษร Thai Sarabun New โดยเล่มรายงาน (รวมภาคผนวก) ไม่เกิน 180 หน้า

- ปกนอก/ปกในจัดทำ 2 หน้า
- บทคัดย่อ (การดำเนินงาน สรุป) จัดทำ 2 หน้า
- คำนำ (มูลเหตุการศึกษา ประโยชน์และคำขอบคุณ) จัดทำ 2 หน้า
- สารบัญ จัดทำ 2-3 หน้า
- สารบัญเรื่อง/ ตาราง/ ภาพ จัดทำ 4 หน้า
- บทที่ 1 บทนำและวิธีการศึกษาจัดทำ 6 หน้า
- บทที่ 2 ผลการศึกษา (ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ข้อมูลพื้นฐานจากแบบสอบถาม) จัดทำ 15 หน้า
- บทที่ 3 วิถีชีวิตชุมชน (รายงาน 6 เครื่องมือ) จัดทำ 30 หน้า
- บทที่ 4 โครงการบริการในชุมชน (ชื่อโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการ หลักการเหตุผล วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินการ งบประมาณและทรัพยากร ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การประเมินผล และผลสรุป ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน) จัดทำ 35 หน้า
- บทที่ 5 กรณีศึกษาครอบครัว (1 ครอบครัว)
- บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาชุมชนทั้งหมด และสามารถระบุ จุดแข็งของชุมชน ปัญหาสุขภาพของชุมชน ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสุขภาพชุมชนต่อไป 5 หน้า
- เอกสารอ้างอิง (บัญชีรายชื่อเอกสารที่ถูกนำมาอ้างอิงในเนื้อเรื่อง) จัดทำ 2 หน้า
- ภาคผนวก
- แบบสอบถาม
- เอกสารที่ใช้ในโครงการ
- ข้อมูลอาจารย์และนักศึกษาประจำกลุ่มย่อยพร้อมข้อมูลโครงการและวิถีชุมชนที่รับผิดชอบ

3.6 การนำเสนอผลงานการฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักศึกษาที่มีหน้าที่นำเสนอผลงานการฝึกภาคสนาม ดังนี้

1. การนำเสนอวิธีชุมชน (สถานที่และเวลานำเสนอทางอาจารย์หัวหน้าเขต จะแจ้งอีกครั้ง แต่ทั้งนี้หากสามารถดำเนินการในชุมชนได้ ไม่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมนี้อีกครั้งในมหาวิทยาลัย)

2. การนำเสนอรายเขต ในวันเสาร์ที่ **13 ธันวาคม 2568**

นำเสนอบนเวที (Oral Presentation) หรือนำเสนอในรูปแบบ VDO presentation เวลา 9.00 น.–12.00 น. โดยการจับฉลากจัดลำดับนำเสนอ ก่อนหลัง (ข้อมูลแต่ละกลุ่มเป็นภาพรวมหมู่บ้าน) จะมีเวลาในการนำเสนอเขตละไม่เกิน **30 นาที** ซึ่งต้องนำเสนอให้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านและข้อมูลชุมชนจากแบบสอบถาม
- 2) วิถีชีวิตชุมชน (สรุป 6 เครื่องมือ)
- 3) กระบวนการและผลจากการวิเคราะห์ปัญหา ลำดับปัญหาสำคัญที่จัดโดยนักศึกษา รวมถึงกระบวนการคืนข้อมูลการดำเนินโครงการแก่ชุมชน
- 4) ภาพรวมของกิจกรรมบริการของ เขต
- 5) ยกตัวอย่างการศึกษาครอบครัว 1 ครอบครัว
- 6) นักศึกษาเขต อื่นที่ถูกมอบหมายให้อภิปราย ชักถาม 2 คำถาม (รวมเวลาไม่เกิน 10 นาที) และอาจารย์ชักถามเพิ่มเติม (รวมอีกไม่เกิน 10 นาที)

อนึ่งในการนำเสนอในมหาวิทยาลัยให้นักศึกษาระวังปัญหาเรื่องการนำเสนอไม่เสร็จภายในกำหนดเวลา และไปเกินเวลาของกลุ่มอื่นๆ ซึ่งสาเหตุของการนำเสนอไม่เสร็จตามกำหนดเวลาที่เคยพบได้แก่

- 1) มีข้อขัดข้องในการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ สไลด์ PowerPoint Clip VDO ภาพและเสียง หรือไฟดับ อุปกรณ์ขัดข้อง ตลอดจนไม่ได้ซ้อมกับเครื่องเสียง/สถานที่จริงมาก่อน
- 2) มีการแสดงประกอบหลายฉาก เสียเวลาในการเปลี่ยนฉาก เปลี่ยนคนนำเสนอ
- 3) มีการฉายภาพรำลึกความทรงจำของนักศึกษารายบุคคล รายบ้าน รายโครงการ หรือรายเขต จำนวนมากเกินไป
- 4) ในกรณีนำเสนอในรูปแบบออนไลน์ นักศึกษาควรตรวจสอบความเร็วของอินเทอร์เน็ตเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการนำเสนอ

ตอนที่ 4 การประเมินผล

4.1 หมวดการประเมินผล

ในการฝึกภาคสนามร่วมๆ นักศึกษาจะถูกประเมินผลใน 2 หมวด ได้แก่

4.1.1 หมวดทักษะและความรู้ (Skill & Knowledge)

การประเมินทักษะและความรู้จะแยกย่อยไปเป็นการประเมิน กระบวนการทำงานและการเรียนรู้ (Process) การประเมินในหมวดนี้จะใช้คะแนนในการตัดเกรดภาคสนามร่วมๆ ของนักศึกษาแต่ละคน (รายละเอียด ดูตารางกำหนดกรอบการประเมินผล)

4.1.2 หมวดเจตคติ (Attitude)

การประเมินในหมวดนี้ จะพิจารณาพฤติกรรมที่บ่งถึงเจตคติที่ไม่เหมาะสมอย่างมากในการฝึกภาคสนามร่วมๆ และควรมีการปรับปรุงแก้ไข จึงมีมาตรการทางการประเมินผล เพื่อป้องกันพฤติกรรมดังกล่าวของนักศึกษา โดยการลดคะแนนรายบุคคล ลงเป็นขั้นๆ ดังรายละเอียดที่กล่าวในหัวข้อ 7.2 ว่าด้วยความประพฤตินักศึกษาตามหลักเกณฑ์การตัดคะแนนนักศึกษาในการฝึกภาคสนามร่วมๆ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4.2 ผู้ประเมิน

อาจารย์

อาจารย์จะเป็นผู้ประเมินกระบวนการทำงานและการเรียนรู้ ตลอดจนผลงานของนักศึกษาในระหว่างการฝึกภาคสนามร่วมๆ ทั้งในมหาวิทยาลัยและในหมู่บ้านตามความเหมาะสม โดย

อาจารย์ที่ปรึกษาเขต ประเมินกระบวนการทำงานและการเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มบ้านในระหว่างฝึกภาคสนามร่วมๆ ในหมู่บ้าน ผ่านทางการประเมินกิจกรรมบ้าน การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น บันทึกประจำวัน รายงานศึกษาครอบครัว

อาจารย์ประจำเขต ประกอบไปด้วย อาจารย์หัวหน้าเขต อาจารย์วิชาการและประเมินผลในเขต ประเมินผลกิจกรรม คือ กิจกรรมให้บริการในโครงการชุมชน กิจกรรมนำเสนอวิถีชุมชน และ กิจกรรมคืนข้อมูลการดำเนินโครงการแก่ชุมชน ประเมินกระบวนการทำงานและการเรียนรู้ของนักศึกษาในการทำกระบวนการกลุ่มกับตัวแทนคนในชุมชน

กลุ่มอาจารย์ที่เข้าร่วมรับฟังการนำเสนอผลงานของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ประเมินผลงานการนำเสนอของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อเปรียบเทียบผลงานเป็นรายเขต

นักศึกษา

นักศึกษาจะมีบทบาทในการประเมินกระบวนการทำงานและการเรียนรู้ ของเพื่อนนักศึกษาในกลุ่มย่อย เพื่อประกอบการประเมินของอาจารย์

4.3 วิธีการคิดคะแนนและตัดเกรด

การตัดเกรด

ให้เป็นไปตามการกำหนดของรายวิชาในกรณีที่นักศึกษาสังกัด หากรายวิชาที่ไม่ได้กำหนดเป็นอย่างอื่นจะใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 85.00%	ให้เกรด	A
คะแนน 80.00 – 84.99%	ให้เกรด	B+
คะแนน 75.00 – 79.99%	ให้เกรด	B
คะแนน 70.00 – 74.99%	ให้เกรด	C+
คะแนน 65.00 – 69.99%	ให้เกรด	C
คะแนน 60.00 – 64.99%	ให้เกรด	D+
ต่ำกว่า 60.00%	ให้เกรด	D

หากนักศึกษามีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังรายละเอียดที่กล่าวในหัวข้อ 7.2 ว่าด้วยความประพฤติ นักศึกษาตามหลักเกณฑ์การตัดคะแนนนักศึกษาในการฝึกภาคสนามร่วม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***หมายเหตุ** การพิจารณาเกณฑ์คะแนนอาจขึ้นกับดุลยพินิจของคณะกรรมการฝ่ายวิชาการและประเมินผล คณะกรรมการอำนวยการฝึกภาคสนามร่วมและอาจารย์ประจำวิชาเป็นผู้พิจารณาในการตัดสินเพื่อส่งต่อให้อาจารย์ประจำวิชาในแต่ละคณะดำเนินการพิจารณาตัดเกรดต่อไป

ตารางที่ 2 กรอบการประเมินผลการฝึกภาคสนามร่วม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สัดส่วนคะแนนประเมิน ระดับ เขต 20% (ทุกคนใน เขต ได้เท่ากัน)

การประเมิน	กิจกรรม	ผลลัพธ์	ผู้ประเมิน	สัดส่วนคะแนน	หมายเหตุ
การนำเสนอผล การศึกษา	การนำเสนอในมหาวิทยาลัยกลุ่ม ละ 30 นาที และตอบคำถาม เพื่อน นศ. 10 นาที อาจารย์ 10 นาที	การนำเสนอผลการศึกษา และการศึกษาทั้งหมดใน ชุมชน	อาจารย์หัวหน้าเขต อาจารย์กรรมการวิชาการและ ประเมินผลเขต คณาจารย์ที่เข้าฟังการนำเสนอ	10%	แบบประเมิน CM 1
รายงาน	รายงานมีการความถูกต้อง/ ครบถ้วน/ใช้ภาษา/ภาพได้เหมาะ สม เข้าใจง่าย	แบบประเมินรายงาน ฐานข้อมูลชุมชน	อาจารย์กรรมการวิชาการและ ประเมินผล	10%	แบบประเมิน CM 2

สัดส่วนคะแนนประเมินในเขต 30% (ทุกคนในกลุ่มเดียวกันได้คะแนนเท่ากัน)

การประเมิน	กิจกรรม	ผลลัพธ์	ผู้ประเมิน	สัดส่วนคะแนน	หมายเหตุ
การศึกษาวิถีชุมชน (เครื่องมือ 6 ชิ้น)	กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อทำงานตามกลุ่มวิถีชุมชน	การประชุมแบ่งงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลในกลุ่มวิถีชุมชน	อาจารย์กรรมการวิชาการและประเมินผลเขต	15%	แบบประเมิน CM 3
	การนำเสนอผลการศึกษาวิถีชุมชนในรูปแบบออนไลน์	สื่อและวิธีการนำเสนอ ผู้นำเสนอเข้าใจในความเชื่อมโยงเนื้อหา ความเชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงปริมาณและใช้ในการทำงานกับชุมชน			
โครงการบริการ ในชุมชน	การประชุมเพื่อเตรียมโครงการและการพัฒนาสื่อ การให้ความรู้แก่คนในชุมชน	โครงการสอดคล้องกับปัญหาชุมชน การมอบหมายและการกระจายงาน การเตรียมความพร้อมของงาน	อาจารย์กรรมการวิชาการและประเมินผลเขต	15%	แบบประเมิน CM 4
	การดำเนินกิจกรรมตามโครงการและการประเมินผลโครงการและการนำเสนอผลการดำเนินโครงการบริการในชุมชน	ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบตามวัตถุประสงค์โครงการสรุปการประเมินผลโครงการ นำข้อมูลที่รวบรวมมาได้จากการดำเนินโครงการบริการในชุมชนมา วิเคราะห์นำเสนอ และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชน			

สัดส่วนคะแนนประเมินรายกลุ่มย่อย 11-12 คนต่อกลุ่ม 7%

การประเมิน	กิจกรรม	ผลลัพธ์	ผู้ประเมิน	สัดส่วนคะแนน	หมายเหตุ
การศึกษา ครอบครัว	การนำเสนอผล การศึกษา ใน การประชุมกลุ่ม ย่อย และส่ง รายงาน	ข้อมูลที่สะท้อนความเข้าใจครอบครัวที่ ศึกษา และการวิเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้จาก ครอบครัวนั้น	อาจารย์ประจำเขต หรืออาจารย์ แพทย์/พยาบาล ในกลุ่ม	7%	แบบประเมิน CM 5

สัดส่วนคะแนนประเมินรายบุคคล 43%

การประเมิน	กิจกรรม	ผลลัพธ์	ผู้ประเมิน	สัดส่วนคะแนน	หมายเหตุ
ประเมิน นศ.ใน กลุ่มย่อย โดย ใช้ QR-code	การประเมินนักศึกษาในกลุ่ม ย่อยเดียวกัน (Peer's) ได้แก่ กลุ่มย่อยในการศึกษาวิธี ชุมชน และกลุ่มย่อยใน โครงการบริการแก่ชุมชน	การประเมินเพื่อนนักศึกษาในการมี ส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตลอดการ ฝึกภาคสนาม	นักศึกษาประเมินการทำงาน การมีส่วนร่วมของเพื่อนใน กลุ่มย่อยวิธีและโครงการ เดียวกัน	วิธีชุมชน 7.5% โครงการ 7.5%	แบบประเมิน CM 6.1 และ CM 6.2

การประเมิน	กิจกรรม	ผลลัพธ์	ผู้ประเมิน	สัดส่วนคะแนน	หมายเหตุ
บันทึกแบบ สะท้อนการ เรียนรู้ประจำ เขต โดยใช้ QR-code	การบันทึกกิจกรรมที่ ปฏิบัติงานทุกวันและสิ่งที่ได้ เรียนรู้	บันทึกกิจกรรมทุกกิจกรรมที่ ปฏิบัติงาน ในแต่ละวัน และสิ่งที่ได้ เรียนรู้ ในสมุดโน้ต และส่งให้ อาจารย์ประจำกลุ่มภายในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2568	อาจารย์ประจำเขต	3%	แบบประเมิน CM 7
แบบพิจารณา คะแนน พฤติกรรมและ วินัยนักศึกษา	การปฏิบัติงานออกฝึก ภาคสนามร่วมๆ	นักศึกษามีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ สอดคล้องไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ใน การฝึกภาคสนามร่วมๆ	อาจารย์ประจำเขต อาจารย์วิชาการเขต อาจารย์หัวหน้าเขต	10%	แบบประเมิน CM 8
การสอบ	การทำข้อสอบปรนัย	ผลการสอบ เนื้อหาข้อสอบ การศึกษาเชิงปริมาณ การศึกษาวิธีชุมชน การคืนข้อมูล การดำเนินโครงการแก่ชุมชน การ จัดลำดับความสำคัญปัญหา เวที สาธารณะตามสิ่งที่นักศึกษาควรรู้ ตามคู่มือ	อาจารย์อนุกรรมการฝ่าย วิชาการและฝ่ายประเมินผล	15%	MCQ วัดความรู้ก่อน ออกฝึกภาคสนามร่วม สอบวันที่ 27 กันยายน 2568

ตาราง 3 แบบฟอร์มการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนปี 2568

กิจกรรม	คะแนน	แบบฟอร์ม
1) การเข้าประชุมบรรยายกลาง และรับฟังการนำเสนอ 2) นักศึกษาที่ขาดการประชุมบรรยาย จะถูกปรับลดคะแนน (เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอื่นๆ โดยได้รับอนุญาตจากอาจารย์หัวหน้าเขตเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นกรณีไป)	เข้าร่วมประชุมกลางตามที่กำหนดไว้ในปฏิทินการฝึกภาคสนามร่วมๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควร น้อยกว่าร้อยละ 75 ของที่กำหนด ให้ตัดคะแนน 3 คะแนนจากแบบประเมิน CM8	ตารางเซ็นชื่อ (อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ขึ้นกับสถานการณ์ ณ ขณะนั้น)

ตารางกิจกรรมและการให้คะแนน

กิจกรรม	น้ำหนักคะแนน (%)	ใบประเมิน
การนำเสนอ Final Presentation (คะแนนระดับ เขต)	10	CM 1
รายงาน เขต (คะแนนระดับเขต)	10	CM 2
นำเสนอการศึกษาเครื่องมือวิถีชีวิตชุมชน 6 ชั้น (คะแนนกลุ่ม ในระดับเขต)	15	CM 3
การดำเนินกิจกรรมโครงการบริการและการคืนข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการ (คะแนนกลุ่ม ในระดับเขต)	15	CM 4
รายงานศึกษาครอบครัว (Family study) (คะแนนกลุ่ม)	7	CM 5
แบบประเมินเพื่อนนักศึกษาในกลุ่มย่อย (วิถีชุมชน)	7.5	CM 6.1
แบบประเมินเพื่อนนักศึกษาในกลุ่มย่อย (โครงการ)	7.5	CM 6.2
แบบบันทึกประจำวัน (บุคคล)	3	CM 7
แบบพิจารณาคะแนนพฤติกรรมและวินัยนักศึกษา (บุคคล)	10	CM 8
สอวัตความรู้ก่อนออกฝึกภาคสนามร่วม (คะแนนรายบุคคล)	15	
รวม	100	

4.4 แบบประเมินการฝึกภาคสนามร่วมๆ

แบบประเมินการนำเสนอผลการศึกษาชุมชน ผู้ประเมินคณาจารย์ที่เข้าฟังการนำเสนอทุกท่าน (pack A/B)

CM 1

ผู้ประเมิน วันที่ประเมิน

การนำเสนอผลงานเป็นรายเขตๆ ละ 30 นาที แต่ละเขต จะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่พิธีกรควบคุมเวลาแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และเป็นผู้ซักถามแก่เขต
อื่นจำนวน 1 เขต โดยการจับสลากในวันนำเสนอผลงานในมหาวิทยาลัย โดยให้เวลาส่วนนี้เขตละ 5 นาที

ลำดับ	เขตที่	Note: จุดเด่นของแต่ละกลุ่ม	เกรด
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

เกณฑ์การประเมิน 1) นำเสนอ ลักษณะทั่วไป ข้อมูลพื้นฐาน การวินิจฉัยชุมชน การจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาของหมู่บ้าน ภาพรวมกิจกรรมบริการ (แสดงให้เห็นความเข้าใจชุมชนลึกซึ้งและเชื่อมโยงปัจจัยต่างๆเป็นองค์รวม และมีเป้าหมายตาม SDGs) 2) นำเสนอ ตัวอย่างการศึกษาวิถีชุมชนในเขต (สรุป 6 วิถีฯ) แสดงให้เห็นความเข้าใจชุมชนลึกซึ้งและเชื่อมโยงข้อมูล ทั้งจากข้อมูลปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และอื่นๆ 3) นำเสนอ ตัวอย่างการศึกษาครอบครัว 1 ครอบครัว (แสดงให้เห็นความเข้าใจชุมชนลึกซึ้งและเชื่อมโยงปัจจัยต่างๆเป็นองค์รวมได้) 4) วิธีการนำเสนอพูดชัดเจน/น่าสนใจ ใช้สื่อและรูปแบบเหมาะสม ในแต่ละเนื้อหา 5) เริ่มและเลิกนำเสนอ ตรงตามเวลา การสรุปผลและตอบข้อซักถาม	ข้อพิจารณา ให้เกรด ■ A หมายถึง นักศึกษาทำได้ตามเกณฑ์ทุกข้อ และมีความโดดเด่น (มีคุณภาพและเป็นที่ประจักษ์) ■ B+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 5 ข้อ ■ B หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 4 ใน 5 ข้อ ■ C+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 3 ใน 5 ข้อ ■ C หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 2 ใน 5 ข้อ ■ D+ หมายถึง ไม่สามารถ ทำกิจกรรมได้ตามเกณฑ์ ■ F ไม่มีการทำกิจกรรม
---	--

พฤติกรรมที่ควรปรับลดเกรดหมายถึง คณะกรรมการเขตฯและนักศึกษาในเขต ไม่ตั้งใจฟังการนำเสนอ จับกลุ่มคุยกัน เล่นเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดขณะประชุมนำเสนอผลงาน

(ทั้งนี้ การให้เกรด ขึ้นอยู่กับการพิจารณา ตามความเหมาะสมของหัวหน้าเขต หรือ คณาจารย์เข้าฟังการนำเสนอผลการศึกษาชุมชน)

หมายเหตุ ควรประเมินให้นักศึกษา มีความแตกต่างระหว่างเกรดในแต่ละกลุ่ม ไม่ควรให้นักศึกษาได้เกรดเท่ากันทุกเขต

แบบประเมินแบบประเมินรายงานและฐานข้อมูล ผู้ประเมิน คณาจารย์ฝ่ายวิชาการแต่ละคณะ

CM 2

ผู้ประเมิน วันที่ประเมิน

ลำดับ	เขตที่	จุดเด่นของแต่ละกลุ่ม	เกรด
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

เกณฑ์การประเมิน	ข้อพิจารณา ให้เกรด
1) มีบทความย่อ และ อธิบายความเป็นมาของการศึกษา 2) อธิบายวิธีการศึกษาชุมชน ในแต่ละวิธีโดยมีหลักฐานอ้างอิง (บุคคล เอกสาร หรืออื่นๆ) 3) อธิบายผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน (จากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ) ได้ครบถ้วนและถูกต้อง 4) อธิบายผลการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ได้อย่างเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงปริมาณได้ 5) เชื่อมโยงผลการศึกษาชุมชนทั้งหมด และสามารถระบุจุดแข็ง/ข้อจำกัดของชุมชน และปัญหาสุขภาพของชุมชนได้ 6) มีสรุป วิเคราะห์ ข้อเสนอแนะ จากผลการศึกษา และสามารถนำไปใช้ในชุมชนได้ 7) อธิบายผลการศึกษาครอบครัว 1 ครอบครัว 8) สรุปผลโครงการบริการในชุมชน ทุกโครงการ 9) เขียนเอกสารอ้างอิงได้ถูกต้องตามหลักมหาวิทยาลัย เป็นแบบแผนเดียวกัน 10) ส่งไฟล์ฐานข้อมูลในรูปของ Spreadsheet ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ถูกต้อง ครบถ้วน 11) ความถูกต้องของภาษา รูปเล่มสวยงามและสื่อต่างๆ CD แนบท้ายเล่ม-ข้อมูลวิชาการ การนำเสนอผลงาน 12) ส่งตามกำหนดเวลา	■ A หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ ตามเกณฑ์ทุกข้อ และมีความโดดเด่น (มีคุณภาพและเป็นที่ประจักษ์) ■ B+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 12 ใน 12 ข้อ ■ B หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 11 ใน 12 ข้อ ■ C+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 10 ใน 12 ข้อ ■ C หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 9 ใน 12 ข้อ ■ D+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 8 ใน 12 ข้อ ■ D ไม่สามารถ ทำกิจกรรมได้ตามเกณฑ์ ■ F ไม่ส่งรายงาน

(ทั้งนี้ การให้เกรด ขึ้นอยู่กับการพิจารณา ตามความเหมาะสมของคณะกรรมการวิชาการและประเมินผล เขต ผู้อ่านและตรวจรายงาน)

แบบประเมินการศึกษาวิถีชุมชน รายกลุ่มย่อย คณาจารย์ในเขตทุกท่าน

CM 3

ผู้ประเมิน วันที่ประเมิน

ลำดับ	เกณฑ์ในการประเมิน	แผนที่เดินดิน	ผังเครือญาติ	โครงสร้างองค์กรฯ	ระบบสุขภาพ ฯ	ปฏิทินชุมชน	ประวัติศาสตร์ฯ
1	อธิบายการได้มาซึ่งข้อมูล						
2	เนื้อหาในแต่ละเครื่องมือมีความครอบคลุม						
3	อธิบายความเชื่อมโยงข้อมูลเชิงปริมาณ						
4	อธิบายการเชื่อมโยงกับวิถีอื่นๆ						
5	นำข้อมูลเชิงคุณภาพมา อธิบายสาเหตุ ของปัญหาที่พบในชุมชน						
6	การตอบข้อซักถามของคณาจารย์คณะกรรมการในประเด็น ประโยชน์ของการนำไปใช้						
7	การนำเสนออยู่ในช่วงเวลาที่กำหนด						
	เกรด						
ข้อพิจารณา ให้เกรด - A หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ ตามเกณฑ์ทุกข้อ และมีความโดดเด่น (มีคุณภาพและเป็นที่ประจักษ์) - B+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 7 ใน 7 ข้อ - B หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 6 ใน 7 ข้อ - C+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 7 ข้อ - C หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 4 ใน 7 ข้อ - D+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 3 ใน 7 ข้อ - D ไม่สามารถ ทำกิจกรรมได้ตามเกณฑ์		ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนสำหรับกิจกรรมนี้ หมายเหตุ พฤติกรรมที่ควรปรับลดเกรดหมายถึงนักศึกษา(กลุ่มวิถีชุมชน) ไปร่วมงานกันจำนวนน้อย ไม่ตั้งใจฟัง การทำงานของเพื่อน เล่นเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดขณะทำกิจกรรม					

แบบประเมินการดำเนินโครงการบริการ รายกลุ่ม เขต ผู้ประเมิน คณาจารย์ในเขตทุกท่าน

ผู้ประเมิน..... วันที่เขตที่

ลำดับ	ชื่อโครงการ	1	2
1	หัวหน้าโครงการมีการชี้แจง วัตถุประสงค์ เป้าหมายตาม SDGs และวิธีการดำเนินการให้แก่คณาจารย์		
2	มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้โครงการและประชาสัมพันธ์กิจกรรมการคืนข้อมูลการดำเนินโครงการ		
3	ได้รับความสนใจ ร่วมมือจากชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ร่วมโครงการ		
4	มีระยะเวลาในการทำกิจกรรมเหมาะสม		
5	มีการประเมินผลโครงการ ตามวัตถุประสงค์การบริหารจัดการโครงการ		
6	มีการรายงานผลวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นกับอาจารย์		
7.	มีการทำงานเป็นทีม ขณะดำเนินโครงการไม่มีสมาชิกที่ว่างงาน		
8.	มีการประสานงานกับฝ่ายวิชาการเพื่อนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาสรุปเพื่อการนำเสนอ		
9.	มีการจัดเตรียมสถานที่หรือการจัดเตรียมการนำเสนอได้อย่างเหมาะสม		
10.	มีทักษะในการจัดการ และควบคุมสถานการณ์ ในการดำเนินงานโครงการและการคืนข้อมูล		
	เกรด		
ข้อพิจารณา ให้เกรด - A หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ ตามเกณฑ์ทุกข้อ และมีความโดดเด่น (มีคุณภาพและเป็นທີ່ประจักษ์) - B+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 10 ใน 10 ข้อ - B หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 9 ใน 10 ข้อ - C+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 8 ใน 10 ข้อ - C หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 7 ใน 10 ข้อ - D+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 6 ใน 10 ข้อ - D หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 10 ข้อ - F ไม่สามารถ ทำกิจกรรมได้ตามเกณฑ์ ไม่ทำกิจกรรม		หมายเหตุ และ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนสำหรับกิจกรรมนี้ พฤติกรรมที่ควรปรับลดเกรดหมายถึง(กลุ่มโครงการ) ไปร่วมงานกันจำนวนน้อยไม่ตั้งใจฟังการทำงานของเพื่อ จับกลุ่มคุยกัน เล่นเครื่องมือ สื่อสารทุกชนิด ขณะเตรียมงานหรือทำกิจกรรม	

แบบประเมินการศึกษาคครอบครัว (Family Study) ผู้ประเมิน คณาจารย์ในเขต ทุกท่านหรืออาจารย์แพทย์ในเขต

CM 5

เขตที่ผู้ประเมิน.....วันที่ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน การศึกษาคครอบครัว (Family Study)	1	2	3	4	5
1) อธิบายขั้นตอนของการเก็บข้อมูล					
2) มีเนื้อหาครบถ้วนตามหัวข้อ INHOMESS					
3) วิเคราะห์ประเด็นจากการศึกษาคครอบครัวได้					
4) บอกสิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากการศึกษาคครอบครัว					
5) มีความตรงต่อเวลาในการส่งไฟล์รายงาน ภายใน 21 พฤศจิกายน 2568					
เกรด					

เกณฑ์การให้เกรด

- A หมายถึงนักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 5 ข้อ และมีความโดดเด่น (มีคุณภาพและเป็นທີ່ประจักษ์)
- B+ หมายถึงนักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 5 ข้อ
- B หมายถึงนักศึกษาสามารถทำได้ 4 ใน 5 ข้อ
- C หมายถึงนักศึกษาสามารถทำได้ 3 ใน 5 ข้อ

แบบประเมินนักศึกษาในกลุ่มกลุ่มย่อยวิธีชุมชนเดียวกัน (Peer: QR code) ผู้ประเมิน นักศึกษาในกลุ่มย่อยวิธีชุมชนเดียวกัน

CM 6.1

นักศึกษาผู้ประเมินวันที่.....

รายนามนักศึกษา ประเมินผ่าน QR-code	เกรด	เกณฑ์ในการประเมิน
1		1. มีความรับผิดชอบงานที่ทำให้กับกลุ่ม/การตรงต่อเวลา-ทำงานตามมอบหมาย 2. สามารถเล่าเรื่อง/สะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ได้ชัดเจนกระบวนการศึกษาวิธีชุมชน 3. จิตอาสาและความเสียสละทำงานแทนเพื่อน หรือทำงานช่วยเพื่อนอย่างเต็มที่ 4. เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มย่อยทั้ง onsite และ online และเข้ากับเพื่อนนักศึกษาได้ดี 5. รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาในกลุ่มย่อย
2		
3		
4		
5		
6		
7		ข้อพิจารณาให้เกรด ■ A หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ B+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 5 ข้อ เป็นบางวัน ■ B หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 4 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ C+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 3 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ C หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 2 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ D+หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 1 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ D หมายถึง ไม่ร่วมกิจกรรมในบ้าน ไม่สนใจ และปลีกตัวจากกลุ่ม ■ F หมายถึง D และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังข้อ 7.2 ว่าด้วยความประพฤติ นักศึกษาตามหลักเกณฑ์การตัดคะแนนนักศึกษาในการฝึกภาคสนามร่วม มข.
8		
9		
10		
11		
12		
13		

แบบประเมินนักศึกษาในกลุ่มย่อยโครงการบริการในชุมชน (Peer: QR code) ผู้ประเมิน นักศึกษาในกลุ่มย่อยโครงการเดียวกัน

CM 6.2

นักศึกษาผู้ประเมินวันที่.....

รายนามนักศึกษา ประเมินผ่าน QR-code	เกรด	เกณฑ์ในการประเมิน
1		1. มีความรับผิดชอบงานที่ทำให้กับกลุ่ม/การตรงต่อเวลา-ทำงานตามมอบหมาย 2. สามารถเล่าเรื่อง/สะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ได้ชัดเจนกระบวนการดำเนินโครงการบริการในชุมชน 3. จิตอาสาและความเสียสละทำงานแทนเพื่อน หรือทำงานช่วยเพื่อนอย่างเต็มที่ 4. เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มย่อย และเข้ากับเพื่อนนักศึกษาได้ดี 5. รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาในกลุ่มย่อย
2		
3		
4		
5		
6		
7		ข้อพิจารณาให้เกรด ■ A หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ B+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 5 ข้อ เป็นบางวัน ■ B หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 4 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ C+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 3 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ C หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 2 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ D+หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 1 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ D หมายถึง ไม่ร่วมกิจกรรมในบ้าน ไม่สนใจ และปลีกตัวจากกลุ่ม ■ F หมายถึง D และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังข้อ 7.2 ว่าด้วยความประพฤติ นักศึกษาตามหลักเกณฑ์การตัดคะแนนนักศึกษาในการฝึกภาคสนามร่วม มข.
8		
9		
10		
11		
12		
13		

แบบประเมิน แบบบันทึกประจำวัน การฝึกภาคสนามร่วมๆ ผู้ประเมิน คณาจารย์ในเขต ทุกท่าน

CM 7

เขตที่ อาจารย์ผู้ประเมิน วันที่.....

รายนามนักศึกษา	เกรด	เกณฑ์ในการประเมิน
1		1. มีความรับผิดชอบงานที่ทำให้กับกลุ่มและบ้าน/การตรงต่อเวลา-ทำงานตามมอบหมาย 2. แลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถเล่าเรื่อง/สะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ได้ชัดเจน และมีส่วนร่วมในการสอบถามและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ 3. จิตอาสาและความเสียสละทำงานแทนเพื่อน หรือทำงานช่วยเพื่อนอย่างเต็มที่ 4. เข้าร่วมกิจกรรมของ เขต และเข้ากับเพื่อนนักศึกษาได้ดี 5. มีการบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ทักษะชีวิต และความรู้ทางวิชาการที่สำคัญ อย่างสม่ำเสมอและส่ง บันทึกให้อาจารย์ตรวจตามเวลาที่กำหนด
2		
3		
4		
5		
6		
7		ข้อพิจารณาให้เกรด ■ A หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ B+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 5 ใน 5 ข้อ เป็นบางวัน ■ B หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 4 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ C+ หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 3 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ C หมายถึง นักศึกษาสามารถทำได้ 2 ใน 5 ข้อ อย่างสม่ำเสมอ ■ D หมายถึง ไม่ร่วมกิจกรรมในบ้าน ไม่สนใจ และปลีกตัวจากกลุ่ม
8		
9		
10		
11		
12		
13		

แบบพิจารณาคะแนนพฤติกรรมและวินัยนักศึกษา ผู้ประเมิน อาจารย์หัวหน้าเขต และคณาจารย์ประจำเขต

CM 8

เขตที่ อาจารย์ผู้ประเมิน วันที่.....

รายนามนักศึกษา	คะแนน 10%	ระบุลักษณะพฤติกรรมหรือวินัยนักศึกษา	ลายมือชื่อนักศึกษา รับทราบ
1			
2			
3			
4			
5			
6			
เกณฑ์ในการพิจารณา 1) มีลักษณะความผิดเกี่ยวกับความประพฤติด้านศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย 2) มีลักษณะความผิดเกี่ยวกับการใช้รถยนต์หรือยานพาหนะอื่นๆ 3) มีลักษณะความผิดเกี่ยวกับสุรา ยาเสพติด อาวุธ และสิ่งผิดกฎหมาย 4) มีลักษณะความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท และการทำร้ายร่างกายผู้อื่น 5) มีลักษณะความผิดเกี่ยวกับลักทรัพย์ 6) มีลักษณะความผิดเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตและชื่อเสียงเกียรติคุณมหาวิทยาลัย 7) มีลักษณะความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบการฝึกภาคสนามรวมๆ หมายเหตุ ข้อ 1-6 หัก 10 คะแนน ข้อ 7 หัก 5 คะแนน		ลงชื่อ (.....) อาจารย์ประจำเขต	ลงชื่อ (.....) อาจารย์วิชาการเขต
		ลงชื่อ (.....) อาจารย์หัวหน้าเขต	

ตอนที่ 5 บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์

5.1 บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์หัวหน้าเขต

5.1.1 ทิมา

ผู้อำนวยการฝึกภาคสนามร่วม ม.ขอนแก่น ติดต่อและประสานงานผู้มีศักยภาพเหมาะสม นำเสนอต่อคณะกรรมการผู้อำนวยการพิจารณาเพื่อเสนอแต่งตั้งต่อไป

5.1.2 บทบาทและหน้าที่ทั่วไป

ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของผู้อำนวยการฝึกภาคสนามร่วมฯ เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของการฝึกในเขต ที่ตนเองรับผิดชอบร่วมกับคณะกรรมการผู้อำนวยการ ภายในขอบเขตและวิธีการที่คณะกรรมการผู้อำนวยการกำหนด โดยยึดแนวทาง การทำงานร่วมกันเป็นทีมและการถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างอาจารย์ในการดำเนินกิจกรรม

5.1.3 บทบาทและหน้าที่ก่อนออกฝึกภาคสนาม

- ศึกษารูปแบบการฝึก วิธีการฝึก และวัตถุประสงค์ของการฝึกภาคสนามของคณะกรรมการผู้อำนวยการ
- ร่วมกับคณะกรรมการผู้อำนวยการฝึก จัดประชุมกรรมการหมู่บ้านในเขต เพื่อชี้แจงรายละเอียดในการดำเนินงานฝึก และจัดแบ่งภาระหน้าที่แก่อาจารย์กรรมการเขต ตั้งแต่ก่อนการฝึกจนสิ้นสุดการฝึก
- ประสานงานและปรึกษากับคณะกรรมการผู้อำนวยการฝึก และอาจารย์กรรมการ เขตในการดำเนินการด้านวิชาการ และอื่น ๆ
- พิจารณาเสนอแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญและผู้มีความรู้ความต้องการเหมาะสมกับกิจกรรมบริการที่นักศึกษาจัดทำขึ้นเสนอต่อผู้อำนวยการพิจารณาแต่งตั้งดำเนินการ
- จัดให้มีการประชุมนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยก่อนออกฝึกสนามอย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติงานก่อนการออกฝึกภาคสนามร่วมและซักซ้อมความเข้าใจนักศึกษาผู้เก็บข้อมูล/แบบสอบถาม
- จัดประชุมแนะนำกรรมการแก่นักศึกษาประจำเขตของตนเองในการเตรียมการออกฝึกภาคสนามหรือปัญหาอื่น ๆ เป็นระยะ
- เตรียมความพร้อมและประสานงานกับผู้นำชุมชนก่อนการฝึก

5.1.4 บทบาทและหน้าที่ระหว่างการศึกษาภาคสนาม

- ดำเนินการให้การฝึกภาคสนามร่วมภายในเขตที่รับผิดชอบเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพภายใต้หลักการ กรอบนโยบาย และแผนงานหลักที่คณะกรรมการอำนวยการฝึกภาคสนามร่วมกำหนดให้
- กำกับดูแลการดำเนินงานของอาจารย์กรรมการหมู่บ้านฝ่ายต่าง ๆ ตามที่กรรมการแต่ละคนได้รับมอบหมาย
- แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาภาคสนามของนักศึกษา ซึ่งปัญหาในที่นี่อาจเกิดขึ้นกับนักศึกษา กิจกรรมของนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มย่อย อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมโครงการ และศึกษาวิถีชุมชน รวมถึงผู้นำชุมชนและคนในชุมชน

5.1.5 บทบาทและหน้าที่หลังการฝึกภาคสนาม

- ดำเนินการประเมินผลการฝึกภาคสนามร่วม ร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายวิชาการและประเมินผล
- ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขในปัญหารูปแบบวิธีการฝึกภาคสนามแก่คณะกรรมการ

5.1.6 อำนาจการตัดสินใจในการแก้ปัญหาของอาจารย์หัวหน้าเขต

อาจารย์หัวหน้าเขตมีอำนาจในการตัดสินใจ 3 ระดับ คือ

- ปัญหาเล็กน้อยสามารถตัดสินใจได้โดยลำพัง
- ปัญหาที่เกิดขึ้นที่ต้องการคำแนะนำข้อมูล หรือข้อเสนอแนะให้เป็นมติหรือการตัดสินใจของกรรมการเขต นั้น
- ถ้าเป็นปัญหาที่กรรมการ เขตไม่สามารถตัดสินใจได้ให้ปรึกษาผู้อำนวยการฯ เพื่อให้คณะกรรมการอำนวยการฝึกเป็นผู้ตัดสินใจ

5.2 บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการบริการในชุมชน

5.2.1 ที่มา

อาจารย์หัวหน้าเขตพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีความรู้เหมาะสมกับกิจกรรมบริการ ทั้งกิจกรรมบริการที่เตรียมก่อนในมหาวิทยาลัย และโครงการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อเสนออธิการบดีแต่งตั้งต่อไป

5.2.2 บทบาทหน้าที่

- ให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่นักศึกษาภายใต้ทิศทางและกรอบนโยบายที่กำหนด
- ให้ความร่วมมือกับหัวหน้าเขต ในการกำกับดูแลและติดตามประเมินกิจกรรมการให้บริการแก่

ชุมชน

- ให้คำปรึกษาในการเขียนกิจกรรมบริการฯ และเขียนรายงานเพื่อนำเสนอ
- ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่อาจารย์หัวหน้าเขตมอบหมาย

5.3 บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ประจำ เขต

5.3.1 ที่มา

คณะกรรมการอำนวยการขอความร่วมมือคณาจารย์จากคณะต่างๆ ที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นคณาจารย์ประจำเขต เพื่อเสนออธิการบดีแต่งตั้งต่อไป

5.3.2 บทบาทและหน้าที่

- ให้ความร่วมมือกับอาจารย์หัวหน้าเขตในการดำเนินการฝึกภาคสนามร่วมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และประสิทธิภาพ
- ดูแลความเป็นอยู่ของนักศึกษาภายในหมู่บ้านระหว่างการฝึกภาคสนามร่วม เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ดี และมีการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกัน ระหว่างนักศึกษาด้วยกันเอง และระหว่างนักศึกษากับคนในชุมชน
- ร่วมประชุมที่นักศึกษาจัดขึ้นโดยมีระเบียบวาระชัดเจนทุกครั้ง ในระหว่างการฝึกภาคสนามร่วม
- ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มย่อยวิถีชุมชนหรือโครงการชุมชนให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาประจำกลุ่มย่อยตลอดระยะเวลาออกฝึกภาคสนาม
- แนะนำการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้าน
- แนะนำการประเมินผลการปฏิบัติงานในพื้นที่
- แนะนำการนำเสนอผลงาน/ผลการศึกษาในหมู่บ้าน และในมหาวิทยาลัยหลังจากเสร็จการฝึกในพื้นที่เป็นที่ปรึกษาและตรวจอ่าน “รายงานการศึกษาครอบครัว” ของนักศึกษาประจำกลุ่มย่อย
- ให้คำปรึกษาการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนและโครงการในชุมชน
- ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่อาจารย์หัวหน้าเขตมอบหมาย

5.4 บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์วิชาการ และประเมินผล เขต

5.4.1 ที่มา

ให้คณะกรรมการฝ่ายวิชาการและประเมินผลพิจารณาจัดคณะกรรมการมาทำหน้าที่อาจารย์วิชาการเสนอผู้อำนวยการแต่งตั้งดำเนินการ

5.4.2 บทบาทและหน้าที่

เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำด้านวิชาการแก่นักศึกษาประจำเขต โดยเข้าร่วมประชุมให้คำแนะนำแก่นักศึกษาทุกครั้งที่มีหัวหน้าเขตจัดประชุมทั้งในมหาวิทยาลัย และในท้องที่ฝึกปฏิบัติงาน

- เตรียมเอกสารคู่มือการฝึกภาคสนามร่วม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2563
- จัดการบรรยายทางวิชาการส่วนกลาง สำหรับนักศึกษา
- แนะนำการจัดทำแบบสำรวจปัญหาหมู่บ้าน
- ทำหน้าที่ชี้แจงเกี่ยวกับการประเมินผลและแบบฟอร์มต่างๆ แก่อาจารย์ประจำเขต
- ออกข้อสอบรวบยอดและดำเนินการจัดสอบ ตลอดจนการตรวจข้อสอบ
- กำกับ ดูแล และติดตาม รวบรวม และประเมินผล เพื่อนำมาวิเคราะห์และตัดเกรด
- สรุปผลงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เมื่อสิ้นสุดการฝึกภาคสนามร่วม

ตอนที่ 6 บทบาทหน้าที่นักศึกษา

การฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เน้นในเรื่องของการมีส่วนร่วมของนักศึกษา โดยจัดให้มีโครงสร้างและบทบาทของคณะกรรมการนักศึกษา ดังรายละเอียด คือ

6.1 คณะกรรมการกลางนักศึกษา

เริ่มจากการคัดเลือกประธานนักศึกษา 1 คน จากหัวหน้าเขต เมื่อได้ประธานนักศึกษาแล้วจึงตั้งคณะกรรมการกลางนักศึกษาประกอบด้วยหัวหน้าเขตที่เหลือ (กรณีหัวหน้าเขต คนใดคนหนึ่งได้รับเลือกให้เป็นประธานนักศึกษาด้วย) และตัวแทนสาขาวิชาที่ไม่มีผู้อยู่ในตำแหน่งหัวหน้าเขต หรือประธานนักศึกษามีหน้าที่ดังนี้

- ดำเนินการ พิธีเปิดและการนำเสนอในมหาวิทยาลัย
- ประสานงานวิชาการและโครงการบริการในชุมชนของทุก เขต
- ประชาสัมพันธ์การฝึกภาคสนาม
- ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง (อาจารย์ นักศึกษา ชุมชน ฯลฯ)
- หน้าที่อื่น ๆ (ริเริ่มเอง หรือที่ได้รับมอบหมาย)

ในแต่ละกิจกรรมสามารถจัดตั้งอนุกรรมการเพื่อรองรับภารกิจได้เช่น อนุกรรมการวิชาการกลาง ประกอบด้วยหัวหน้าฝ่ายวิชาการแต่ละกลุ่ม เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการวิชาการต่างๆ

6.2 คณะกรรมการประจำเขต

ประกอบด้วยหัวหน้าเขต 1 คน (จะเป็นกรรมการกลางนักศึกษาโดยตำแหน่ง) หัวหน้าฝ่ายต่างๆของกลุ่ม หัวหน้ากิจกรรมบริการต่างๆ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าโครงการบริการ หัวหน้าวิชิชุมชน หัวหน้าฝ่ายพัสดุและสวัสดิการ และเลขานุการประจำเขต 1 คน มีหน้าที่ดังนี้

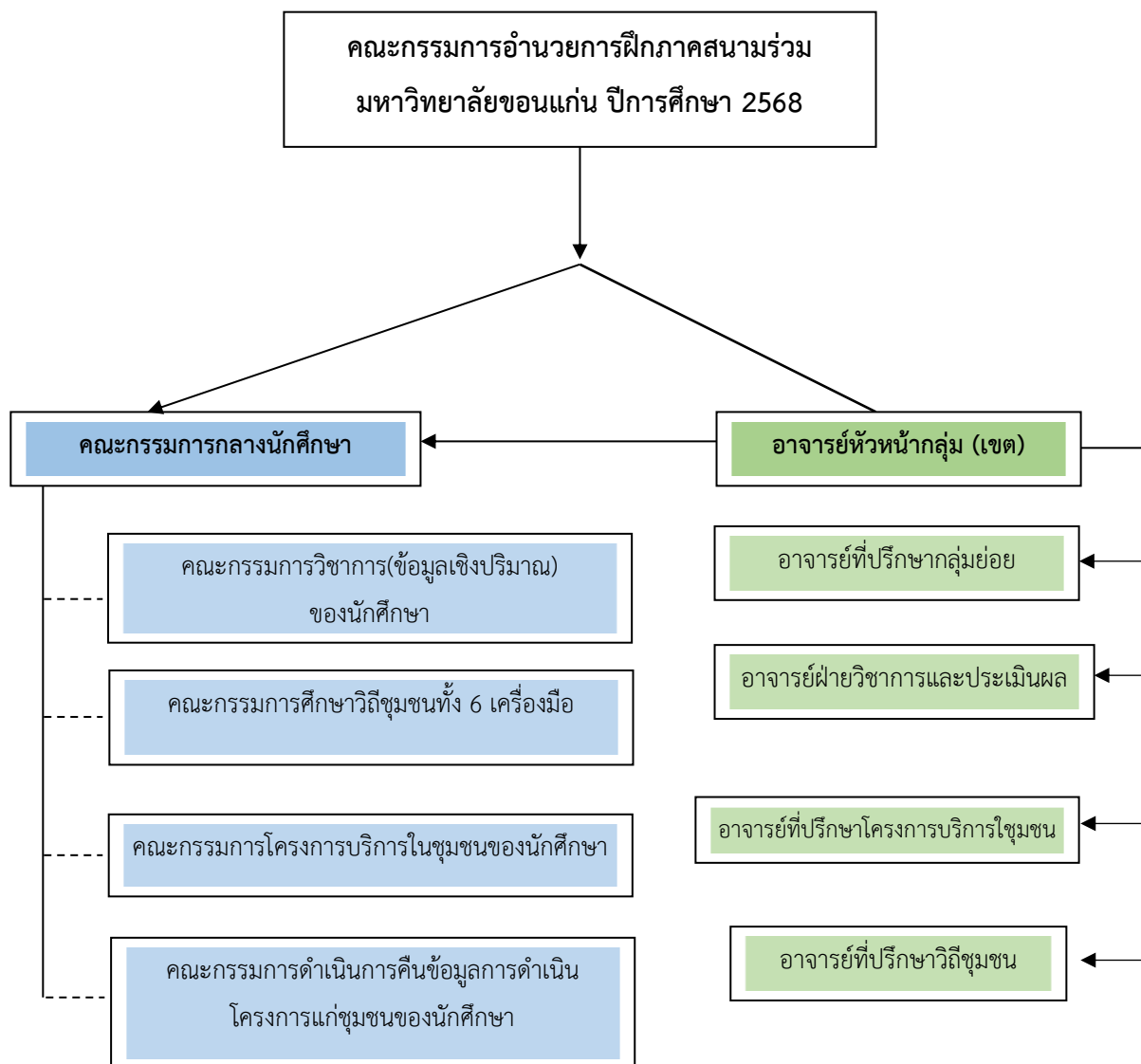
- ประสานงานด้านการสถานที่ การขนส่งและพัสดุ
- บริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมโครงการชุมชนสัมพันธ์ทุกวันตลอดการฝึก
- ประสานงานด้านการสื่อสารในเขต ดูแลให้ทุกโครงการได้มาให้ความรู้ในเสียงตามสาย และทำการประชาสัมพันธ์งานของ เขตขึ้นสื่อสังคมออนไลน์

6.3 คณะกรรมการโครงการบริการในชุมชนของนักศึกษา

ในแต่ละกลุ่มนักศึกษาจะถูกแบ่งให้อยู่ในกลุ่มโครงการบริการในชุมชน ให้แต่ละโครงการเลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน (จะเป็นกรรมการประจำเขตโดยตำแหน่ง) และตำแหน่งอื่นๆ ให้จัดเองตามความเหมาะสม และสมาชิกกิจกรรมบริการมีหน้าที่ดังนี้

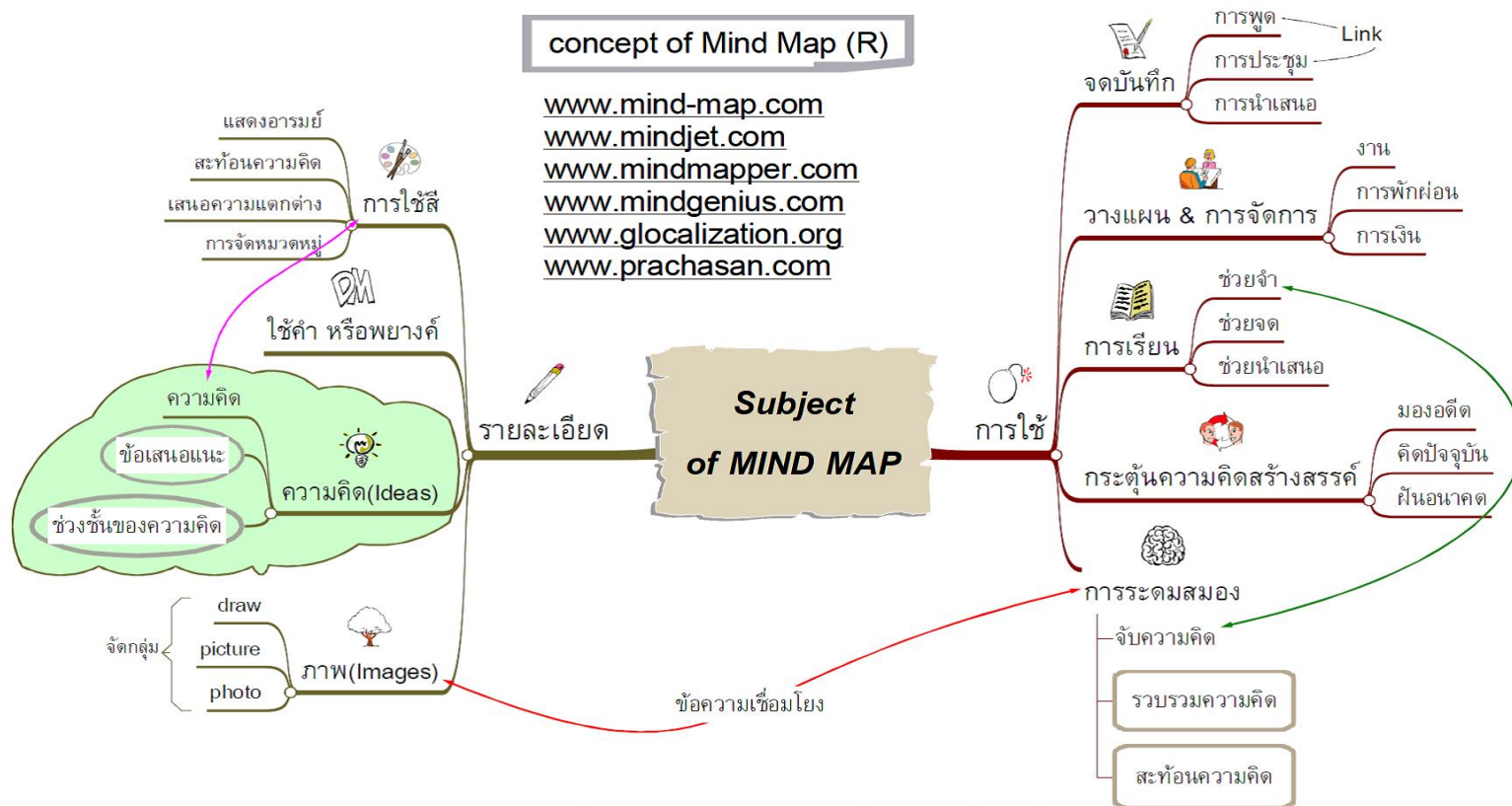
- มีส่วนร่วมและปฏิบัติตามบทบาทและภาระหน้าที่ตามขั้นตอนและแผนงานกิจกรรมบริการของ
กรรมการ เขต และกิจกรรมบริการที่ได้กำหนดไว้
- ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ

แผนผังแสดงการประสานงานและการนิเทศงานภายในเขต

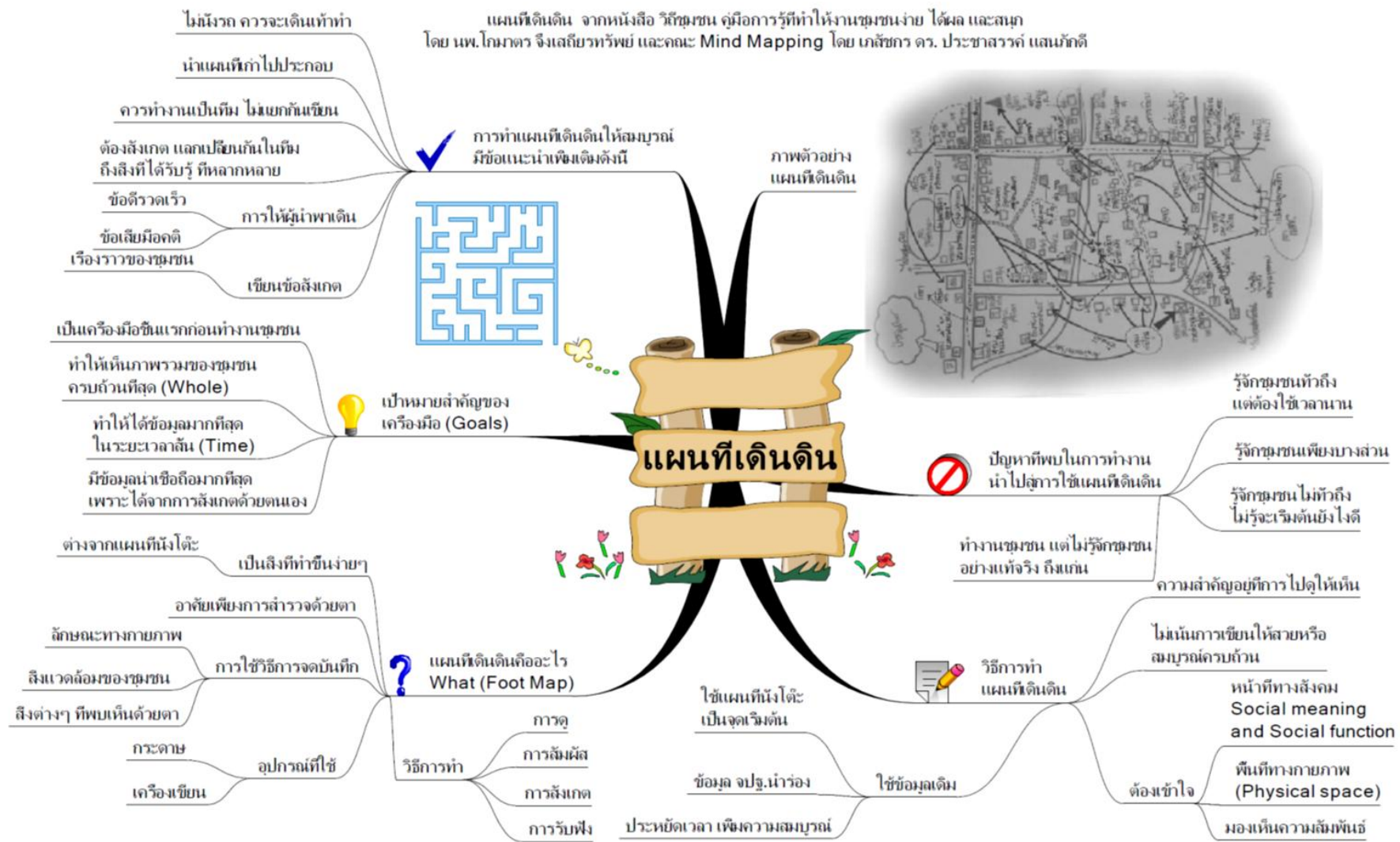

ตอนที่ 7 ภาคผนวก

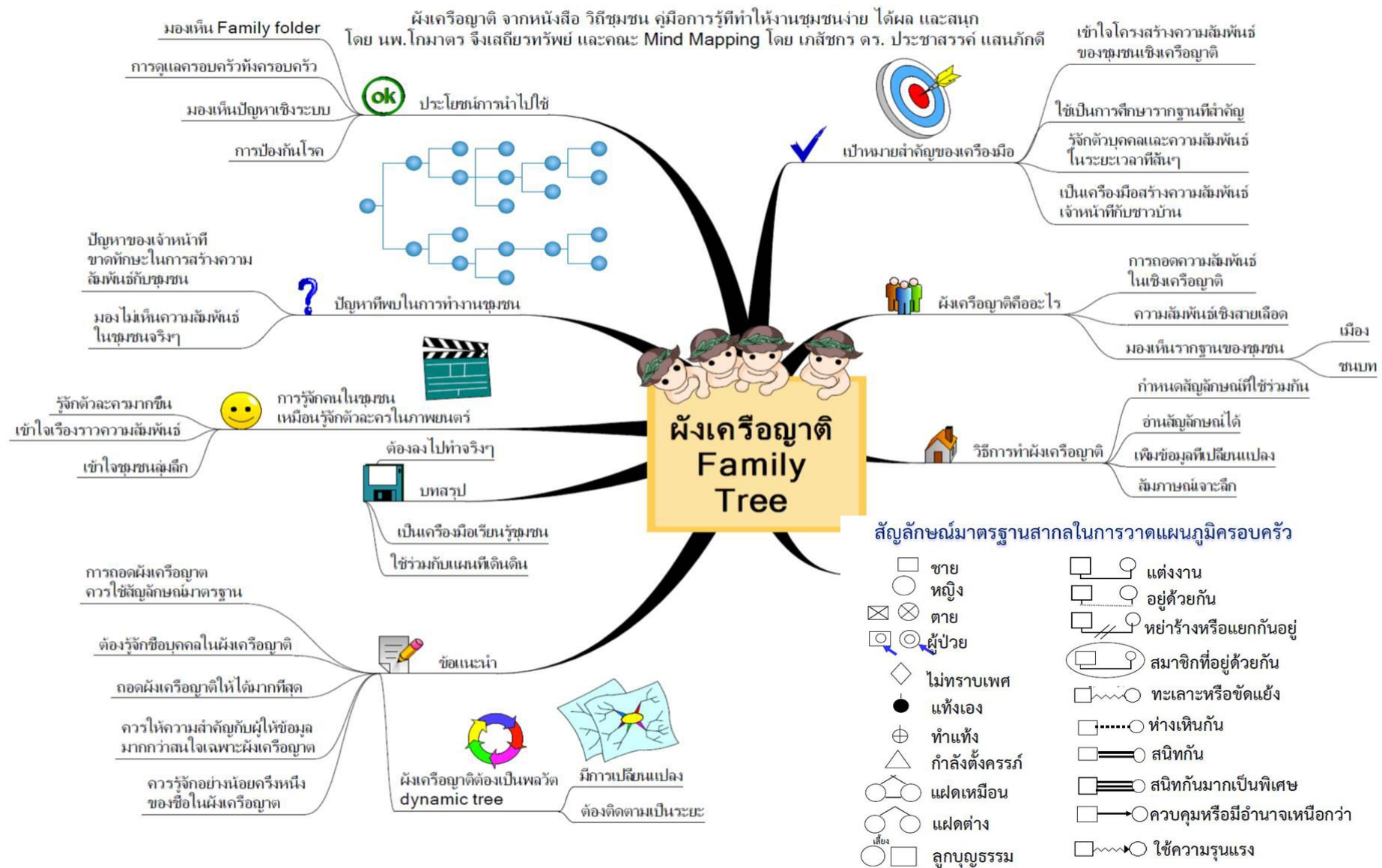
7.1 แผนภาพ mind mapping การศึกษาวิถีชีวิตชุมชน

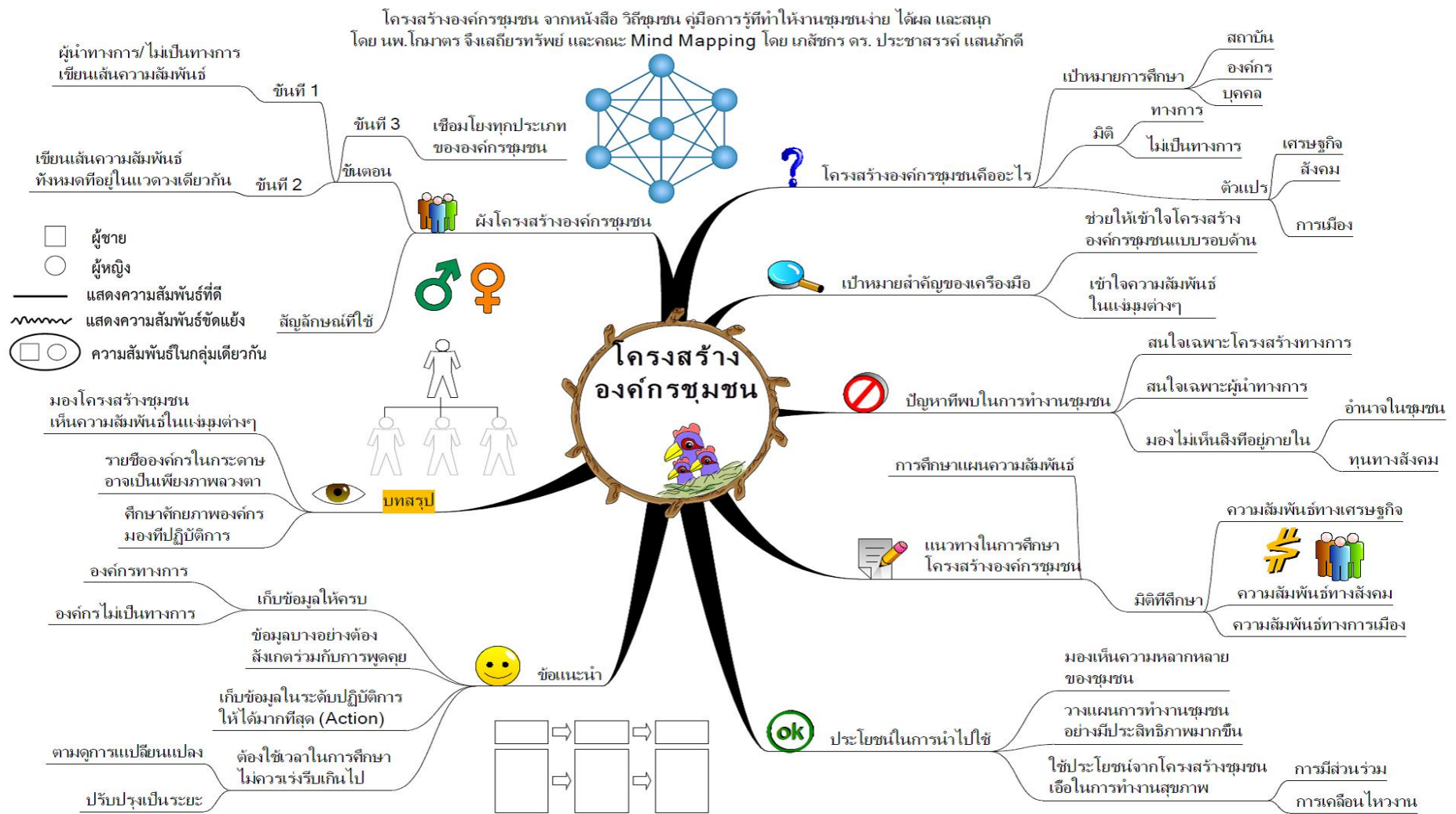
เอกสารประกอบการบรรยาย "การจัดการความคิด" โดย ดร. ประชาสร์ แสนภักดี

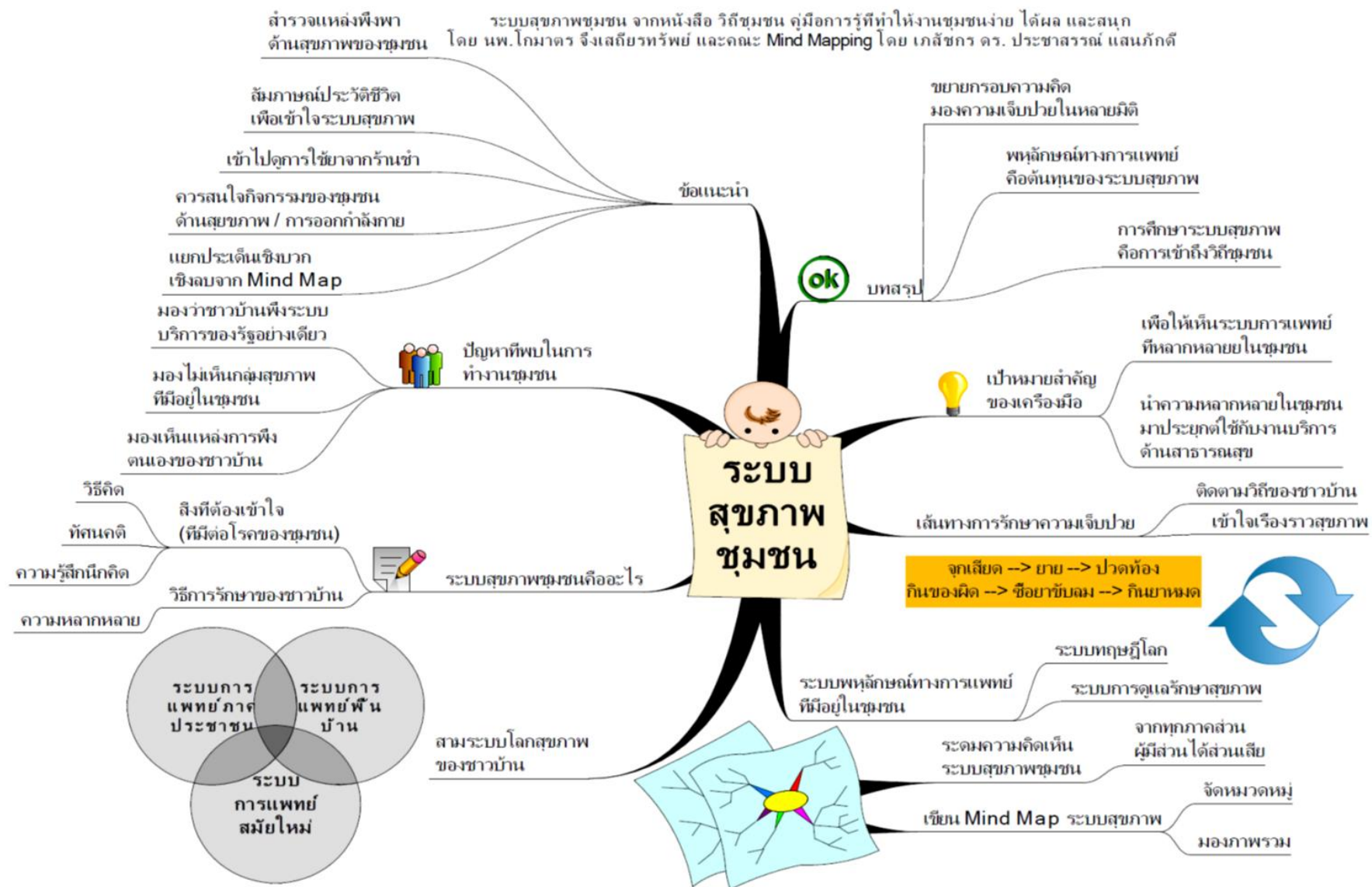
เอกสารประกอบการบรรยาย การเขียนแผนที่ความคิด (Mind Map) สำหรับการฝึกภาคสนามร่วม (COM -MED) วันที่ 6 ตุลาคม 2549

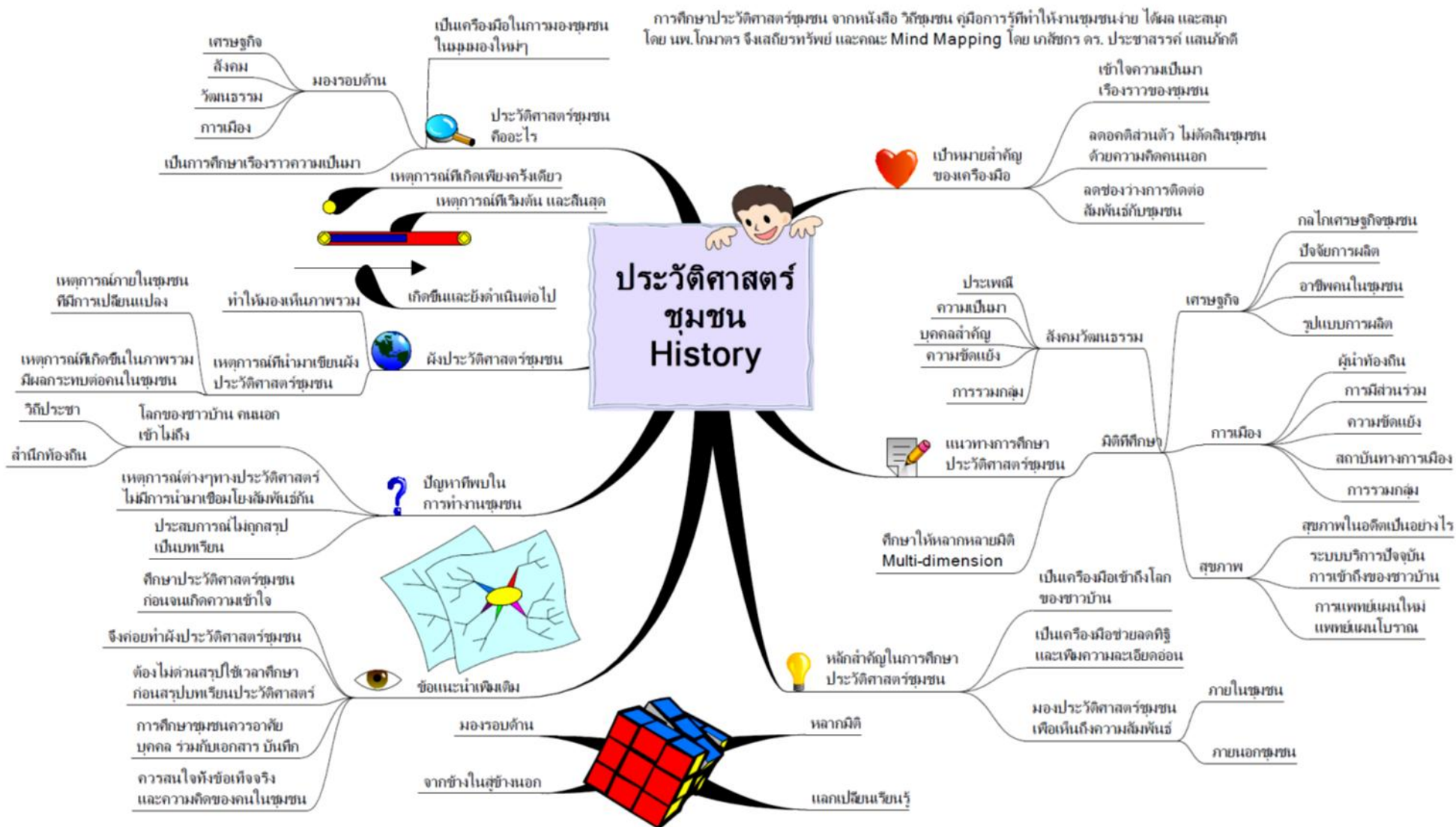
เอกสารประกอบการบรรยาย การเขียนแผนที่ความคิด (Mind Map) สำหรับการฝึกภาคสนามร่วม (COM-MED) วันที่ 6 ตุลาคม 2549

เอกสารประกอบการบรรยาย การเขียนแผนที่ความคิด (Mind Map) สำหรับการฝึกภาคสนามร่วม (COM-MED) วันที่ 6 ตุลาคม 2549

เอกสารประกอบการบรรยาย การเขียนแผนที่ความคิด (Mind Map) สำหรับการฝึกภาคสนามร่วม (COM-MED) วันที่ 6 ตุลาคม 2549

เอกสารประกอบการบรรยาย การเขียนแผนที่ความคิด (Mind Map) สำหรับการฝึกภาคสนามร่วม (COM-MED) วันที่ 6 ตุลาคม 2549

7.2 ความประพฤตินักศึกษาตามหลักเกณฑ์การตัดสินนักศึกษาในการฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น

เพื่อให้นักศึกษาของคณะวิชาต่างๆ ที่ร่วมการฝึกภาคสนามร่วม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประพฤติและปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกภาคสนามร่วมฯ และมีคุณลักษณะเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงมีการกำหนดความประพฤตินักศึกษาตามหลักเกณฑ์การตัดสินนักศึกษาในการฝึกภาคสนามร่วมฯ ตามลักษณะความผิดในกรณีต่างๆ ดังนี้

1. ลักษณะความผิดเกี่ยวกับความประพฤติด้านศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย

1.1 ประพฤติตนไม่เป็นสุภาพชน พุดหรือแสดงกิริยาก้าวร้าวหยายคาย หรือกระทำการอันเป็นการรบกวนผู้อื่น

1.2 แสดงกิริยาอาการที่ไม่เคารพต่ออาจารย์ประจำบ้าน หรือไม่เชื่อฟังคำสั่งหรือคำตักเตือนของอาจารย์ประจำบ้านที่ได้รับแต่งตั้งโดยมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ

1.3 แต่งกายผิดระเบียบหรือไม่สุภาพเรียบร้อย

1.4 ประพฤติตนหรือกระทำการอนาจารทางเพศหรือล่วงละเมิดทางเพศ

1.5 ปฏิบัติตนขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น หรือทำลายความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของท้องถิ่น

2. ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการใช้รถ

2.1 การนำยานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์ในการขับเคลื่อนเข้าไปใช้ในพื้นที่ระหว่างการฝึกภาคสนามร่วมฯ โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือการขับขี่ยานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์ในการขับเคลื่อนของชาวบ้าน

3. ลักษณะความผิดเกี่ยวกับสุรา ยาเสพติด อาวุธ และสิ่งผิดกฎหมาย

3.1 เสพสุราของมีนเมาหรือสิ่งเสพติด มีอาวุธ และสิ่งผิดกฎหมาย

4. ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท และการทำร้ายร่างกายผู้อื่น

4.1 ก่อเหตุหรือมีส่วนร่วมในการทะเลาะวิวาท และการทำร้ายร่างกายผู้อื่น

5. ลักษณะความผิดเกี่ยวกับลักทรัพย์

5.1 ลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง หรือทุจริตในเรื่องการเงิน หรือทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นหรือมหาวิทยาลัย

6. ลักษณะความผิดเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตและชื่อเสียงเกียรติคุณมหาวิทยาลัย

6.1 การทุจริตอันก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่มหาวิทยาลัยหรือผู้อื่น

6.2 การกล่าวเท็จหรือแสดงความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงอันควรแจ้งต่ออาจารย์ประจำบ้านที่ได้รับการแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ

6.3 จัดทำ เผยแพร่ หรือส่งต่อข้อมูล สื่อข้อความ รูปภาพ สิ่งพิมพ์ สื่อลามกอนาจารผิดศีลธรรม จริยธรรมอันดีงาม

6.4 เป็นตัวการก่อหรือยุยงหรือสนับสนุนให้มีส่วนร่วมให้เกิดความแตกสามัคคีในระหว่างนักศึกษา หรือให้เกิดเหตุวุ่นวายขึ้นในระหว่างการศึกษาภาคสนามร่วมฯ

7. ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบการศึกษาภาคสนามร่วม

7.1 ออกนอกเขตการศึกษาภาคสนามร่วม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากอาจารย์หัวหน้าเขต ให้ตัดคะแนน 2 คะแนน จากคะแนนแบบประเมิน CM8

7.2 นำบุคคลภายนอกเข้าพักร่วมด้วยในระหว่างการศึกษาภาคสนามร่วมฯ

7.3 พักค้างคืนที่บ้านหลังอื่นซึ่งมิใช่บ้านพักที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากอาจารย์ประจำเขต

7.4 เข้าร่วมประชุมกลางตามที่กำหนดไว้ในปฏิทินการศึกษาภาคสนามร่วมฯ โดยไม่มีเหตุอันสมควร น้อยกว่าร้อยละ 75 ของที่กำหนด ให้ตัดคะแนน 3 คะแนนจากแบบประเมิน CM8

7.5 เข้าร่วมปฏิบัติงานภาคสนามน้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาการปฏิบัติงานทั้งหมด ให้คะแนนรวมในแบบประเมิน CM8 เป็นศูนย์ ยกเว้นมีเหตุจำเป็นสุดวิสัย ให้อาจารย์หัวหน้าเขตเป็นผู้อนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

8. การพิจารณาสอบสวนและการตัดคะแนน การตัดคะแนนรายบุคคลให้เป็นไปตามคู่มือการศึกษาภาคสนามร่วมในปีนั้นๆ และให้มีผลทั้งต่อการประเมินในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาคสนามร่วมฯ และการตัดคะแนนความประพฤติ ทั้งนี้ ให้อาจารย์หัวหน้าเขตร่วมกับอาจารย์ประจำเขตอย่างน้อย 1 ท่าน ดำเนินการสอบสวนและการตัดคะแนนให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน หลังเสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม และเสนอผลการตัดคะแนนต่อคณะกรรมการอำนวยการเพื่อพิจารณา

9. เมื่อคณะกรรมการอำนวยการพิจารณาผลการตัดคะแนนแล้วเสร็จ ให้คณะกรรมการอำนวยการเรียกพบหรือแจ้งผลการตัดคะแนนนั้นแก่นักศึกษาโดยเป็นลายลักษณ์อักษร

10. การอุทธรณ์ผลการตัดคะแนนให้ใช้ตามคำร้องขอตรวจสอบระดับคะแนนของแต่ละคณะวิชา

11. ลักษณะความผิดใดที่เข้าข่ายความผิดทางวินัยนักศึกษา ให้ดำเนินการตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. 2559 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2559 และประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่ 946/2567) เรื่อง เกณฑ์การตัดคะแนนความประพฤตินักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2567 ลงวันที่ 17 เมษายน 2567 และประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่ 1620/2565) เรื่อง การแต่งกายของนักศึกษา ลงวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2565 หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

7.3 แผนที่พื้นที่การฝึกภาคสนามร่วมฯ ม.ขอนแก่น ครั้งที่ 43 ประจำปี 2568

บรรณานุกรม

- 1) กาญจนา แก้วเทพ. (2538). เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ: สมาคมทอติกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- 2) โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ. (2554). วิธีชุมชนเครื่องมือ 7 ขั้นที่ทำให้งานชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก. พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี: สถาบันวิจัยสังคมและสุขภาพ.
- 3) กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานส่งเสริมการเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 1: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมด้านการเกษตร.
- 4) ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2546). ความเป็นมาและสาระสำคัญของแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (มหาชน).
- 5) มานพ คณะโต. (2550). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพในระบบสุขภาพชุมชน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- 6) นิตย ทัศนียม, สมพันธ์ ทัศนียม. (2555). การสร้างเสริมสุขภาพ การสร้างพลังอำนาจ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- 7) พิสิฐ ศุภริยพงศ์, สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, โสภารัตน์ จารุสมบัติ และคณะ. (2546). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. เอกสารอัดสำเนา.
- 8) แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชนสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2551). การสื่อสารสุขภาพพิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์
- 9) ปาจริย์ ณะสมบุญกิจ. (2551). การสื่อสารสุขภาพพิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์
- 10) Cox, J. M., & Paley, B. (2003). Understanding families as systems. Current Directions in Psychological Science, 12(5), 193-196.
- 11) World Health Organization. (1986). Ottawa Charter for Health Promotion. Geneva: World Health Organization.

ประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่ 946 /2567)
เรื่อง เกณฑ์การตัดสินคะแนนความประพฤตินักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เพื่อให้การดำเนินการด้านวินัยนักศึกษาตามข้อ 6 แห่งข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย วินัยนักศึกษา พ.ศ. 2559 เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาวะการณ์ ปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 37 (1) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 ประกอบกับข้อ 5 ของข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย วินัยนักศึกษา พ.ศ. 2559 โดยความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนานักศึกษา ครั้งที่ 2/2567 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2567 จึงออกประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง เกณฑ์การตัดสินคะแนนความประพฤตินักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า ประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่ 946 /2567)

เรื่อง เกณฑ์การตัดสินคะแนนความประพฤตินักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ข้อ 2 ประกาศฉบับนี้ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่ 470/2560) ลงวันที่ 10 มีนาคม 2560

เรื่อง เกณฑ์การตัดสินคะแนนความประพฤตินักศึกษา โดยให้ใช้ประกาศฉบับนี้แทน

ข้อ 4 ให้อธิการบดีหรือรองอธิการบดีที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้รักษาการตามประกาศฉบับนี้ และให้มีอำนาจออกประกาศ คำสั่งหรือข้อปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามประกาศนี้

ในกรณีมีปัญหาในการปฏิบัติหรือการตีความในประกาศนี้ ให้อธิการบดีเป็นผู้วินิจฉัยและคำวินิจฉัยถือเป็นที่สุด

ข้อ 5 การตัดสินคะแนนความประพฤตินักศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของลักษณะความผิดในกรณีต่าง ๆ ที่กรรมการสอบสวนเห็นควรลงโทษทางวินัยด้วยการตัดสินคะแนนความประพฤติ ดังต่อไปนี้

ลักษณะความผิด	เกณฑ์ตัดสินคะแนน
1. การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของคณะหรือมหาวิทยาลัย ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในลักษณะความผิดตามประกาศฉบับนี้	5 - 40 คะแนน
2. เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักศึกษา	
2.1 จัดกิจกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือนอกเหนือจากที่ได้รับอนุญาต	5 - 20 คะแนน
2.2 ใช้วาจาบังคับ ข่มขู่ ตะคอก ให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่สมัครใจ	5 - 20 คะแนน
2.3 การกระทำที่แสดงออกไปในทางลามกอนาจาร	10 - 40 คะแนน

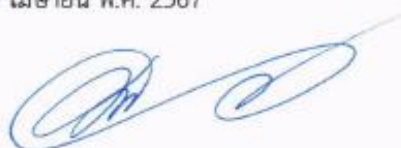
ลักษณะความผิด	เกณฑ์ตัดสินคะแนน
3. เกี่ยวกับความประพฤติด้านศีลธรรม จริยธรรม หรือวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย 3.1 แสดงกิริยาอันไม่สมควรในเวลาที่เข้าชั้นเรียน หรือห้องสอบ หรือติดต่อกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 3.2 ประพฤติตนไม่เป็นสุภาพชน พูดก้าวร้าว พูดคำหยาบ ตำว่า แสดงกิริยาอาการที่ไม่เคารพอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ หรือไม่เชื่อฟังคำสั่งหรือคำตักเตือนของอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ 3.3 จัดทำ เผยแพร่ หรือส่งต่อข้อมูล สื่อข้อความ รูปภาพ สิ่งพิมพ์ สื่อลามกอนาจาร ผิดศีลธรรม จริยธรรมอันดีงาม 3.4 กระทำอนาจาร 3.5 ล้วงละเมิดทางเพศ 3.6 เล่นหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับ หรือสนับสนุนการพนันทุกชนิด 3.7 การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของมหาวิทยาลัยโดยเจตนา	5 - 20 คะแนน 10 - 30 คะแนน 20 - 40 คะแนน 20 - 40 คะแนน 40 - 80 คะแนน 20 - 40 คะแนน 30 - 40 คะแนน
4. เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ สุจริต 4.1 ลักลอบมือชื่อผู้อื่นปลอมเอกสาร ปลอมแปลงเอกสาร หรือแก้ไขข้อความในเอกสารที่แท้จริง เพื่อใช้ หรือใช้ข้อมูลตามแต่กรณีเช่นว่านั้น เป็นหลักฐานต่อมหาวิทยาลัยหรือผู้อื่น 4.2 การให้ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงอันควรบอกให้แจ้ง เมื่อมีการสอบสวนวินัยนักศึกษา หรือเมื่อต้องไปเป็นพยานในเหตุการณ์ต่าง ๆ 4.3 ทุจริตหรือพยายามทุจริตในการสอบ	30 - 40 คะแนน 40 - 60 คะแนน 30 - 80 คะแนน
5. เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพทางสังคมสื่อสารออนไลน์และระบบคอมพิวเตอร์ 5.1 เข้าถึงโดยมิชอบซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีได้มีไว้สำหรับตน 5.2 การละเมิดลิขสิทธิ์หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น 5.3 การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยเจตนา การดัดแปลงแก้ไขระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์จนเกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล ระบบคอมพิวเตอร์ หรือการจัดเก็บข้อมูล	5 - 20 คะแนน 20 - 40 คะแนน 41 - 80 คะแนน
6. เกี่ยวกับสุรา ยาเสพติด และของมีนเมา 6.1 นำสุรา ของมีนเมา หรือสิ่งเสพติดต้องห้ามตามกฎหมายเข้ามาในพื้นที่ของมหาวิทยาลัย หรือ พื้นที่จัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัย 6.2 สูบบุหรี่หรือยาสูบอิเล็กทรอนิกส์ในเวลาเข้าชั้นเรียนหรือห้องสอบหรือติดต่อกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยและบริเวณที่ห้ามสูบบุหรี่ 6.3 เสพสุรา ของมีนเมา หรือสิ่งเสพติดต้องห้ามตามกฎหมายในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยหรือพื้นที่จัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัย 6.4 เมาวาละวาดจากการเสพสุรา ของมีนเมา หรือสิ่งเสพติดต้องห้ามตามกฎหมายทั้งในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยและนอคมหาวิทยาลัย	10 - 20 คะแนน 10 - 40 คะแนน 20 - 40 คะแนน 30 - 60 คะแนน

ลักษณะความผิด	เกณฑ์ตัดคะแนน
6.5 เสพสุรา ของมีเงินเมา หรือสิ่งของต้องห้ามตามกฎหมายจนก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้อื่น	41 - 80 คะแนน
6.6 มีไว้ในครอบครองหรือจำหน่ายสิ่งเสพติดต้องห้ามตามกฎหมาย	20 - 80 คะแนน
7. เกี่ยวกับอาวุธ วัตถุระเบิด หรือสิ่งผิดกฎหมาย พกพา มีไว้ในครอบครอง หรือนำเข้ามาในมหาวิทยาลัย ซึ่งอาวุธ วัตถุระเบิดหรือสิ่งผิดกฎหมาย	20 - 80 คะแนน
8. เกี่ยวกับการก่อการทะเลาะวิวาท และการทำร้ายร่างกายผู้อื่น ก่อเหตุหรือมีส่วนร่วมหรือสนับสนุน ในการทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น	20 - 80 คะแนน
9. เกี่ยวกับทรัพย์สิน ลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง หรือทุจริตในเรื่องการเงิน หรือทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นหรือมหาวิทยาลัย	30 - 80 คะแนน
10. เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ชื่อเสียง ของมหาวิทยาลัยและประเทศชาติ	
10.1 เป็นผู้ก่อเหตุหรือมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนยักยอกให้เกิดการแตกความสามัคคีในระหว่างนักศึกษาเป็นส่วนตัว	10 - 60 คะแนน
10.2 ก่อเหตุหรือมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนยักยอกให้เกิดเหตุวุ่นวายขึ้นทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย	10 - 100 คะแนน

ข้อ 6 ในการกระทำผิดคราวเดียวกันหากเข้าข่ายลักษณะความผิดมากกว่า 1 ลักษณะความผิดขึ้นไป ให้ใช้เกณฑ์ตัดคะแนนของลักษณะความผิดที่มีการตัดคะแนนสูงสุด

ข้อ 7 การลดหย่อนโทษการตัดคะแนนความประพฤติของนักศึกษาให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษา โดยให้ลดหย่อนโทษแก่นักศึกษาที่กระทำความผิดตามลักษณะความผิดนั้นเป็นครั้งแรก หรือให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษา หรือมีเหตุอื่นใดที่สมควรต่อการลดหย่อนโทษ โดยให้ลดหย่อนโทษได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษทางวินัยนั้น ทั้งนี้ หลังจากลดหย่อนโทษแล้วคะแนนอาจจะต่ำกว่าเกณฑ์คะแนนที่กำหนดไว้ได้

ประกาศ ณ วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2567

(รองศาสตราจารย์ไพรัชศักดิ์ รักดี)

รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์
ปฏิบัติการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ว่าด้วย วินัยนักศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๙

โดยที่เห็นเป็นการสมควรปรับปรุงข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย วินัยนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
อำนาจตามความในมาตรา ๒๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับมติ
สภามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการประชุม ครั้งที่ ๘/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙ จึงให้ออกข้อบังคับ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย วินัยนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๙ ไว้ดังต่อไปนี้

- ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย วินัยนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๙”
- ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป
- ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย วินัยนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ และบรรดาข้อบังคับ
ระเบียบ คำสั่งหรือประกาศอื่นใดซึ่งขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้ ให้ใช้ข้อบังคับนี้แทน
- ข้อ ๔ ในข้อบังคับนี้
“มหาวิทยาลัย”	หมายความว่า	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
“คณะ”	หมายความว่า	คณะ วิทยาลัยที่เป็นส่วนงานตามมาตรา ๙ (๓) และ (๕)
แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๕๘
และหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ
“อธิการบดี”	หมายความว่า	อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น
“นักศึกษา”	หมายความว่า	นักศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และ
ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
“คณะกรรมการสอบสวน”	หมายความว่า	คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษา
- ข้อ ๕ ให้อธิการบดีเป็นผู้รักษาการตามข้อบังคับนี้ ออกคำสั่ง ประกาศ กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ
เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับนี้
- กรณีที่มีปัญหาในการปฏิบัติหรือตีความตามข้อบังคับนี้หรือการดำเนินการอื่นใดที่มีได้ระบุไว้ในข้อบังคับนี้
ให้อธิการบดีเป็นผู้วินิจฉัยและให้คำวินิจฉัยนั้นเป็นที่สุด

หมวด ๑

วินัยและการรักษาวินัย

ข้อ ๖ นักศึกษาต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้เป็นข้อปฏิบัติโดยเคร่งครัด นักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดวินัยต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้ และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การตัดสินคะแนนความ
ประพฤติตามประกาศมหาวิทยาลัยที่กำหนด

ข้อ ๗ นักศึกษาต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

- ๗.๑ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของคณะหรือมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด
- ๗.๒ รักษาไว้ซึ่งความสามัคคี ความสงบเรียบร้อย ชื่อเสียง และเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย

๗.๓ ประพฤติตนให้อยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามหลักศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีของสังคมไทยในทุกโอกาส

๗.๔ ประพฤติตนเป็นสุภาพชน จะประพฤติในสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือเสียหายแก่ตนเอง บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลอื่น หรือมหาวิทยาลัยไม่ได้

๗.๕ ในกรณีที่เข้าชั้นเรียนหรือห้องสอบหรือติดต่อกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ต้องแต่งกายตามข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งและประกาศที่คณะ มหาวิทยาลัยกำหนด

๗.๖ แสดงความเคารพต่ออาจารย์ และต้องเชื่อฟังคำสั่งคำตักเตือนของอาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ

๗.๗ แสดงบัตรประจำตัวนักศึกษาหรือบัตรประจำตัวอื่น ๆ หากได้รับการร้องขอจากอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่

๗.๘ ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลหรือมาพบคณะกรรมการสอบสวน โดยไม่ขัดขืน หรือกล่าวข้อความอันเป็นเท็จ ปกปิดความจริงต่อผู้มีอำนาจสอบสวน

๗.๙ จัดกิจกรรมตามที่ได้รับอนุมัติ

ข้อ ๘ นักศึกษาต้องไม่กระทำการอันใดดังต่อไปนี้

๘.๑ สูบบุหรี่หรือยาสูบอิเล็กทรอนิกส์ในเวลาเข้าชั้นเรียนหรือห้องสอบหรือติดต่อกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยและบริเวณที่ห้ามสูบบุหรี่

๘.๒ แสดงกิริยาอันไม่สมควรในเวลาเข้าชั้นเรียนหรือห้องสอบหรือติดต่อกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

๘.๓ จัดทำ เผยแพร่ หรือส่งต่อข้อมูล สื่อข้อความ รูปภาพ สิ่งพิมพ์ สื่อลามกอนาจารผิดศีลธรรม จริยธรรมอันดีงาม

๘.๔ เข้าถึงโดยมิชอบซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึง โดยเฉพาะและมาตรการนั้นมีได้มิได้ไว้สำหรับตน

๘.๕ ล่วงรู้มาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ผู้อื่นจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะและนำมาตรการดังกล่าวไปเปิดเผยโดยมิชอบในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

๘.๖ กระทำการใด ๆ โดยมิชอบด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดักจับไว้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์และข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้น มิได้มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้บุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์ได้

๘.๗ ทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ

๘.๘ กระทำการใดๆ โดยมิชอบ เพื่อการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นถูกชะลอ ชัดขวาง หรือรบกวนจนไม่สามารถทำงานตามปกติได้

๘.๙ ส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคคลอื่น โดยปกปิด หรือ ปลอมแปลงแหล่งที่มาของการส่งข้อมูลดังกล่าว อันเป็นการรบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นโดยปกติสุข

๘.๑๐ กระทำการใดๆ ที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศหรือการบริการสาธารณะ หรือเป็นการกระทำต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ

๘.๑๑ นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

๘.๑๒ นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

๘.๑๓ นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

๘.๑๔ นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามกหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

๘.๑๕ เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามข้อ ๘.๑๑ ถึง ๘.๑๔

๘.๑๖ ลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง หรือทุจริตในเรืองการเงิน หรือทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นหรือมหาวิทยาลัย

๘.๑๗ ลงลายมือชื่อผู้อื่นปลอมเอกสาร ปลอมแปลงเอกสาร หรือแก้ไขข้อความในเอกสารที่แท้จริง เพื่อใช้หรือใช้ข้อมูลตามแต่กรณีเช่นว่านั้น เป็นหลักฐานต่อมหาวิทยาลัยหรือผู้อื่น

๘.๑๘ เล่นหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือสนับสนุนการพนันทุกชนิด

๘.๑๙ ทุจริตในการสอบหรือพยายามกระทำการเช่นนั้น ไม่ว่าการสอบนั้นจัดขึ้นโดยหน่วยงานภายในหรือหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย

๘.๒๐ นำสุราหรือของมีเมาอื่นใดเข้ามาในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยหรือเสพสุราหรือสิ่งของมีเมาในพื้นที่ของมหาวิทยาลัย หรือเมาสุราอาละวาดทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัย

๘.๒๑ เสพ มีไว้ในครอบครอง หรือนำเข้ามาในมหาวิทยาลัย หรือจำหน่ายแจกซึ่งสิ่งเสพติดต้องห้ามตามกฎหมาย

๘.๒๒ พกพา มีไว้ในครอบครอง หรือนำเข้ามาในมหาวิทยาลัย ซึ่งอาวุธ วัตถุระเบิดหรือสิ่งผิดกฎหมาย

๘.๒๓ ก่อเหตุหรือมีส่วนร่วมหรือสนับสนุน ในการทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น

๘.๒๔ กระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น มีส่วนร่วม หรือสนับสนุนการกระทำความผิด

๘.๒๕ ก่อเหตุหรือมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนยุยงก่อให้เกิดเหตุวุ่นวายขึ้นทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

๘.๒๖ กระทำผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๘.๒๗ ผ่าฝืนกฎจรรยาบรรณตามประกาศมหาวิทยาลัยที่กำหนด

ข้อ ๙ นักศึกษาผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อ ๗ และฝ่าฝืนตามข้อ ๘ จักต้องรับโทษทางวินัย

ข้อ ๑๐ การกระทำผิดวินัยดังต่อไปนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

๑๐.๑ กระทำผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๑๐.๒ กระทำการหรือละเว้นกระทำการใดๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามข้อ ๗ หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามข้อ ๘ ยกเว้นข้อ ๘.๒๖ และเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือคณะหรือมหาวิทยาลัยอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการสอบสวน

๑๐.๓ การกระทำผิดกรณีอื่นๆ ที่คณะกรรมการสอบสวนพิจารณาเห็นว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๑๑ โทษทางวินัยมี ๖ สถาน คือ

๑๑.๑ ว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร

๑๑.๒ ให้งานพิเศษประโยชน์ต่อคณะ มหาวิทยาลัยหรือสังคม ตามที่คณะหรือมหาวิทยาลัยกำหนด

๑๑.๓ ตัดคะแนนความประพฤติ

๑๑.๔ ตัดสิทธิการเข้าสอบ หรือ จต ยับยั้ง หรือ ชะลอการประกาศผลการสอบหรือออกหนังสือรับรองใดๆ หรือเอกสารแสดงผลการศึกษาของมหาวิทยาลัย หรือ จต ยับยั้ง หรือชะลอการเสนอชื่อเพื่อขออนุมัติหรือรับปริญญาบัตรหรือประกาศนียบัตร

๑๑.๕ พักการเรียน

๑๑.๖ ให้พ้นสภาพการเป็นนักศึกษา โดย

๑๑.๖.๑ ให้ออก

๑๑.๖.๒ ไล่ออก

ข้อ ๑๒ กรณีลงโทษบำเพ็ญประโยชน์ ให้คณะหรือหน่วยงานที่มหาวิทยาลัยมอบหมายแก่นักศึกษาที่กระทำผิดวินัย บำเพ็ญประโยชน์ตามที่คณะหรือมหาวิทยาลัยกำหนด ให้เสร็จสิ้นภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่นักศึกษาได้รับคำสั่ง หากนักศึกษาไม่ดำเนินการบำเพ็ญประโยชน์ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรให้คณะหรือมหาวิทยาลัยพิจารณาดำเนินการตามข้อ ๑๑.๓ หรือ ๑๑.๔

ข้อ ๑๓ การตัดคะแนนและระดับโทษ

๑๓.๑ การตัดคะแนนแต่ละครั้งหรือแต่ละฐานของการกระทำผิดวินัยให้ตัดได้ไม่ต่ำกว่าครึ่งหาคะแนน แต่จะเป็นจำนวนเท่าใดให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการสอบสวนหรืออธิการบดี

๑๓.๒ นักศึกษาผู้ใดถูกตัดคะแนนครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินกว่าสี่สิบคะแนน แต่ไม่เกินหกสิบคะแนน ให้ได้รับโทษพักการเรียนมีกำหนดหนึ่งภาคการศึกษาปกติ

๑๓.๓ นักศึกษาผู้ใดถูกตัดคะแนนครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินกว่าหกสิบคะแนน แต่ไม่เกินแปดสิบคะแนน ให้ได้รับโทษพักการเรียนมีกำหนดสองภาคการศึกษาปกติ

๑๓.๔ นักศึกษาผู้ใดถูกตัดคะแนนครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินกว่าแปดสิบคะแนน แต่ไม่เกินเก้าสิบเก้าคะแนน ให้ได้รับโทษพักการเรียนมีกำหนดสี่ภาคการศึกษาปกติ

๑๓.๕ นักศึกษาผู้ใดถูกตัดคะแนนครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันถึงหนึ่งร้อยคะแนน ให้ได้รับโทษพ้นสภาพการเป็นนักศึกษา

๑๓.๖ กรณีเมื่อนำคะแนนที่ถูกตัดไปใช้ในการลงโทษพักการเรียนแล้ว จะไม่นำมาใช้เพื่อการลงโทษพักการเรียนครั้งต่อไปอีก

๑๓.๗ กรณีที่มีคำสั่งลงโทษตัดคะแนนในภาคการศึกษาสุดท้ายซึ่งนักศึกษานั้นจะสำเร็จการศึกษา และมีผลทำให้คะแนนสะสมที่ถูกตัดถึงเกณฑ์พักการเรียน มหาวิทยาลัยอาจพิจารณาเปลี่ยนโทษพักการเรียน เป็นโทษอย่างอื่นตามข้อ ๑๑ ได้ตามความเหมาะสม

ข้อ ๑๔ กรณีที่เกิดเหตุวุ่นวายขึ้นในมหาวิทยาลัย เพื่อประโยชน์ในการยุติหรือบรรเทาเหตุการณ์วุ่นวายให้อธิการบดี โดยความเห็นชอบของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีอำนาจสั่งพักการเรียนเป็นการชั่วคราวแก่นักศึกษาที่เป็นผู้ก่อเหตุหรือมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการก่อเหตุวุ่นวายได้

หมวด ๒

การดำเนินการทางวินัย

ข้อ ๑๕ การดำเนินการทางวินัยแก่นักศึกษาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยให้สอบสวนเพื่อให้ได้ความจริงและยุติธรรมโดยไม่ชักช้า

ข้อ ๑๖ นักศึกษาที่ถูกกล่าวหาโดยมีพยานหลักฐานว่าได้มีการกระทำผิดวินัย ให้คณะหรือหน่วยงานที่รับเรื่องแจ้งประธานภายใน ๑๐ วัน นับจากวันที่ลงรับในทะเบียนในระบบสารบรรณ และให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนและพิจารณาโทษให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการสอบสวนได้รับเรื่อง

ในการดำเนินการสอบสวนไม่สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้คณะกรรมการสอบสวนขอขยายเวลาการสอบสวนต่ออธิการบดีได้ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน หากการสอบสวนครบ ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่ประธานให้ดำเนินการสอบสวนและยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ให้คณะกรรมการสอบสวน รายงานพร้อมเสนอความเห็นต่ออธิการบดีเพื่อวินิจฉัยสั่งการ

ข้อ ๑๗ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษา ดังนี้

๑๗.๑ คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษาประจำคณะ ประกอบด้วย อาจารย์ ๑ คน เป็นประธานกรรมการ และอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ของคณะ จำนวนไม่เกิน ๔ คน เป็นกรรมการ และให้เลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

๑๗.๒ คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษาประจำหอพัก ประกอบด้วย ประธานกรรมการกิจการหอพัก เป็นประธานกรรมการ อาจารย์ที่ปรึกษาหอพักจำนวนไม่เกิน ๒ คน เป็นกรรมการ หัวหน้าสำนักงานบริหารจัดการหอพักนักศึกษาและหัวหน้างานวินัยนักศึกษา กองกิจการนักศึกษา เป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่สำนักบริหารจัดการงานหอพักนักศึกษา จำนวน ๑ คน เป็นกรรมการและเลขานุการ

๑๗.๓ คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษาส่วนกลางประจำวิทยาเขตหนองคาย ประกอบด้วย อาจารย์ ๑ คน เป็นประธานกรรมการ อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ที่สังกัดวิทยาเขตหนองคาย จำนวนไม่เกิน ๔ คน เป็นกรรมการ และให้เลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

๑๗.๔ คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษาส่วนกลาง ประกอบด้วยอาจารย์ ๑ คน เป็นประธานกรรมการ อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ ที่มหาวิทยาลัยแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๓ คน เป็นกรรมการ และหัวหน้างานวินัยนักศึกษา กองกิจการนักศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๑๘ ประธานกรรมการสอบสวนหรือกรรมการสอบสวนตามข้อ ๑๗.๑ - ๑๗.๔ ที่มีได้เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ให้มีวาระ ๑ ปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งและเมื่อครบวาระอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้

ข้อ ๑๙ กรณีที่ประธานกรรมการสอบสวน ตามข้อ ๑๗.๑ - ๑๗.๔ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ในคราวใดให้ประธานกรรมการสอบสวนมอบหมายให้กรรมการคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานแทน

ข้อ ๒๐ ให้คณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๑๗ มีอำนาจดำเนินการสอบสวนการกระทำผิดวินัยในเขตพื้นที่ดังต่อไปนี้

๒๐.๑ คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษาประจำคณะ มีอำนาจสอบสวนการกระทำผิดวินัยที่เกิดขึ้นภายในบริเวณคณะที่นักศึกษาสังกัดหรือภายในบริเวณหอพักนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของคณะ หรือการกระทำผิดที่เกิดขึ้นระหว่างนักศึกษาในสังกัดคณะเดียวกัน หรือการที่นักศึกษาในสังกัดกระทำผิดต่อบุคคลอื่นที่มีใช้นักศึกษา

๒๐.๒ คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษาประจำหอพักนักศึกษา มีอำนาจสอบสวนการกระทำผิดวินัยที่เกิดขึ้นในบริเวณหอพักนักศึกษาส่วนกลาง

๒๐.๓ คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษาส่วนกลางประจำวิทยาเขตหนองคาย มีอำนาจสอบสวนการกระทำผิดวินัยที่เกิดขึ้นภายในวิทยาเขตหนองคายหรือภายในหอพักนักศึกษาของวิทยาเขตหนองคาย หรือการกระทำผิดที่เกิดขึ้นระหว่างนักศึกษาต่างคณะที่สังกัดวิทยาเขตหนองคาย หรือการที่นักศึกษาวินัยวิทยาเขตหนองคายกระทำผิดต่อบุคคลอื่นที่มีใช้นักศึกษา รวมทั้งการกระทำผิดกฎจราจรภายในวิทยาเขตหนองคาย

๒๐.๔ คณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษาส่วนกลาง มีอำนาจสอบสวนการกระทำผิดวินัยที่เกิดขึ้นซึ่งมีคู่กรณีหรือผู้ร่วมกระทำผิดเป็นนักศึกษาต่างคณะกัน รวมทั้งกรณีการกระทำผิดวินัยที่มหาวิทยาลัยเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ และมีผลกระทบในวงกว้าง รวมทั้งการกระทำผิดกฎจราจรภายในมหาวิทยาลัย ยกเว้นวิทยาเขตหนองคาย

ข้อ ๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจหน้าที่พิจารณาข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับการกระทำผิดวินัย โดยตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคล และตรวจสอบเอกสาร วัตถุพยานหรือสถานที่

ข้อ ๒๒ คณะกรรมการสอบสวนต้องให้โอกาสแก่นักศึกษาผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยได้ชี้แจงข้อเท็จจริง และได้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม

คณะกรรมการสอบสวนอาจเชิญรองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และหรือผู้เกี่ยวข้องมาร่วมรับฟัง และให้ข้อมูลประกอบการพิจารณาต่อคณะกรรมการได้

ข้อ ๒๓ กรณีนักศึกษาที่กระทำผิดวินัยหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ไม่มาพบคณะกรรมการสอบสวนและกรณีความผิดปรากฏพยาน หลักฐานชัดเจนแจ้งว่านักศึกษาเป็นผู้กระทำผิดวินัยจริง ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนโดยไม่ต้องสอบสวนข้อเท็จจริงจากนักศึกษาผู้กระทำผิดอีกก็ได้

ข้อ ๒๔ ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาเป็นลายลักษณ์อักษรแก่นักศึกษา ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนรับเรื่องให้ดำเนินการทางวินัย

ข้อ ๒๕ เมื่อคณะกรรมการสอบสวนวินัยนักศึกษาดำเนินการแล้วเสร็จ ให้รายงานผลการสอบสวนพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อผู้มีอำนาจเพื่อพิจารณาสั่งลงโทษ ดังนี้

๒๕.๑ กรณีนักศึกษากระทำผิดวินัยหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดตามข้อ ๗ และข้อ ๘ ยกเว้นข้อ ๘.๒๖ ให้ดำเนินการดังนี้

๒๕.๑.๑ คณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๑๗.๑ เสนอต่อคณบดีต้นสังกัดเพื่อพิจารณาและสั่งลงโทษ

๒๕.๑.๒ คณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๑๗.๒ และข้อ ๑๗.๓ เสนอต่ออธิการบดีหรือรองอธิการบดีที่ได้รับมอบหมายเพื่อพิจารณาและสั่งลงโทษ

๒๕.๑.๓ คณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๑๗.๔ เสนอต่ออธิการบดีเพื่อพิจารณาและสั่งลงโทษ

๒๕.๑.๔ กรณีคณบดีหรือรองอธิการบดีได้รับมอบหมายให้สั่งลงโทษ ให้รายงานผลให้อธิการบดีทราบภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ออกคำสั่งลงโทษ และแจ้งให้นักศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการและกองกิจการนักศึกษาทราบ

๒๕.๒ กรณีนักศึกษากระทำผิดวินัยหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามข้อ ๑๐ ให้คณะกรรมการสอบสวนรายงานผลการสอบสวน พร้อมทั้งเสนอความเห็นเกี่ยวกับโทษต่อคลีการบดี เพื่อพิจารณาและสั่งลงโทษตามข้อ ๑๑.๓ - ๑๑.๖ เมื่ออธิการบดีสั่งลงโทษแล้วให้แจ้งนักศึกษา ผู้ปกครองนักศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการและกองกิจการนักศึกษาทราบ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ออกคำสั่งลงโทษ

๒๕.๓ กรณีที่อยู่ในระหว่างการถูกสอบสวนการกระทำผิดวินัยที่เข้าข่ายเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง คณะกรรมการสอบสวนอาจเสนอคณะที่นักศึกษาผู้นั้นสังกัด เพื่อพิจารณายับยั้งการเสนอชื่อเป็นผู้สำเร็จการศึกษาหรือสมควรได้รับอนุมัติปริญญา และอาจเสนอมหาวิทยาลัยเพื่อพิจารณายับยั้งการออกหนังสือรับรองได้

ข้อ ๒๖ เมื่อนักศึกษาถูกตัดคะแนนและมีคะแนนสะสมจนถึงขั้นพักการเรียนหรือพ้นสภาพการเป็นนักศึกษา ให้กองกิจการนักศึกษาเสนออธิการบดีเพื่อพิจารณาสั่งลงโทษตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด แม้ว่าจะอยู่ในระหว่างขั้นตอนการอุทธรณ์โทษ การพิจารณาสั่งลงโทษเป็นดุลยพินิจของอธิการบดี

ข้อ ๒๗ คำสั่งลงโทษให้มีผลทันที ยกเว้นโทษพักการเรียน ให้มีผลในภาคการศึกษาปกติถัดไป เว้นแต่กรณีที่มีการออกคำสั่งลงโทษตามข้อ ๑๑.๕ ให้มีผลในภาคการศึกษาสุดท้ายของนักศึกษาที่ถูกลงโทษและให้โทษพักการเรียนมีผลทันที หรือให้เป็นตามข้อ ๑๓.๗

ข้อ ๒๘ กรณีนักศึกษาถูกลงโทษวินัยนักศึกษา ให้สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการบันทึกการลงโทษวินัยนักศึกษาลงในแฟ้มประวัตินักศึกษาทุกครั้ง

ข้อ ๒๙ เมื่อมีคำร้องขอเอกสารหรือสำนวนการสอบสวนทางวินัยนักศึกษาลือเป็นเอกสารลับ อธิการบดีอาจมีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของส่วนราชการได้

ข้อ ๓๐ มหาวิทยาลัยอาจออกประกาศกำหนดโทษหรือวิธีการดำเนินการทางวินัยที่แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้เป็นการเฉพาะเรื่องได้

๗
หมวด ๓
การอุทธรณ์

ข้อ ๓๑ นักศึกษาที่ถูกลงโทษทางวินัย ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่ออธิการบดีภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษ โดยทำเป็นหนังสือยื่นผ่านงานวินัยนักศึกษา กองกิจการนักศึกษา

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้ผู้อุทธรณ์ทำหนังสือและลงลายมือชื่อของตนในหนังสืออุทธรณ์และให้ผู้อุทธรณ์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะอุทธรณ์แทนคนอื่นหรือมอบหมายให้คนอื่นอุทธรณ์แทนตนไม่ได้

ในระหว่างพิจารณาอุทธรณ์ให้นักศึกษายังคงรับโทษตามคำสั่งลงโทษทางวินัย

ข้อ ๓๒ ให้มีคณะกรรมการกลั่นกรองอุทธรณ์โทษทางวินัย จำนวนไม่น้อยกว่า ๓ คน และไม่เกิน ๕ คน ซึ่งอธิการบดีแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยขอนแก่น และให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๑ ปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้

ข้อ ๓๓ เมื่ออธิการบดีได้รับเรื่องอุทธรณ์แล้ว ให้คณะกรรมการกลั่นกรองอุทธรณ์โทษทางวินัยพิจารณา กลั่นกรองประเด็นที่อุทธรณ์และเสนอความเห็นต่ออธิการบดีภายใน ๖๐ วัน ในกรณีที่จำเป็นอาจขออนุมัติต่ออธิการบดีเพื่อยกขยายเวลาได้อีกไม่เกินครั้งละ ๓๐ วัน ตามความเหมาะสมพร้อมทั้งรายงานเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวขึ้นด้วย หากครบ ๑๒๐ วันแล้วยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จให้รายงานพร้อมเสนอความเห็นต่ออธิการบดี เพื่อพิจารณาสั่งการ

ข้อ ๓๔ ในการพิจารณาอุทธรณ์โทษวินัยให้อธิการบดีโดยความเห็นชอบของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีอำนาจพิจารณาสั่งยกอุทธรณ์หรือลดโทษหรือยกโทษตามควรแก่กรณี คำสั่งของอธิการบดีให้ถือเป็นที่สุด

เมื่ออธิการบดีสั่งยกอุทธรณ์ หรือ ลดโทษ หรือ ยกโทษ ให้กองกิจการนักศึกษาแจ้งผลการพิจารณาเป็นหนังสือให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่กองกิจการนักศึกษาได้รับแจ้งผลการพิจารณาและให้กองกิจการนักศึกษาจัดทำเป็นคำสั่งมหาวิทยาลัยแล้วแจ้งให้ผู้อุทธรณ์และสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการทราบ

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๓๕ กรณีนักศึกษากระทำผิดวินัยนักศึกษาหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยนักศึกษาก่อนวันที่ข้อบังคับนี้ใช้บังคับและการดำเนินการทางวินัยยังไม่เสร็จสิ้น ให้ใช้ข้อบังคับนี้ในการพิจารณาดำเนินการเฉพาะส่วนที่เข้าคุณแก่นักศึกษาผู้นั้น

ข้อ ๓๖ ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการทางวินัยนักศึกษาหรือนักศึกษาได้ยื่นอุทธรณ์ไว้ก่อนข้อบังคับนี้มีผลใช้บังคับให้ดำเนินการตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ

ข้อ ๓๗ ในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือคณะกรรมการกลั่นกรองอุทธรณ์ตามข้อบังคับนี้ ให้คณะกรรมการสอบสวนหรือคณะกรรมการกลั่นกรองอุทธรณ์ตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นคณะกรรมการสอบสวนหรือคณะกรรมการกลั่นกรองอุทธรณ์ตามข้อบังคับนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายณรงค์ชัย อัครเศรณี)

นายกสภามหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น

(ฉบับที่ ๑๖๒๐/๒๕๖๕)

เรื่อง การแต่งกายของนักศึกษา

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดการแต่งกายของนักศึกษาให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย เครื่องแบบนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ตลอดจนส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ และคุ้มครองมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับข้อ ๑๑ ของข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย เครื่องแบบนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ และมติคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๕ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่ ๑๖๒๐/๒๕๖๕) เรื่อง การแต่งกายของนักศึกษา”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“มหาวิทยาลัย” หมายความว่า มหาวิทยาลัยขอนแก่น

“อธิการบดี” หมายความว่า อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น

“คณะ” หมายความว่า ส่วนงานตามมาตรา ๙ (๔) (๕) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๕๘ และหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นและความหมายเทียบเท่าคณะ

“นักศึกษา” หมายความว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

“เครื่องแบบนักศึกษา” หมายความว่า เครื่องแบบนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามข้อ ๕ ของข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย เครื่องแบบนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

“ชุดสุภาพ” หมายความว่า เครื่องแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ได้แก่ เสื้อมีแขน กางเกงหรือกระโปรงที่ไม่มีลักษณะเป็นการแต่งกายล่อแหลมหรือเปิดเผยเนื้อตัวร่างกายจนเกินไป ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมแก่สุภาพชน และสวมรองเท้าลักษณะและสีที่สุภาพ

“เพศสภาพหรือเพศภาวะ” หมายความว่า การแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติ หรือแสดงบทบาททางเพศของบุคคล ซึ่งอาจตรงหรือไม่ตรงกับลักษณะเพศโดยกำเนิด

“เพศโดยกำเนิด” หมายความว่า เพศซึ่งถูกระบุไว้เมื่อแรกเกิด โดยใช้ลักษณะเพศทางสรีระหรืออวัยวะเพศมาพื้นฐานในการกำหนด

ข้อ ๔ การแต่งกายของนักศึกษาสำหรับการเข้าเรียน การเข้าสอบ หรือติดต่อคณะหรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นดังนี้

๔.๑ นักศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าปริญญาตรี ให้แต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบนักศึกษาหรือแต่งกายด้วยชุดสุภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับกิจกรรมและกาลเทศะที่สุภาพชนพึงปฏิบัติ

๔.๒ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้แต่งกายด้วยชุดสุภาพ

ข้อ ๕ การแต่งกายของนักศึกษาสำหรับการฝึกปฏิบัติงาน เป็นดังนี้

๕.๑ นักศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าปริญญาตรี ให้แต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบนักศึกษาหรือตามที่คณะกำหนดโดยออกเป็นประกาศของคณะตามข้อ ๑๐ ของข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยเครื่องแบบนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

๕.๒ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้แต่งกายด้วยชุดสุภาพ หรือตามที่คณะกำหนดโดยออกเป็นประกาศของคณะตามข้อ ๑๐ ของข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย เครื่องแบบนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้อ ๖ การแต่งกายของนักศึกษาที่ปฏิบัติงานสหกิจศึกษา การฝึกงาน และการฝึกประสบการณ์กับหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นดังนี้

๖.๑ นักศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าปริญญาตรี ให้แต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบนักศึกษาหรือชุดสุภาพ หรือตามรูปแบบการแต่งกายที่หน่วยงานนั้น ๆ กำหนด

๖.๒ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้แต่งกายด้วยชุดสุภาพ หรือตามรูปแบบการแต่งกายที่หน่วยงานนั้น ๆ กำหนด

ข้อ ๗ การแต่งกายของนักศึกษาสำหรับงานพิธีการ เป็นดังนี้

๗.๑ นักศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าปริญญาตรี ให้แต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบพิธีการตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วย เครื่องแบบนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

๗.๒ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้แต่งกายด้วยชุดสุภาพ และสวมสูทสากลสุภาพทับ เว้นแต่งานพิธีการนั้นได้กำหนดการแต่งกายไว้เป็นการเฉพาะ

ทั้งนี้ กรณีที่งานพิธีการนั้น ๆ ได้กำหนดการแต่งกายไว้เป็นการเฉพาะให้แต่งกายตามที่กำหนดนั้น

ข้อ ๘ การแต่งกายตามข้อ ๔ ข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๗ ของนักศึกษาที่มีเพศสภาพหรือเพศภาวะไม่ตรงกับเพศโดยกำเนิด สามารถแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักศึกษาหรือชุดสุภาพตามเพศสภาพหรือเพศภาวะนั้นได้

ข้อ ๙ ให้อธิการบดีรักษาการตามประกาศนี้ กรณีมีปัญหาในทางปฏิบัติ หรือปัญหาการตีความประกาศนี้ ให้อธิการบดีเป็นผู้วินิจฉัย และคำวินิจฉัยของอธิการบดีถือเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

(รองศาสตราจารย์ชาญชัย พานทองวิริยะกุล)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น

“ การฝึกภาคสนามครั้งนี้ อาจจะไม่สามารถออกฝึกปฏิบัติงานในชุมชน
เต็มรูปแบบ แต่คณาจารย์ทุกท่านหวังเป็นอย่างยิ่งว่า นักศึกษาจะได้รับ
ความรู้ และฝึกทักษะ ในรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมกับ
บริบทสถานการณ์ในปัจจุบัน ”

